

МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

НАКАЗ

21 грудня 1998 року № 527

Про затвердження Правил пожежної безпеки для підприємств і організацій автомобільного транспорту України

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
11 березня 1999 р. за № 157/3450

Відповідно до Закону України «Про пожежну безпеку» та на виконання наказу Мінтрансу України від 20 вересня 1996 № 300 «Про галузеву програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 1996–2000 роки»

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Правила пожежної безпеки для підприємств і організацій автомобільного транспорту України (надалі — Правила), що додаються.
2. Державному департаменту автомобільного транспорту України (Докіль Л. П.) — забезпечити разом з Головним управлінням правового забезпечення Мінтрансу України (Логінова Л. М.) подання на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України наказу «Про затвердження Правил пожежної безпеки для підприємств і організацій автомобільного транспорту України».
3. Після введення в дію цих Правил визнати такими, що втратили чинність, «Правила пожежної безпеки для підприємств і організацій Міністерства транспорту УРСР», введені в дію наказом Мінтрансу УРСР 29.12.90 № 120.
4. Контроль за виконанням наказу покласти на Першого заступника Міністра Л. М. Костюченка.

Міністр

І. П. Данькевич

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства транспорту України
від 21 грудня 1998 р. № 527

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
11 березня 1999 р. за № 157/3450

ПРАВИЛА **пожежної безпеки для підприємств і організацій автомобільного** **транспорту України**

1. Галузь використання

Правила пожежної безпеки для підприємств і організацій автомобільного транспорту України (далі — Правила) розроблені відповідно до статей 4, 5 Закону України «Про пожежну безпеку» і обов'язкові для виконання всіма підприємствами, службовими та фізичними особами, що мають дорожні транспортні засоби, незалежно від форм власності та виду діяльності.

Підприємства та організації всіх форм власності та громадяни — суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють свою діяльність з надання автотранспортних послуг, зобов'язані забезпечити виконання вимог пожежної безпеки, які встановлені цими Правилами.

2. Нормативні посилання

2.1. Закон України «Про пожежну безпеку», затверджений Постановою Верховної Ради України від 17.12.93 № 3747-ХІІ.

2.2. Положення про порядок накладання штрафів на підприємства, установи та організації за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконання розпоряджень (приписів) посадових осіб органів державного пожежного нагляду, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.94 № 840.

2.3. Положення про порядок видачі суб'єктам підприємницької діяльності спеціальних дозволів (ліцензій) на здійснення окремих видів діяльності, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17.05.94 № 316.

2.4. Перелік транспортних засобів і норми їх оснащення вогнегасниками, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.10.97 № 1128.

2.5. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом МВС від 22.06.95 № 400, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 14.07.95 за № 219/755.

2.6. Положення про порядок видачі органами державного пожежного нагляду підприємствам, установам, організаціям, орендарям та підприємцям дозволу на початок роботи, затверджене наказом МВС України від 25.10.94 № 580, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 27.10.94 за № 257/467.

2.7. Типове положення про пожежно-технічну комісію, затверджене наказом МВС України від 27.09.94 № 521, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13.10.94 за № 249/459.

2.8. Положення про добровільні пожежні дружини (команди), затверджене наказом МВС України від 27.09.94 № 521, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13.10.94 за № 248/458.

2.9. Типове положення про спеціальні навчання, інструктажі та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України, затверджене наказом МВС України від 17.11.94 № 628, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 22.12.94 за № 308/518.

2.10. Правила обов'язкової сертифікації продукції протипожежного призначення, затверджені наказом Держстандарту України від 27.06.97 № 374, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 16.09.97 за № 407/2211.

2.11. Перелік посад, при призначенні на які особи зобов'язані проходити навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки, та порядок його організації, затверджений наказом МВС України від 17.11.94 № 628, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.12.94 за № 307/517.

2.12. Правила будови та безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском, затверджені наказом Держнаглядохоронпраці від 18.10.94 № 104.

2.13. Правила безпеки систем газопостачання України, затверджені наказом Держнаглядохоронпраці від 01.10.97 № 254, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 15.05.98 за № 318/2758.

2.14. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджені наказом Держнаглядохоронпраці від 09.01.98 № 4, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 10.02.98 за № 93/2533.

2.15. Общесоюзные нормы технологического проектирования. Определение категорий помещений и зданий по взрывопожарной и пожарной опасности (ОНТП 24-86), затверджені МВС СРСР 27.02.86.

2.16. Правила технической эксплуатации электроустановок потребителей, затверджені Голодерженергонаглядом Міненерго СРСР від 21.12.84 року.

2.17. Правила устройства электроустановок (шосте видання), затверджені Міністерством енергетики та електрифікації СРСР від 06.07.84 № Е-8/84.

2.18. Перечень категорий помещений и сооружений автотранспортных и авторемонтных предприятий по взрывопожарной и пожарной опасности и классов взрывоопасных зон по правилам устройства электроустановок, затверджений наказом Міністерства автомобільного транспорту РРФСР від 20.02.89 № ВЕ-14/356.

3. Вимоги пожежної безпеки для підприємств

3.1. Загальні положення

3.1.1. Пожежна безпека на підприємствах забезпечується шляхом проведення організаційних, технічних та інших заходів, спрямованих на запобігання пожежам, забезпечення безпеки людей, зниження можливих майнових втрат і зменшення негативних екологічних наслідків у разі виникнення пожеж, створення умов для швидкого виклику пожежних підрозділів та успішного гасіння пожеж.

3.1.2. Відповідно до статті 2 Закону України «Про пожежну безпеку» відповідальність за стан пожежної безпеки підприємств покладається на їх керівників та уповноважених ними осіб.

3.1.3. Обов'язки сторін щодо забезпечення пожежної безпеки орендованого майна слід визначити в договорі оренди.

3.1.4. Завдання та функції з забезпечення пожежної безпеки підприємств слід визначити в їхніх статутах.

3.1.5. Працівники підприємства повинні:

1) виконувати вимоги цих Правил та інших нормативних актів з питань пожежної безпеки, які діють на підприємстві;

2) в разі виявлення виниклої пожежі — діяти відповідно до вимог розділу 12 цих Правил.

3.1.6. Роботи з будівництва, реконструкції підприємств, технічного переоснащення об'єктів виробничого та іншого призначення, впровадження нових технологій можуть фінансуватись тільки після одержання від органів державного пожежного нагляду позитивних результатів експертизи або перевірки проектної та іншої документації на відповідність нормативним актам з пожежної безпеки.

3.1.7. Введення в експлуатацію нових та реконструйованих виробничих, житлових та інших об'єктів, впровадження нових технологій, оренда будь-яких приміщень без дозволу органів державного пожежного нагляду забороняються.

3.1.8. Власник новоствореного підприємства повинен одержати дозвіл від органів державного пожежного нагляду на початок його роботи відповідно до вимог «Положення про порядок видачі органами державного пожежного нагляду підприємствам, установам, організаціям, орендарям та підприємцям дозволу на початок роботи».

3.1.9. Усі види пожежної техніки та протипожежного обладнання, що застосовуються для запобігання пожежам та для їх гасіння, повинні мати державний сертифікат якості згідно з Правилами обов'язкової сертифікації продукції протипожежного призначення.

3.1.10. Послуги з виконання робіт протипожежного призначення можуть надавати тільки ті підприємства та фізичні особи, які мають спеціальний дозвіл (ліцензію) на здійснення таких робіт, згідно з Положенням про порядок видачі суб'єктам підприємницької діяльності спеціальних дозволів (ліцензій) на здійснення окремих видів діяльності.

3.1.11. Посадові та фізичні особи, винні у порушенні цих Правил, несуть відповідальність відповідно до вимог чинного законодавства.

3.1.12. За порушення вимог Правил, невиконання приписів посадових осіб державного пожежного нагляду (далі — держпожнагляду) керівники органів держпожнагляду притягають підприємства до сплати штрафів згідно з вимогами Положення про порядок накладання штрафів на підприємства, установи і організації за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконання розпоряджень (приписів) посадових осіб органів державного пожежного нагляду.

3.2. Організаційні заходи з забезпечення пожежної безпеки

3.2.1. На кожному підприємстві з урахуванням ступеня його пожежної небезпеки наказом (інструкцією за додатком 1) має бути встановлений відповідний протипожежний режим, яким визначається:

1) місце паління (якщо можливе), застосування відкритого вогню, використання побутових нагрівальних приладів;

2) порядок проведення тимчасових пожежонебезпечних робіт (у тому числі зварювальних);

3) правила проїзду і стоянки транспортних засобів;

4) пожежобезпечність місць зберігання і припустима кількість сировини, напівфабрикатів та готової продукції, які можуть водночас перебувати у виробничих приміщеннях і на території;

5) порядок прибирання горючого пилу та відходів, зберігання промасленого спецодягу та шмаття, очищення повітроводів вентиляційних систем від горючих відкладів;

6) порядок відключення електрообладнання від мережі в разі пожежі;

7) порядок оглядання й зачинення приміщень після закінчення роботи;

8) порядок проходження посадовими особами спеціального навчання та перевірки знань з питань пожежної безпеки, а також проведення з працівниками протипожежних інструктажів і занять з пожежно-технічного мінімуму та призначення відповідальних за це осіб;

9) порядок організації експлуатації та обслуговування наявних технічних засобів протипожежного захисту (протипожежного водопроводу, насосних станцій, установок

пожежної сигналізації, автоматичного пожежогасіння, видалення диму, вогнегасників тощо);

10) порядок проведення планово-попереджувальних ремонтів і оглядів електроустановок, опалювального, вентиляційного, технологічного та іншого інженерного обладнання;

11) черговість дій працівників у разі виявлення пожежі;

12) порядок збору членів добровільної пожежної дружини (далі — ДПД) та посадових осіб адміністрації в разі виникнення пожежі, а також виклику їх вночі, у вихідні та святкові дні.

Працівників підприємства слід ознайомити з цими вимогами на інструктажах, під час проходження пожежно-технічного мінімуму. Витяги з наказу (інструкції) з основними положеннями слід вивішувати на встановлених місцях.

3.2.2. На кожному підприємстві має бути розроблена загальнооб'єктна інструкція про заходи пожежної безпеки для всіх вибухопожежонебезпечних, пожежонебезпечних та вибухонебезпечних приміщень (дільниць, цехів, складів, майстерень, лабораторій).

Ці інструкції слід вивчати під час проведення протипожежних інструктажів, проходження пожежно-технічного мінімуму та виробничого навчання і вивішувати для ознайомлення в установлених місцях.

3.2.3. В будинках і спорудах (крім житлових будинків), що мають два і більше поверхи, у разі одночасного перебування на поверсі більше 25 осіб мають бути розроблені і вивішені на видних місцях плани (схеми) евакуації людей у разі пожежі.

Потреба в планах (схемах) евакуації одноповерхових будинків і споруд визначається місцевими органами державного пожежного нагляду, виходячи з вимог пожежної безпеки людей, кількості та площі приміщень.

3.2.4. В разі зміни планування або функціонального призначення будівель (приміщень, споруд), технології виробництва, штатного розкладу персоналу, адміністрація зобов'язана забезпечити своєчасну переробку планів евакуації та інструкцій, які регламентують перебіг евакуації.

3.2.5. На підприємстві має бути встановлений порядок або система оповіщення про пожежу, з яким слід ознайомити всіх працівників.

У приміщеннях на видних місцях біля телефонів слід вивішувати таблички із зазначенням номера телефону «01» для виклику пожежної охорони.

3.2.6. Територія підприємства, а також будівлі, споруди, приміщення слід обладнати відповідними знаками безпеки, згідно з ГОСТ 12.4.026-76.

3.2.7. Якщо одержано речовини й матеріали з невідомими щодо пожежної безпеки властивостями, то керівник підприємства зобов'язаний заборонити їх використання до з'ясування у відповідних установах та організаціях відомостей (показників) про їх пожежонебезпечність.

Застосування в будівництві та на виробництві речовин і матеріалів, дані про пожежну небезпеку яких відсутні, забороняється.

3.2.8. Для працівників охорони (сторожів, вахтерів, чергових, вартових) адміністрація повинна розробити інструкцію, в якій визначити: їх обов'язки щодо контролю за додержанням протипожежного режиму, огляду території та приміщень; порядок дій у разі виявлення пожежі, спрацьовування засобів пожежної сигналізації та автоматичного гасіння пожеж, зазначити, кого з посадових осіб адміністрації потрібно сповіщати у нічний період доби в разі пожежі.

Працівники охорони повинні мати список посадових осіб підприємства з домашньою адресою, службовим та домашнім телефонами. Вони повинні знати порядок дій в разі виявлення пожежі, правила користування первинними засобами гасіння пожежі та прийоми гасіння.

3.2.9. З метою залучення працівників до проведення заходів з запобігання пожежам, організації їх гасіння на підприємствах слід створювати добровільні пожежні дружини або

команди (далі — ДПД або ДПК), які повинні діяти відповідно до чинних нормативних актів.

3.2.10. На підприємстві з кількістю працівників 50 і більше осіб рішенням трудового колективу можна створювати пожежно-технічну комісію (далі — ПТК). Її роботу слід організувати згідно з Типовим положенням про пожежно-технічну комісію.

3.3. Відповідальність і обов'язки керівників підприємств

3.3.1. Керівники підприємств повинні визначити обов'язки посадових осіб (у тому числі заступників керівника) з забезпечення пожежної безпеки, призначити відповідальних за пожежну безпеку окремих будівель, споруд, приміщень, дільниць, технологічного та інженерного обладнання, а також за зберігання та експлуатацію технічних засобів протипожежного захисту.

Обов'язки осіб, відповідальних за забезпечення пожежної безпеки, утримання та експлуатації засобів протипожежного захисту слід відобразити у відповідних документах (наказах, інструкціях, положеннях та ін.).

3.3.2. Керівник підприємства зобов'язаний вживати (в межах наданих йому повноважень) відповідних заходів реагування на факти порушень чи невиконання іншими працівниками підприємства встановленого протипожежного режиму, вимог правил пожежної безпеки та нормативних актів, що діють у цій сфері.

3.3.3. Керівники підприємств повинні:

1) організувати розроблення комплексних заходів для забезпечення пожежної безпеки, впроваджувати на підприємстві досягнення науки і техніки, позитивний досвід;

2) відповідно до нормативних актів з пожежної безпеки розробляти і затверджувати положення, інструкції (додаток 1) та інші нормативні акти, що діють у межах підприємства, здійснювати постійний контроль за їх додержанням;

3) забезпечувати додержання протипожежних вимог стандартів, норм, правил, а також виконання вимог приписів і постанов органів держпожнадзора;

4) організувати навчання працівників правилам пожежної безпеки та пропаганду заходів для їх забезпечення;

5) в разі відсутності в нормативних актах вимог, потрібних для гарантування пожежної безпеки — вживати відповідних заходів, узгоджуючи їх з органами держпожнадзора;

6) тримати у справному стані засоби протипожежного захисту і зв'язку, пожежну техніку, обладнання та інвентар, не допускати їх використання не за призначенням;

7) створювати в разі потреби відповідно до встановленого порядку підрозділи пожежної охорони та потрібну для їх функціонування матеріально-технічну базу;

8) подавати на вимогу Державної пожежної охорони відомості та документи про стан пожежної безпеки підприємства (об'єкта) і продукції, яку підприємство виробляє;

9) вживати заходів з впровадження автоматичних засобів виявлення і гасіння пожеж та використання з цією метою виробничої автоматики;

10) своєчасно інформувати пожежну охорону про несправність пожежної техніки, систем протипожежного захисту, водопостачання, а також завчасно інформувати про закриття доріг і проїздів на своїй території;

11) проводити службове розслідування випадків пожеж.

3.4. Відповідальність і обов'язки керівників цехів, майстерень, дільниць, лабораторій і складів

3.4.1. Відповідальність за стан пожежної безпеки цехів, майстерень, лабораторій, складів та інших структурних підрозділів наказами або розпорядженнями по підприємству покладається на конкретних осіб.

Таблички з зазначенням осіб, відповідальних за пожежну безпеку, вивішуються на видних місцях, біля входу в приміщення.

3.4.2. Керівники структурних підрозділів та особи, відповідальні за пожежну безпеку окремих приміщень (ізольованих робочих місць), повинні:

1) слідкувати за додержанням встановленого протипожежного режиму, правил пожежної безпеки, інструкцій про заходи пожежної безпеки;

2) не допускати до роботи осіб, які не пройшли спеціальне навчання або інструктаж про заходи пожежної безпеки;

3) відсторонювати від роботи осіб, які перебувають у нетверезому стані та в стані наркотичного сп'яніння;

4) проводити періодичні огляди території будівель, споруд, виробничих та службових приміщень з метою постійного контролю за додержанням правил пожежної безпеки, утриманням у належному стані шляхів евакуації, протипожежних перешкод, розривів, під'їздів та доріг, засобів гасіння пожеж (гідрантів, внутрішніх пожежних кранів, вогнегасників) та вживати термінових заходів для усунення виявлених порушень і недоліків;

5) тримати у справному стані та постійній готовності до дії установки гасіння пожеж, пожежної сигналізації, оповіщення та зв'язку;

6) стежити за справністю приладів опалення, вентиляції, електроустановок, технологічного та виробничого обладнання, негайно вживаючи заходів для усунення виявлених несправностей, які можуть призвести до виникнення пожежі в разі їх появи;

7) знати пожежну небезпечність технологічних процесів, речовин, матеріалів, що зберігаються в приміщеннях і перебувають у роботі в технологічному та виробничому обладнанні, категорію приміщень виробничого і складського призначення щодо вибухопожежонебезпечної та пожежної небезпеки і вимоги, які ставляться до них, правила та умови безпечного зберігання, застосування та перевезення вибухонебезпечних та пожежонебезпечних речовин і матеріалів;

8) стежити за своєчасним прибиранням приміщень і робочих місць, а також за відключенням, (за винятком чергового освітлення) від мереж електроспоживачів, після закінчення роботи;

9) в разі виявлення виникнення пожежі — негайно повідомити про це пожежну охорону, керівництво об'єкта і приступити до ліквідації пожежі, діючи при цьому відповідно до вимог розділу 12 цих Правил.

3.4.3. Керівники цехів, дільниць, лабораторій, складів та інших структурних підрозділів повинні:

1) розробляти плани евакуації людей і матеріальних цінностей на випадок виникнення пожежі та вивішувати їх на видних місцях, а також, один раз у два роки, організовувати їх практичне відпрацювання;

2) своєчасно вживати заходів з гарантування пожежної безпеки, встановлених органами держпожнадзора та пожежно-технічною комісією;

3) контролювати виконання наказів і розпоряджень з пожежної безпеки;

4) проводити планово-попереджувальні ремонти та огляди інженерного обладнання, що експлуатується або зберігається;

5) встановити порядок (систему) оповіщення своїх підлеглих про пожежу, з яким слід ознайомити всіх працівників;

6) на видних місцях біля телефонів — вивішувати таблички з номером телефону для виклику пожежної охорони.

3.5. Організація підготовки працівників підприємств з питань пожежної безпеки

3.5.1. Порядок організації і проведення спеціального навчання, протипожежних інструктажів, навчання та перевірки знань з пожежно-технічного мінімуму встановлює «Типове положення про спеціальне навчання, інструктажі та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України».

3.5.2. Проходження працівниками спеціального навчання, інструктажів і перевірки знань визначається керівниками підприємства наказами або розпорядженнями, відповідними положеннями, що розробляються на підприємстві.

3.5.3. Працівники підприємств при прийнятті на роботу і за місцем праці повинні проходити вступні, первинні, повторні, позапланові та цільові інструктажі з питань пожежної безпеки.

Про проведення інструктажів (крім цільового) запис робиться у спеціальних журналах реєстрації інструктажів. Запис про проведення цільового інструктажу робиться в документі, що дозволяє виконання робіт (наряд-допуск, додаток 2).

Особи, яких приймають на роботу з підвищеною пожежною небезпекою, попередньо, до початку самостійного виконання робіт, повинні пройти спеціальне навчання з пожежно-технічного мінімуму за спеціальною програмою, узгодженою з місцевими органами державного пожежного нагляду, а потім постійно, один раз на рік, — перевірку знань.

Посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично один раз на три роки проходять навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки.

3.5.4. Вивчення заходів пожежної безпеки на виробництві слід також передбачати в системі виробничого навчання робітників, службовців, інженерно-технічних працівників (ІТП) а також з цією метою використовувати наявні на підприємстві місцеві системи радіомовлення тощо.

3.5.5. Забороняється допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, інструктажу і перевірки знань з питань пожежної безпеки.

4. Вимоги пожежної безпеки при утриманні територій, будівель, приміщень і споруд

4.1. Утримання територій

4.1.1. На території підприємств має бути встановлена і доведена до всіх працівників схема евакуації людей і техніки на випадок виникнення пожежі.

Відповідно до вимог нормативно-технічних документів слід передбачити не менше двох воріт для в'їзду (виїзду) в огорожені території підприємства, де передбачено 10 і більше постів технічного обслуговування та ремонту або зберігання 50 і більше автомобілів.

До будівель і споруд по всій їх довжині має бути забезпечений під'їзд пожежних автомобілів: з одного боку — при ширині будівлі або споруди до 18 м, і з двох боків — при ширині понад 18 м.

До будівель з площею забудови понад 10 га або завширшки понад 100 м під'їзд пожежних автомобілів має бути забезпечений з усіх боків. Між будівлями і спорудами повинні бути протипожежні розриви відповідно до вимог вищезазначених будівельних норм.

У хмарний час, при туманах і вночі територія має бути освітлена.

4.1.2. Територія повинна відповідати санітарно-гігієнічним вимогам, для чого слід:

- 1) систематично очищати територію від сміття;
- 2) відходи пально-мастильних матеріалів, обтиральне шмаття наприкінці кожної зміни — прибирати у спеціально відведені місця, додержуючись заходів пожежної безпеки.

4.1.3. Курити на території підприємства дозволяється тільки в місцях, де є напис «Місце для куріння», обладнаних бочками з водою або ящиками з піском. Порядок куріння на території визначається наказом та записується в інструкціях про заходи пожежної безпеки.

4.1.4. В'їзд дорожніх транспортних засобів на територію пожежонебезпечних цехів припустимий тільки з дозволу керівників цих цехів із зазначенням можливих стоянок та маршрутів їх пересування з дотриманням заходів безпеки і за наявності іскрогасників.

4.1.5. Не допускається спорудження будівель, споруд, а також складів пально-мастильних матеріалів (далі — ПММ), у тому числі тимчасових, на території виробничої зони підприємства, без узгодження з органами держпожнадзора.

4.1.6. Забороняється залишати на території на відкритих площадках тару з легкозаймистими та горючими рідинами, а також балони зі стисненими і зрідженими газами, ацетиленові генератори із залишками невідпрацьованого карбиду кальцію або карбідного мулу.

4.1.7. Забороняється стоянка автотранспорту в наскрізних проїздах будівель, на відстані менш як 10 м від в'їзних воріт на територію об'єктів, менш як за 5 метрів від пожежних гідрантів, забірних пристроїв водних джерел, пожежного обладнання та інвентарю, на площадках для розвертання транспортних засобів, тупикових (сліпих) проїздів.

4.1.8. Користуватись відкритим вогнем на території дозволяється тільки у спеціально відведених місцях, для чого слід вивісити на видних місцях відповідні попереджувальні та вказівні знаки.

4.1.9. Проїзди на території повинні бути зручними, найоптимальнішими за часом проїзду між технологічними цехами, спорудами, складами та вантажно-розвантажувальними пунктами.

4.1.10. Автомобільні проїзди та під'їзди до будівель, споруд і джерел води підприємств мають забезпечувати за будь-якої пори року безперебійний і безпечний рух автомобільного транспорту.

4.1.11. Відповідальні особи повинні постійно наглядати за технічним станом проїздів та під'їздів до будівель, споруд, джерел води і своєчасно підвищувати їх технічний рівень та експлуатаційні якості.

За справність доріг та під'їздів до джерел води відповідають особи, призначені наказом по підприємству.

4.1.12. Автомобільні проїзди та під'їзди до будівель, споруд і джерел води повинні мати електричне освітлення за темної пори доби.

4.1.13. З метою гарантування пожежної безпеки забороняється:

1) складати в смузі протипожежних розривів будь-які, а особливо пожежовибухонебезпечні речовини і матеріали;

2) зливати пожежовибухонебезпечні та горючі речовини в каналізаційну мережу;

3) утримувати з відкритими люками оглядові колодязі;

4) утримувати в несправному стані гідрозатвори.

4.1.14. Тупикові (сліпі) проїзди, під'їзди до будівель, споруд і джерел води повинні закінчуватись площадками для розвертання транспортних засобів розміром не менш як 12 x 12 м, що уможливило безперешкодне розвертання пожежних та інших спеціальних машин.

4.1.15. Переїзди та переходи через залізничні колії повинні мати суцільні настили на рівні головок рейок, тримати їх слід у справному стані. Залишати рухомий склад (вагони, цистерни, платформи) на переїздах забороняється.

4.1.16. Ворота для в'їзду на територію підприємства, які відчиняються за допомогою електроприводу, повинні мати пристосування (пристрої), які дозволяють відчиняти їх вручну.

4.2. Утримання приміщень та евакуаційних шляхів і виходів

4.2.1. Всі приміщення, для гарантії безпечної евакуації людей у випадку пожежі, повинні мати евакуаційні шляхи і виходи.

4.2.2. Двері евакуаційних виходів відчиняти в напрямку виходу з будівлі. Влаштувати розсувні, підйомні та обертові двері на евакуаційних шляхах забороняється.

4.2.3. Забороняється захарашувати евакуаційні проходи і виходи різними предметами, матеріалами та обладнанням.

4.2.4. У сходових клітках будівель є неприпустимим прокладення промислових газопроводів, трубопроводів з легкозаймистими та горючими речовинами, відкритих електричних кабелів, а також установа устаткування, що перешкоджає евакуації людей.

4.2.5. Висота евакуаційних шляхів і виходів повинна становити не менш як 2 м.

4.2.6. Кожне приміщення площею понад 300 кв. м, розташоване в підвальному або в напівпідвальному (цокольному) поверсі, повинно мати не менш як два евакуаційних виходи.

4.2.7. У підвальних приміщеннях і цокольних поверхах виробничих цехів, майстерень, складів та інших будівель забороняється застосування і зберігання вибухонебезпечних речовин, балонів з газом під тиском, а також речовин з підвищеним рівнем пожежної небезпеки.

У підвалах з виходами в загальні сходові клітки будівель є неприпустимим зберігання горючих речовин і матеріалів.

4.2.8. Забороняється використовувати горищні приміщення з виробничою метою або для зберігання матеріальних цінностей. Горищні приміщення мають бути постійно зачинені на замок. Місце зберігання ключів від замків повинно зазначатись написами на дверях (люках) входів на горище.

4.2.9. Дерев'яні конструкції горищних приміщень підлягають вогнезахисній обробці. Якість обробки щороку контролюється і при потребі обробка повторюється. За результатами контролю складається акт.

4.2.10. При переплануванні приміщень та зміні їх призначення, впровадженні нових технологічних ліній чи обладнання слід передбачати протипожежні вимоги не нижчі за наявні вимоги пожежної безпеки.

4.2.11. Стаціонарні зовнішні пожежні сходи, огороження на дахах будівель і споруд слід тримати справними, щороку перевіряти на міцність.

4.2.12. Забороняється встановлювати глухі ґрати на віконних прорізах будівель і приміщень, у яких перебувають люди (за винятком кас, складів та інших спеціальних приміщень, де встановлення глухих ґрат допускається нормами і правилами, затвердженими у встановленому порядку).

В разі потреби встановлення на вікнах ґрат, їх треба робити розсувними або знімними. На час перебування в цих приміщеннях людей ґрати мають бути відчинені.

4.2.13. Постійно тримати у справному робочому стані треба протипожежні системи, установки, пристрої (протидимового захисту, пожежної автоматики, протипожежного водопостачання; протипожежні двері, клапани, інші захисні пристрої у протипожежних стінах та перекриттях) приміщень, будівель і споруд.

4.2.14. Підлога виробничих приміщень має бути справною, пошкодження в ній слід негайно усувати. Прибирати підлогу треба в міру потреби, але не рідше 1 разу за зміну.

4.2.15. Усі виробничі та підсобні приміщення слід тримати чистими. У випадку розливу легкозаймистої чи горючої рідини її слід негайно прибрати.

4.2.16. Усі виробничі та підсобні приміщення мають бути забезпечені первинними засобами гасіння пожежі. Пожежне обладнання та інвентар слід розміщувати на видних і легкодоступних місцях і тримати їх цілком справними і готовими до негайного використання. Потрібно встановити постійний контроль за їх технічним станом і призначити відповідальних працівників.

4.2.17. Біля кожного телефонного апарата слід вивісити таблички або розташувати написи, де зазначити номери телефонів пожежної частини, аварійної газової служби та служби електромереж, а також швидкої медичної допомоги.

4.2.18. Всі виробничо-складські або допоміжні приміщення чи будівлі повинні мати на входних дверях напис про категорію приміщення (чи будівлі) щодо вибухопожежної та пожежної небезпеки відповідно до додатка 3 та Перечня категорій помещений и сооружений автотранспортных и авторемонтных предприятий по взрывопожарной и

пожарной опасности и классов взрывоопасных зон по правилам устройства электроустановок.

4.3. Протипожежні перешкоди

4.3.1. Щоб не допустити поширення вогню в будівлях і спорудах, слід влаштувати протипожежні перешкоди — стіни, перекриття, що огорожують конструкції (з вогнетривких матеріалів) відповідно до вимог будівельних норм (додаток 4).

4.3.2. При перетинанні протипожежних перешкод різними комунікаціями щілини (отвори) між ними і конструкціями перешкод (на всю їх товщину) повинні бути зашпарованими наглухо вогнестійким матеріалом, який забезпечує потрібну межу вогнестійкості та дымогазонепроникність.

4.3.3. Отвори у протипожежних стінах, перегородках та перекриттях повинні бути обладнані захисними пристроями (протипожежні двері, вогнезахисні клапани, водяні завіси і т. ін.) проти поширення вогню та продуктів горіння.

У каналах димовідводу та подавання повітря забороняється прокладати будь-які комунікації.

Не дозволяється встановлювати будь-які пристрої, що перешкоджають нормальному зачиненню протипожежних та протидимних дверей, а також знімати пристрої для їх самозачинення. На дверях також повинні бути ущільнювальні прокладки у притворах.

4.3.4. Стан протипожежних перешкод слід контролювати щороку, при цьому слід перевіряти:

- 1) технічний стан;
- 2) справність і герметичність протипожежних дверей, вікон, воріт, люків, тамбур-шлюзів;
- 3) наявність шпарин та порушень герметичності у вузлах, стиках і місцях перетинання перешкод різними комунікаціями;
- 4) справність і наявність автоматичних пристроїв, які у випадку пожежі не допускають поширення вогню та продуктів горіння каналами, шахтами, трубопроводами.

5. Вимоги протипожежної безпеки до інженерного обладнання

5.1. Електричне освітлення і електрообладнання

5.1.1. Електричні мережі та електрообладнання, які використовуються на підприємствах, повинні відповідати вимогам чинних Правил устройства электроустановок, Правил технической эксплуатации электроустановок потребителей і Правил безпечної експлуатації електроустановок споживачів (далі — ПУЕ, ПТЕ і ПБЕ) та інших нормативних документів.

5.1.2. Особа, відповідальна за протипожежний стан електроустановок (головний енергетик, головний механік або інженерно-технічний працівник відповідної кваліфікації), призначена наказом керівника, зобов'язана:

- 1) забезпечити організацію та своєчасне проведення профілактичних оглядів і планово-попереджувальних ремонтів електрообладнання, апаратури та електромереж, а також своєчасно усувати порушення, які можуть призвести до пожежі;
- 2) забезпечити правильність вибору та застосування кабелів, електропроводів, двигунів, світильників та іншого електрообладнання залежно від класу зон щодо вибухо- та пожежної небезпеки і умов навколишнього середовища;
- 3) систематично контролювати справність апаратів захисту від струменів короткого замикання, перевантаження, внутрішньої та атмосферної перенапруги, а також від інших ненормальних режимів роботи;
- 4) контролювати справність спеціальних установок і засобів, призначених для ліквідації загоряння та пожежі в електроустановках і кабельних приміщеннях;

5) організувати навчання та інструктаж чергового персоналу з питань пожежної безпеки при експлуатації електроустановок;

б) брати участь у розслідуванні виникнення пожеж від електроустановок, розробляти і здійснювати заходи з недопущення їх.

При неможливості технічного обслуговування електроустановок працівниками підприємства, адміністрація повинна укласти зі спеціалізованою організацією договір на планове технічне обслуговування.

5.1.3. Черговий електрик (змінний електромонтер) повинен проводити планові профілактичні огляди електрообладнання, перевіряти наявність та справність апаратів захисту і вживати негайних заходів з усунення порушень, які можуть призвести до пожежі. Результати оглядів електроустановок, виявлені несправності та вжиті заходи фіксуються в оперативному або змінному журналі за підписом виконавця.

5.1.4. Перевіряти ізоляцію кабелів, електропроводів, надійність з'єднань, захисного заземлення, режим роботи електродвигунів повинні електрики — як зовнішнім оглядом, так і з допомогою приладів. Заміряти опір ізоляції проводів треба в установлені строки.

5.1.5. З метою забезпечення (дотримання) пожежної безпеки всі електроустановки повинні бути захищені апаратами захисту від струмів короткого замикання, які можуть призвести до пожежі. Плавкі вставки запобіжників мають бути калібровані із зазначенням на клеймі номінального струму вставки (клеймо ставить завод-виготовлювач або електротехнічна лабораторія). Забороняється застосування саморобних вставок.

5.1.6. З'єднання, закінчення та відгалуження жил електропроводів і кабелів, для уникнення пожежонебезпечних перехідних опорів, слід проводити з допомогою опресовування, зварювання, паяння або спеціальних гвинтових та болтових затискачів.

5.1.7. Влаштування та експлуатація тимчасових електромереж не допускається. Винятком можуть бути виконані відповідно до вимог ПУЕ тимчасові ілюмінаційні установки та електропроводки, що живлять місця ведення будівельних і ремонтно-монтажних робіт.

5.1.8. Забороняється залишати на стінах чи підлозі неізольовані кінці проводів та кабелів після демонтажу обладнання, електроустановок, освітлювальної апаратури.

5.1.9. У місцях, де можливе утворення статичної електрики, мають бути встановлені заземлювальні пристрої.

5.1.10. Неприпустимим є прокладення повітряних ліній електропередавання та зовнішніх електропроводок над покрівлями, навісами, пально-заправними пунктами, складами ПММ та інших легкозаймистих матеріалів.

Забороняється прокладання електричних проводів і кабелів транзитом через складські, виробничі та іншого призначення приміщення.

5.1.11. Повітряні лінії електропередавання слід розміщувати на відстані не менш як півтори висоти опори від вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних виробничих і складських приміщень, установок, навісів і штабелів горючих матеріалів.

5.1.12. Встановлене в приміщеннях маслонаповнене електрообладнання (трансформатори, вимикачі, кабельні лінії та ін.) має бути захищене стаціонарними або пересувними установками гасіння пожежі.

5.1.13. Електричні машини з частинами, які іскрять за умовами роботи, слід розміщувати на відстані не менш як 1 м від горючих матеріалів або відгороджувати від них екранами з негорючих матеріалів.

5.1.14. Відстань від кабелів та ізольованих проводів, що прокладаються відкрито по конструкціях, на ізоляторах, тросах, у лотках та ін., до місць відкритого зберігання (розміщення) горючих матеріалів має становити не менш як 1 метр.

5.1.15. Нові підключення різних струмоприймачів (електродвигунів, нагрівальних приладів та ін.) слід проводити з урахуванням припустимого (максимально можливого) струмового навантаження існуючої електромережі.

Шафи з електрощитами, які перебувають в коридорах, вестибулях та у інших шляхах евакуації, слід розміщувати в нішах або на висоті не менш як 2,2 м від підлоги та тримати зачиненими.

5.1.16. Електрощити слід оснащувати схемою підключення споживачів, з пояснювальними написами.

5.1.17. Кабельні споруди і конструкції, на яких укладаються кабелі, слід виконувати з негорючих матеріалів. Забороняється розміщення в кабельних спорудах будь-яких тимчасових пристроїв, зберігання матеріалів та обладнання.

5.1.18. Забороняється:

1) експлуатація електрокабелів і проводів з пошкодженою або такою, що втратила в процесі експлуатації захисні властивості, ізоляцією;

2) залишати під напругою кабелі і проводи з неізольованими струмопровідними жилами;

3) користуватися пошкодженими розетками, відгалужувальними та з'єднувальними коробками, вимикачами, рубильниками та іншими електровиробами, а також лампами, на склі яких є сліди затемнення;

4) використовувати електроапаратуру і прилади в умовах, що не відповідають зазначеним рекомендаціям підприємств-виготовлювачів;

5) складувати горючі матеріали над і під електрощитами та впритул до електрообладнання;

6) застосовувати ролики, вимикачі, штепсельні розетки для підвішування одягу та інших предметів; заклеювати ділянки електропроводки папером, горючими тканинами;

7) застосовувати для електромереж радіо- і телефонні проводи;

8) використовувати електроустановки, поверхневе нагрівання яких при роботі перевищує температуру навколишнього повітря більш як на 40 град. С (якщо до цих електроустановок не ставляться інші вимоги).

5.1.19. В усіх приміщеннях (незалежно від призначення), які після закінчення робіт зачиняються і не контролюються черговим персоналом, всі електроустановки та електроприлади мають бути знеструмлені (за винятком тих, які працюють цілодобово за вимогами технології: чергового освітлення, протипожежних та охоронних установок, електроустановок).

5.1.20. На кожному об'єкті має бути встановлений порядок знеструмлення електрообладнання, силових та контрольних кабелів на випадок пожежі, з забезпеченням незалежного електроживлення систем пожежної автоматики та протипожежного водопостачання.

5.1.21. Все електрообладнання (корпуси електричних машин, трансформаторів, апаратів, світильників, розподільних щитів, щитів управління, металеві корпуси пересувних і переносних електроприймачів тощо) підлягає зануленню або заземленню.

5.1.22. Несправності в електромережах та електроапаратурі, які можуть викликати іскріння, коротке замикання, неприпустиме нагрівання горючої ізоляції кабелів і проводів повинен негайно усувати черговий персонал. Несправну електромережу слід відключати до приведення її в пожежобезпечний стан.

5.1.23. Будівлі, споруди і зовнішні установки слід захищати від прямих ударів блискавки та вторинних її проявів.

5.1.24. Для підтримання пристроїв захисту від блискавок в справному стані слід регулярно проводити їх ревізію: для будівель і споруд I і II категорій по блискавкозахисту — щороку, для III категорії — не рідше I разу на 3 роки зі складанням акта, в якому зазначаються виявлені дефекти. Всі виявлені пошкодження і дефекти повинні бути негайно усунені.

5.1.25. Для живлення світильників загального освітлення в приміщеннях слід використовувати, як правило, напругу не вище 220 В. У приміщеннях без підвищеної

небезпеки зазначена напруга допускається для всіх стаціонарних світильників, незалежно від висоти їх встановлення.

5.1.26. У вибухо- та пожежонебезпечних зонах слід застосовувати світильники з відповідним рівнем вибухозахисту або ступенем захисту оболонки.

Конструкція світильників з дуговими ртутними лампами в пожежонебезпечних зонах повинна виключати випадіння з них ламп. Світильники з лампами розжарювання і з люмінесцентними лампами в пожежонебезпечних зонах повинні мати суцільне силікатне скло, що захищає лампу, і не мати відбивачів та розсіювачів із горючих матеріалів.

5.1.27. В приміщеннях з підвищеною пожежонебезпекою напруга для живлення світильників, як правило, не повинна бути вищою як 42 В. При встановленні світильників напругою 220 В загального освітлення з лампами розжарювання на висоті менш як 2,5 м слід застосовувати світильники, конструкція яких унеможлиблює доступ до лампи без інструменту. Електропроводка, що прокладається до світильника, повинна бути в металевих трубах (рукавах) або захисних оболонках. Кабелі та незахищені проводи можна використовувати тільки для живлення світильників з лампами розжарювання напругою не вище 42 В.

5.1.28. Світильники з люмінесцентними лампами напругою 127 та 220 В допустимо встановлювати на висоті не менш як 2,5 м від підлоги при умові недоступності їх струмопровідних частин для дотику.

5.1.29. У приміщеннях вологих, особливо вологих і з жарким середовищем застосування люмінесцентних ламп для місцевого освітлення дозволяється тільки в арматурі спеціальної конструкції.

5.1.30. Переносні світильники повинні бути обладнаними захисними скляними ковпаками і сітками для захисту від механічних пошкоджень та виконаними у вибухозахисному варіанті. Для цих світильників та іншої переносної електроапаратури слід застосовувати гнучкі кабелі або проводи з мідними жилами, спеціально призначені для цієї мети — з урахуванням можливих механічних впливів.

5.1.31. Відстань між світильниками з лампами розжарювання та предметами (будівельними конструкціями) з горючих матеріалів повинна бути не меншою таких значень:

Номінальна потужність, Вт	Мінімальна відстань, м
100	0,5
300	0,8
500	1,0

Інші види світильників слід розміщувати на відстані не менше 0,5 м від горючих матеріалів та предметів, а від горючих будівельних конструкцій — на відстані не менше як 0,2 м.

5.1.32. При наявності у виробничих і складських приміщеннях горючих матеріалів (паперу, гуми, бавовни та ін., а також виробів в упаковці з горючих матеріалів) електричні світильники повинні бути у закритому або захищеному стані (зі скляними ковпаками).

5.1.33. Забороняється підвішування світильників безпосередньо на струмоведучі проводи, обгортання електроламп і світильників папером, тканиною та іншими горючими матеріалами, експлуатація їх зі знятими ковпаками (розсіювачами).

5.1.34. Аварійне освітлення (у приміщеннях і на місцях ведення зовнішніх робіт) слід передбачати тоді, коли відсутність робочого освітлення може викликати порушення нормального обслуговування обладнання та механізмів, внаслідок чого може статись вибух або пожежа.

5.1.35. Світильники аварійного освітлення для продовження роботи, а також світильники евакуаційного освітлення повинні бути приєднаними до незалежного джерела живлення або автоматично на нього переключатись. Світильники аварійного освітлення для

евакуації мають живитись від джерел, незалежних від мережі робочого освітлення, починаючи від щита підстанції, або, при наявності тільки одного вводу (в будівлю або в зоні робіт на відкритому просторі), — починаючи від цього вводу.

5.1.36. Допускається живлення аварійного освітлення від мережі робочого освітлення з автоматичним переключенням на зазначені вище джерела живлення при аварійних режимах.

5.1.37. В будівлях без природного освітлення робоче та аварійне освітлення як для продовження роботи, так і для евакуації, повинні живитись від двох незалежних джерел енергії. Мережі робочого та аварійного освітлення повинні бути при цьому роздільними, а використання електросилових мереж для живлення робочого або аварійного освітлення є неприпустимими.

5.1.38. У виробничих будівлях без природного освітлення і в приміщеннях, де можуть водночас перебувати 100 і більше чоловік, незалежно від наявності аварійного освітлення, має передбачатись евакуаційне освітлення на шляхах евакуації, яке переключється при припиненні його живлення на незалежне зовнішнє або місцеве (акумуляторну батарею, дизель-генераторну установку) джерело, яке не використовується в нормальному режимі для живлення робочого, аварійного та евакуаційного освітлення.

5.1.39. Електродвигуни, світильники, проводи, розподільні пристрої слід очищати від пилу не рідше як два рази на місяць, а в запилених приміщеннях — щотижня.

5.2. Трансформаторні підстанції та розподільні пристрої

5.2.1. Щоб гарантувати пожежну безпеку, трансформаторні підстанції (далі — ТП), перетворювальні підстанції (далі — ПП) і розподільні пристрої (далі — РП), при їх наявності на підприємстві, повинні відповідати таким вимогам:

1) будівлі або приміщення мають бути захищені стаціонарними або пересувними установками пожежогасіння відповідно до вимог чинних нормативних документів;

2) конструктивні елементи будівель або приміщень, де розміщене основне обладнання, мають відповідати вимогам чинних будівельних норм з урахуванням ступеня їх вогнестійкості (додаток 4);

3) РП і підстанції з встановленими в них апаратами та приладами повинні відповідати вимогам чинних нормативних актів;

4) опалення, вентиляція, освітлення та мережі заземлення мають бути у справному стані;

5) системи аварійної сигналізації повинні бути справними і відповідати вимогам чинних технічних умов та інструкцій з експлуатації;

6) РП повинні мати чіткі написи, що вказують на призначення окремих ланцюгів і панелей;

7) щити мають бути пофарбовані згідно з вимогами чинних технічних умов з експлуатації електроустановок і постійно бути чистими;

8) корпуси трансформаторів, розподільчих щитів та щитів управління підлягають зануленню або заземленню.

5.2.2. Персонал підприємства, який обслуговує РП, ТП і ПП, повинен мати схеми і вказівки про допустимі режими роботи електрообладнання в нормальних та аварійних умовах.

5.2.3. Клас ізоляції електрообладнання має відповідати номінальній напрузі мережі, а пристрої захисту від перенапружень — рівню ізоляції електрообладнання.

5.2.4. Межа нагрівання конструкцій, розміщених поблизу струмоведучих частин і доступних для дотику персоналу, не повинна перевищувати 50 град. С, а недоступних для дотику — 70 град. С.

5.2.5. Конструкції можна не перевіряти на нагрівання, якщо по струмоведучих частинах, або поблизу конструкцій, проходить змінний струм 1000 А і менше.

Періодичність перевірки нагрівання цих конструкцій, не рідше 1 разу на 3 місяці, визначає особа, відповідальна за електрогосподарство на підприємстві.

5.2.6. В усіх колах РП слід передбачити встановлення роз'єднувальних пристроїв з видимим розривом, що забезпечує можливість від'єднання всіх апаратів (вимикачів, віддільників, запобіжників, трансформаторів струму, трансформаторів напруги та ін.) кожного кола від збірних шин, а також від інших джерел напруги.

5.2.7. Огляд і очищення РП, щитів, щитків від пилу і забруднення слід проводити не рідше 1 разу на 3 місяці.

5.3. Опалення

5.3.1. Відповідальність за технічний стан і контроль за експлуатацією, своєчасним та якісним ремонтом опалювальних установок на підприємствах покладається на головного механіка або іншу особу, призначену наказом по підприємству, а по цехах, майстернях, дільницях, складах, лабораторіях та окремих об'єктах (підрозділах) — на керівників цих підрозділів.

5.3.2. В вибухопожежонебезпечних і пожежонебезпечних приміщеннях категорій А, Б і В (додаток 3) застосовування пічного опалення є неприпустимим.

5.3.3. Перед початком опалювального сезону котельні, теплогенерувальні та калориферні установки та інші опалювальні прилади слід старанно перевірити і відремонтувати.

Забороняється експлуатувати несправні опалювальні установки.

5.3.4. Опалення на підприємствах повинні виконувати спеціально призначені працівники, які пройшли протипожежний інструктаж, котрий слід проводити щороку перед опалювальним сезоном.

5.3.5. В вибухопожежонебезпечних приміщеннях категорій А і Б слід застосовувати, як правило, систему водяного або парового опалення (за винятком приміщень, в яких зберігаються або застосовуються речовини, які при з'єднанні з водою або водяними парами утворюють вибухонебезпечні суміші, чи речовини, які здатні до самоспалахування або до вибуху при взаємодії з водою).

5.4. Електричне опалення

5.4.1. Опалення електричними приладами в приміщеннях категорій за вибухопожежонебезпекою А та Б не дозволяється.

У разі застосування електронагрівальних приладів в пожежонебезпечних зонах будь-якого класу, згідно з умовами виробництва, електронагрівальні прилади мають бути захищеними від контакту з горючими матеріалами і встановлюватись на поверхні з негорючого матеріалу. Температура зовнішньої поверхні електроопалювальних приладів у найбільш нагрітому місці в нормальному режимі роботи не повинна перевищувати 85 град. С.

Не дозволяється застосовувати електричні опалювальні прилади в пожежонебезпечних зонах у складських приміщеннях.

5.4.2. Відстань від приладів електроопалення до горючих матеріалів і будівельних конструкцій повинна становити не менше як 0,25 м.

5.4.3. Електричні повітрянагрівачі і опалювальні прилади повинні розміщуватись так, щоб до них був забезпечений вільний доступ — для огляду та очищення.

Усі поверхні нагрівальних приладів у виробничих приміщеннях зі значним виділенням горючого пилу повинні бути гладкими для зручності очищення.

5.4.4. Дозволяється застосовувати тільки електричні опалювальні прилади заводського виготовлення.

5.4.5. Опалювальні електроприлади перед початком опалювального сезону слід ретельно перевірити та, за потреби, — відремонтувати або замінити.

5.4.6. Забороняється:

1) класти спецодяг, промаслене шмаття, горючі матеріали і предмети на електричні опалювальні прилади і сушити їх там;

2) експлуатувати електричні опалювальні прилади, які не мають протипожежних відступок від горючих конструкцій будівель, а також підставок із негорючих матеріалів;

3) залишати увімкненими електричні опалювальні прилади без нагляду.

5.4.7. Для опалення невеликих приміщень (крім вибухонебезпечних), будівель та ін. можна застосовувати масляні радіатори та електронагрівачі (типу РБЭ-1, ЕК-2, ЕК-4, ПТ-8-2 та ін.) із закритими нагрівальними елементами. Вони повинні мати індивідуальний електрозахист і терморегулятори.

5.4.8. Електричні обігрівальні прилади в інвентарних будівлях мобільного типу слід встановлювати на відстані не менш як 1 м від горючих матеріалів або відгороджувати від них екранами з негорючих матеріалів.

5.4.9. Електронагрівальні прилади можна включати в електромережу тільки зі справними штепсельними з'єднаннями.

5.5. Газове і центральне опалення

5.5.1. Встановлювати газові опалювальні котли, опалювальні апарати і газові водонагрівачі біля стін з негорючих матеріалів або біля стін, захищених негорючими матеріалами, слід на відстані не менш як 0,1 м.

5.5.2. Меблі та вироби (предмети) з горючих матеріалів треба встановлювати на відстані не менш як 0,2 м від газових нагрівачів.

5.5.3. Забороняється користуватись вогнем для виявлення витікання газу від газопроводів, а також газовими пальниками та пристроями, якщо вони несправні.

5.5.4. При появі в приміщенні запаху газу слід негайно припинити його подавання, викликати аварійну газову службу, провітрити приміщення. До усунення несправності забороняється у приміщенні запалювати сірники, курити, включати або виключати електроприлади.

5.5.5. Всі будівлі підприємств, як правило, мають бути обладнані системами центрального опалення.

5.5.6. Переобладнання котельних під газове паливо та експлуатація газового обладнання повинні здійснюватись відповідно до вимог Правил безпеки систем газопостачання України.

5.5.7. У приміщеннях, обладнаних системами водяного або парового опалення, є неприпустимим зберігання, застосування та використання речовин і матеріалів:

1) здатних до самозаймання або вибуху при дотику до гарячих поверхонь нагрівальних приладів і трубопроводів або при взаємодії з водою;

2) тих, що при контакті з водою виділяють горючі гази або пари (карбід кальцію, калій та ін.).

5.5.8. Не дозволяється залишати без нагляду котли, які працюють, особам, які їх обслуговують. Виняток становлять котли, контроль за роботою яких та управління якими здійснюється з диспетчерського пульта.

5.5.9. В окремо розташованих котельних допускається встановлення закритих витратних баків для рідкого палива об'ємом не більш як 5 куб. м (для мазуту) або 1 куб. м (для легкого нафтового палива).

5.5.10. У приміщеннях котельної забороняється:

1) проводити роботи, не пов'язані з технічним обслуговуванням та наглядом за обладнанням котельної;

2) допускати сторонніх осіб і доручати їм обслуговування котлів;

3) сушити на котлах спецодяг, взуття, інші горючі матеріали;

4) допускати підтікання рідкого палива або витікання газу з системи паливоподавання;

- 5) подавати паливо при несправній системі паливоподавання, «згаслих» форсунках або газових пальниках;
  - 6) користуватись витратними баками, які не мають пристроїв для відведення палива в аварійну ємність (тобто безпечне місце) в разі пожежі;
  - 7) палити в топці при несправних приладах автоматичного регулювання, сигналізації та захисту обладнання;
  - 8) застосовувати відкритий вогонь або курити у приміщеннях, де встановлена ємність з паливом;
  - 9) використовувати як паливо відходи нафтопродуктів та інші легкозаймисті рідини (далі — ЛЗР) та горючі рідини (далі — ГР), не передбачені технічними умовами на експлуатацію котельного обладнання;
  - 10) застосовувати паливопроводи з горючих матеріалів.
- 5.5.11. Попіл і шлак, що їх вигрібають із топки, слід заливати водою і виносити в місця, спеціально відведені для цього.

5.6. Калориферне (повітряне) опалення

5.6.1. Галузь застосування калориферних установок визначається СНиП 2.04.05-91.

5.6.2. Перед початком опалювального сезону калориферні установки слід перевірити і відремонтувати. Експлуатація несправних установок неприпустима.

5.6.3. При експлуатації калориферів слід:

- 1) постійно тримати у справному стані контрольно-вимірвальні прилади;
- 2) зашпарувати негорючими матеріалами виявлені шпарини між калориферами та будівельними конструкціями камер;
- 3) забезпечити відстань між калориферами і конструкціями з горючих матеріалів не менш як 1,5 м — при наявності вогневого або електричного підігрівання і не менш як 0,1 м — коли теплоносіями є вода або пара;
- 4) стежити за тим, щоб транзитні канали, по яких подається нагріте у калорифері повітря, не мали отворів, крім призначених для подавання повітря в приміщення;
- 5) систематично очищати калорифери від забруднення пневматичним або гідравлічним способом.

5.7. Вентиляція і кондиціонування

5.7.1. Відповідальність за додержання вимог пожежної безпеки при експлуатації вентиляційних систем (установок), їхній технічний стан та справність покладається на головного механіка підприємства або іншу особу, призначену наказом по організації (підприємству).

5.7.2. Вентиляційні установки і системи, застосовувані на підприємствах, організаціях, повинні відповідати протипожежним вимогам будівельних норм, мати інструкції з експлуатації, що визначають експлуатаційний і протипожежний режим роботи залежно від умов виробництва, строки очищення повітроводів, фільтрів, вогнезатримувальних клапанів та ін. обладнання, а також порядок дій обслуги при виникненні пожежі або аварій.

5.7.3. Не допускається робота технологічного обладнання у вибухопожежонебезпечних та пожежонебезпечних приміщеннях у разі несправності (відсутності) або за відключених гідрофільтрів, сухих фільтрів, пиловідсмоктувальних, пиловловлювальних та інших пристроїв систем вентиляції.

5.7.4. Щоб у вентилятори не потрапляли металеві і тверді речовини, місцеві відсмоктувачі вентиляційних систем, які видаляють пожежо- та вибухонебезпечні речовини, мають бути обладнані захисними сітками і магнітними уловлювачами.

5.7.5. Забороняється прокладати повітроводи, якими переміщуються вибухопожежонебезпечні гази, пари і пил, у підвальних приміщеннях та каналах під підлогою.

5.7.6. Всередині повітроводів і на їхніх стінках забороняється розміщувати газопроводи і трубопроводи з горючими речовинами, кабелі, електропроводку та каналізаційні трубопроводи, а також не допускається перетинання повітроводів з комунікаціями.

5.7.7. Усі металеві повітроводи, трубопроводи, фільтри та інше обладнання витяжних установок, які транспортують горючі та вибухонебезпечні речовини, мають бути заземлені і захищені від статичної електрики.

5.7.8. Вентиляційні камери, циклони, фільтри, повітроводи слід регулярно очищати від горючого пилу, відходів виробництва, жирових відкладень пожежебезпечними способами. Перевірку та очищення вентиляційного обладнання слід проводити за графіком, затвердженим головним інженером або іншою посадовою особою. Результати огляду обов'язково заносяться до спеціального журналу.

5.7.9. Витяжні повітроводи, якими транспортуються горючі та вибухонебезпечні речовини (пил, волокна тощо), повинні мати пристрої для очищення (люки, розбірні з'єднання тощо).

5.7.10. Вогнезатримувальні пристрої (заслінки, шибери, клапани і т. д.), магнітні уловлювачі у вентиляційних повітрододах, пристрої блокування вентиляційних систем з установками пожежної сигналізації та автоматичними установками пожежогасіння, а також автоматичні пристрої відключення вентиляції при пожежі слід перевіряти в установлені керівником підприємства строки (але не рідше одного разу на півроку) і тримати у справному робочому стані.

5.7.11. При експлуатації вентиляційних систем забороняється:

- 1) закривати витяжні канали, отвори і ґрати;
- 2) залишати двері вентиляційних камер відкритими;
- 3) відключати або знімати вогнезатримувальні пристрої;
- 4) випалювати жирові відкладення та інші горючі речовини, що накопичилися у повітропровідних зонтах;

5) складати впритул (на відстані менш як 0,5 м) до повітроводів та обладнання горючі матеріали або негорючі матеріали в горючій упаковці;

6) видаляти з допомогою однієї системи відсмоктувачів (відкачування) різні гази, пари, пил та інші елементи, які, в разі змішування, можуть спричинити спалахи, горіння або вибух;

7) використовувати припливно-витяжні повітроводи і канали для відведення газів від приладів опалення, газових колонок, кип'ятильників та інших нагрівальних приладів;

8) експлуатувати переповнені «циклони».

5.7.12. Перед пуском в експлуатацію всі відремонтовані або реконструйовані вентиляційні системи повинні пройти налагодження й випробування, про що складається акт у встановленому порядку.

5.7.13. Зміна регулювання вентиляційних установок, приєднання додаткових насадок і каналів можливі тільки з дозволу особи, відповідальної за експлуатацію вентиляційних установок, при наявності відповідних обґрунтувань.

5.7.14. Вентиляційні установки в цехах з ремонту та обслуговування дорожніх транспортних засобів повинні працювати за затвердженим графіком, складеним з урахуванням часу прибуття, виїзду дорожніх транспортних засобів та руху їх з одного поста на інший. Графік слід вивісити біля пульту управління вентиляційною установкою.

5.7.15. Забороняється зберігання у вентиляційних камерах будь-якого обладнання і матеріалів. Вентиляційні камери мають бути постійно замкненими на замок, а вхід до них стороннім особам — заборонений.

5.7.16. У місцях перетинання протипожежних перешкод повітроводи слід обладнати автоматичними вогнезатримувальними пристроями (заслінками, шиберами, клапанами).

5.7.17. При зміні технологічних процесів, а також при перестановці виробничого обладнання, яке виділяє горючі гази, пари або аерозолі, вентиляційні системи (установки), що діють на даній ділянці (в цеху), слід переобладнати відповідно до нових умов.

5.7.18. Вентиляційні установки, які обслуговують пожежонебезпечні та вибухонебезпечні приміщення, повинні мати пристрої для дистанційного включення або відключення їх при пожежах чи аваріях відповідно до спеціально зазначених в інструкціях (для кожного приміщення) вимог.

5.7.19. У приміщеннях, де розміщені дорожні транспортні засоби для перевезення нафтопродуктів у кількості до 10 автомобілів та загальною місткістю автоцистерн до 30 куб. м, слід передбачати механічну вентиляцію в обсязі триразового повітрообміну за годину зі встановленням резервних вентиляторів, які автоматично вмикаються, якщо зупинились основні.

5.7.20. Припливно-витяжну вентиляцію, розраховану на умови роботи двигунів дорожніх транспортних засобів на бензині або дизельному паливі, слід передбачати у приміщеннях постів технічного обслуговування (далі — ТО) і поточного ремонту (далі — ПР), діагностування газобалонних транспортних засобів та регулювальних робіт з ними, з урахуванням постійно діючої природної вентиляції в обсязі одноразового повітрообміну, а також з урахуванням наявності зворотних клапанів.

Застосування для цих приміщень системи припливної вентиляції з рециркулюванням повітря є неприпустимим.

5.7.21. Конструкція і матеріал вентиляторів, регулювальних та інших пристроїв вентиляційних систем для приміщень, у повітрі яких можуть міститись легкозаймисті або вибухонебезпечні речовини (гази, пари, пил), повинні унеможливити іскроутворення. Електродвигуни і вентилятори, що встановлюються у цих приміщеннях, мають бути у вибухозахисному виконанні.

5.7.22. При експлуатації автоматичних вогнезатримувальних пристроїв слід:

- 1) не рідше одного разу на тиждень перевіряти їх загальний технічний стан;
- 2) своєчасно очищати від забруднення горючим пилом чутливі елементи приводу засувки (легкоплавкі замки, легкогорючі вставки, термочутливі елементи та ін.).

5.7.23. Системи витяжної вентиляції приміщень для формувального та акумуляторного відділень (дільниць) і приміщень для регенерації масла не допускається об'єднувати між собою і з системою вентиляції інших приміщень.

5.7.24. Монтаж, підключення, прокладення мереж, влаштування електричного захисту на лініях, які живлять побутові кондиціонери, повинні проводитись відповідно до вимог Інструкції з експлуатації кондиціонерів та ПУЕ.

5.7.25. Лінії живлення до кожного побутового кондиціонера, групи кондиціонерів, слід забезпечувати автономним пристроєм електричного захисту незалежно від наявності захисту на загальній лінії, яка живить групу кондиціонерів.

5.7.26. Переріз електропроводів, які живлять поодинокі встановлені побутові кондиціонери, повинен відповідати допустимій щільності струму, яка визначається паспортом на виріб.

5.7.27. Під час експлуатації побутових кондиціонерів забороняється:

- 1) при встановленні кондиціонера у віконному отворі — використовувати як опорні конструкції горючі елементи конструкцій рам замість монтажних кріплень заводського виготовлення або інших металевих конструкцій;
- 2) кустарно переробляти кондиціонери з метою зміни їх функціонального призначення;
- 3) замінювати наявні триполюсні штепсельні роз'єднувачі на двополюсні;
- 4) встановлювати кондиціонери у внутрішніх протипожежних перегородках та стінах;
- 5) встановлювати кондиціонери у вибухопожежонебезпечних приміщеннях категорій А та Б.

5.8. Каналізація

5.8.1. Речовини, які містять легкозаймисті рідини (далі — ЛЗР) та горючі рідини (далі — ГР) і у взаємодії з водою виділяють вибухопожежонебезпечні гази (карбід кальцію, негашене вапно тощо), скидати (зливати) у каналізаційну мережу неприпустимо, навіть в аварійних ситуаціях.

5.8.2. Каналізація для відведення промислових стоків по всій своїй довжині повинна бути закритою і виготовлена з негорючого матеріалу.

5.8.3. Для відвернення розповсюдження вогню під час пожежі мережа промислової каналізації повинна бути обладнана гідравлічними затворами. Гідрозатвори слід встановлювати на випусках стоків з виробничих приміщень, від майданчиків з технологічними установками, апаратами, резервуарами, зливо-наливними естакадами тощо, в яких застосовуються легкозаймисті, горючі та вибухонебезпечні речовини. Шар води, який утворює гідрозатвор, повинен бути не меншим за 0,25 м.

5.8.4. Для відведення пари і газів каналізацію по підземній трасі слід обладнати вентиляційними стояками.

5.8.5. Каналізаційні мережі та гідрозатвори слід періодично оглядати й очищати. Кришки колодязів огляду каналізації повинні бути постійно закритими, а на складах ЛЗР та ГР — мати пофарбування, яке відрізняється від кольору підлоги та покажчики місця перебування колодязів.

5.8.6. Не дозволяється:

1) експлуатувати виробничу каналізацію з несправними або неправильно виконаними гідрозатворами;

2) об'єднувати потоки різних стічних вод, які спроможні в разі змішування утворювати й виділяти вибухонебезпечні суміші;

3) з'єднувати витяжну частину каналізаційних стояків з вентиляційними системами та димоходами;

4) використовувати для освітлення гідрозатворів і колодязів ліхтарі, факели та інші види відкритого вогню.

6. Вимоги з утримання технічних засобів пожежного зв'язку, установок пожежної сигналізації та автоматичних установок пожежогасіння

6.1. Установки пожежної сигналізації (далі — УПС) та автоматичні установки пожежогасіння (далі — АУП) (додаток 5), при їх наявності на підприємстві (об'єкті), повинні утримуватись у працездатному стані і щодо них слід вживати таких заходів:

1) проведення технічного обслуговування з метою забезпечення надійної роботи на період строку служби;

2) матеріально-технічне (ресурсне) забезпечення з метою безумовного виконання функціонального призначення в усіх режимах експлуатації, підтримання і своєчасного відновлення працездатності;

3) опрацюванням належної експлуатаційної документації, потрібної для підтримання в робочому стані УПС і АУП, для обслуги і чергових.

6.2. Будівлі, приміщення та споруди слід обладнувати установками відповідно до вимог будівельних норм, правил, стандартів, відомчих переліків та інших нормативних документів.

6.3. Апаратура та обладнання, які входять до складу установок пожежної сигналізації та автоматичного пожежогасіння, повинні відповідати чинним стандартам, технічним умовам, мати сертифікат якості заводу-виготовлювача і не мати дефектів.

6.4. Установки пожежної автоматики слід тримати у справному стані і постійній готовності для використання за призначенням. Несправності слід усувати негайно, реєструючи це у спеціальному журналі обліку несправностей установки пожежної автоматики (додаток 5, п. 3, 4).

6.5. Регламентні роботи з ТО і планово-попереджувального ремонту (далі — ППР) установок пожежної сигналізації та пожежогасіння слід виконувати згідно з планом-графіком, заздалегідь повідомивши про це органи держпожнадзора.

6.6. На опорах силових електромереж забороняється прокладати лінійну частину УПС і комплексну охоронно-пожежну сигналізацію (далі — КОПС).

6.7. Клемові коробки приладів повинні бути закритими й опломбованими захисними кришками, а корпуси приладів — заземленими.

6.8. Приміщення з установленими в ньому приймально-контрольними приладами та станціями повинно бути сухим, добре вентиляваним, мати достатній рівень штучного й природного освітлення, а також обладнаним аварійним освітленням.

6.9. Електроживлення УПС, КОПС та АУП слід здійснювати за I категорією згідно ПУЕ.

При використанні акумуляторних батарей як джерел резервного живлення, ємність їх повинна забезпечувати роботу систем сигналізації протягом однієї доби в черговому режимі і не менше як три години — в режимі «Тривога».

6.10. Розміщення світлових і звукових сигнальних пристроїв тривоги слід виконувати відповідно до вимог чинних нормативно-технічних документів.

6.11. АУП, змонтовані і введені в експлуатацію, повинні відповідати проектній документації та вимогам нормативних документів. Внесення будь-яких змін в конструкцію установки, перекомпонування захищуваних приміщень та інші переобладнання можливі за узгодженням з проектною організацією з обов'язковим поінформуванням про це органів державного пожежного нагляду.

6.12. АУП повинні мати автоматичне, дистанційне та місцеве управління. Виняток — спринклерні установки, які не мають дистанційного і місцевого пуску.

6.13. Неприпустимим є переведення установок з автоматичного пуску на ручний, за винятком випадків, зазначених у нормативних документах.

Пристрої ручного пуску АУП мають бути захищеними від несанкціонованого приведення в дію та механічних пошкоджень, а також установлюватись поза можливою зоною горіння, в доступному місці.

Для визначення місцезнаходження АУП слід застосовувати вказівні знаки, розміщуючи знаки як усередині, так і поза приміщенням.

6.14. Елементи та вузли АУП мають бути пофарбованими відповідно до вимог чинних стандартів.

6.15. Забороняється:

1) використовувати трубопроводи АУП для підвішування або кріплення будь-якого устаткування;

2) приєднувати виробниче обладнання та санітарні прилади до живильних трубопроводів АУП;

3) встановлювати запірну арматуру і фланцеві з'єднання на трубопроводах живлення та розподільчих трубопроводах.

6.16. Приміщення, де розташовані вузли управління, насосні станції пожежогасіння, повинні мати аварійне освітлення та бути постійно зачиненими.

Приміщення станцій пожежогасіння, насосних станцій слід забезпечувати телефонним зв'язком з диспетчерським пунктом (пожежним постом). Ключі від приміщень повинні бути в обслуги та оперативного (чергового) персоналу. Над входом до приміщення слід розмістити табло з написом «Станція пожежогасіння».

6.17. Посудини та балони установок пожежогасіння, маса вогнегасної речовини або тиск середовища в яких знизилась проти значень, встановлених експлуатаційною документацією на 10% і більше, підлягають дозарядженню (перезарядженню).

6.18. Посудини і балони АУП слід захищати від прямого сонячного проміння та безпосереднього теплового впливу опалювальних або нагрівальних приладів.

6.19. Приміщення, які захищені установками об'ємного пожежогасіння, повинні бути обладнані пристроями для самозачинення дверей.

6.20. Автоматичні установки об'ємного пожежогасіння, які мають електричну частину і призначені для захисту приміщення, де перебувають люди, повинні мати:

1) звукову і світлову сигналізацію, яка сповіщає про подавання в ці приміщення вогнегасної речовини;

2) пристрій переключення автоматичного пуску на ручний з відповідним сигналом у приміщення чергового персоналу;

3) пристрої затримки (сповільнення) випуску вогнегасної речовини в об'єкт, який захищається АУП.

Всередині такого приміщення слід встановлювати світловий сигнал у вигляді напису на світлових табло («Газ — виходь!» «Піна — виходь!» та ін.) і звуковий сигнал оповіщення. Біля входу в приміщення, яке захищається, слід встановлювати світловий сигнал («Газ — не заходити!», «Піна — не заходити!» та ін.), а у приміщенні чергового персоналу — відповідний сигнал з інформацією про подавання вогнегасної речовини.

6.21. Підприємства, окремо розташовані (або віддалені) і ті, що перебувають поблизу населених пунктів, слід забезпечувати засобами пожежного зв'язку (телефонами, радіозв'язком, оповіщувачами), передбачивши можливість використання їх для передання повідомлення про пожежу в будь-яку пору доби.

6.22. Потенційно пожежонебезпечні об'єкти повинні мати прямий телефонний зв'язок з найближчим підрозділом пожежної охорони або центральним пультом пожежного зв'язку.

6.23. В разі відсутності на об'єкті телефонного зв'язку слід зазначити на видних місцях (написах-табличках тощо) місце найближчого телефону або спосіб виклику пожежної охорони.

6.24. Таксофони, встановлені на територіях і в приміщеннях підприємства, мають бути справними і забезпечувати можливість безплатного користування ними для передачі повідомлення про пожежу по лінії зв'язку «01».

На телефонах повинні бути таблички з номером виклику пожежної охорони («01») та призначенням цього номера і інформацією, що дзвонити можна безкоштовно.

6.25. У вибухонебезпечних зонах телефонні апарати і сигнальні пристрої до них повинні бути виконані відповідно до категорії та групи вибухонебезпечної суміші.

7. Вимоги з утримання пожежної техніки та основних засобів гасіння пожеж

7.1. Використання пожежної техніки, в тому числі пожежного обладнання, інвентарю, інструментів для господарських, виробничих та інших потреб, не зв'язаних з гасінням пожежі або навчанням протипожежних формувань, забороняється.

При аваріях і стихійних лихах застосовувати пожежну техніку можна тільки з дозволу органів державного пожежного нагляду.

7.2. Пересувну пожежну техніку (причіпні та переносні мотопомпи та інше обладнання) слід тримати в опалюваних приміщеннях або спеціально призначених для цієї мети приміщеннях (боксах) з температурою середовища не нижче 10 град. С, які мають освітлення, телефонний зв'язок, тверде покриття підлоги, утеплені ворота, інші пристрої та обладнання, необхідні для гарантування нормальних і безпечних умов роботи.

7.3. Пересувна пожежна техніка постійно повинна перебувати в повній готовності до застосування: бути справною, заправленою паливом, мастильними матеріалами, забезпеченою запасом вогнегасних речовин і повним комплектом придатного до застосування пожежотехнічного озброєння.

7.4. За кожною одиницею пожежної техніки слід закріплювати водія (моториста), що пройшов спеціальну підготовку. На пожежні мотопомпи слід виділити бойову обслугу (зі складу членів ДПД).

На підприємстві слід розробити порядок доставки техніки до місця пожежі.

7.5. Перед уведенням в експлуатацію (постановкою на бойове чергування) пожежні автомобілі, за їх наявності, мотопомпи та причеми слід випробувати на відповідність вимогам нормативної документації за участю представників пожежної охорони.

7.6. Види, періодичність, зміст і технологічна послідовність робіт з технічного обслуговування пожежних автомобілів, мотопомп і причепів повинні відповідати вимогам, встановленим в експлуатаційній документації на виробі конкретних типів (марок).

Перевірка стану агрегатів проводиться перед пуском двигуна, про що слід зробити запис у спеціальному журналі, який зберігається в приміщенні, де встановлена ця техніка.

7.7. Виробничі, адміністративні, складські й допоміжні приміщення, технологічні установки, а також відкриті площадки для зберігання матеріалів, продукції, обладнання, стоянки автотранспортної техніки повинні бути забезпечені первинними засобами гасіння пожеж: вогнегасниками, пожежним інвентарем (покривала з негорючого теплоізоляційного полотна, грубововняної тканини або повсті, ящики з піском, бочки з водою, пожежні відра, совкові лопати) та ручним пожежним інструментом (гаки, ломи, сокири тощо).

7.8. Місця, де зберігається пожежна техніка та засоби гасіння пожеж, треба зазначати на вказівних знаках, які слід розміщувати на видних місцях на висоті 2–2,5 м як усередині, так і назовні приміщення.

7.9. Норми і потреби в первинних засобах пожежогасіння для діючих підприємств визначаються відповідно до додатка 6 цих Правил.

7.10. Для розміщення первинних засобів пожежогасіння у виробничих, складських та інших приміщеннях, будівлях, спорудах і на території підприємств, як правило, слід установлювати спеціальні пожежні щити (стенди).

На пожежних щитах (стендах) слід розміщувати ті первинні засоби гасіння пожеж, які можуть застосовуватись у даному приміщенні, споруді, установці.

7.11. Пожежні щити (стенди) і засоби пожежогасіння мають бути пофарбовані у відповідні кольори за ГОСТ 12.4.026-76.

7.12. На пожежних щитах (стендах), ящиках для піску і бочках для води слід указувати їх порядкові номери.

Порядковий номер пожежного щита (далі — «ПЩ») позначають після буквеного індексу «ПЩ».

7.13. У складі пожежного щита (стенда) пісок можна замінити флюсом, карналітом, кальцинованою содою, вогнегасним порошком, глиноземом або іншими, з належними пожежогасними характеристиками, негорючими та сипкими матеріалами.

7.14. Пожежні щити (стенди) повинні забезпечувати:

1) захист вогнегасників від потрапляння прямого сонячного проміння, а також захист знімних комплектуючих від використання сторонніми особами не за призначенням (для щитів і стендів, що встановлюються поза приміщеннями);

2) зручність і оперативність зняття (виймання) закріплених на щиті (стенді) комплектуючих виробів.

7.15. Пожежні щити (стенди), інвентар, інструмент, вогнегасники в місцях встановлення не повинні створювати перешкод при евакуації. Їх слід установлювати в легкодоступних і видних місцях (коридорах, на входах і виходах з приміщень тощо).

7.16. Переносні вогнегасники слід розміщувати:

1) на висоті не більш як 1,5 м від рівня підлоги до нижнього торця вогнегасника і на відстані не менш як 1,2 м від краю дверей при їх відкриванні;

2) в пожежних шафах разом з пожежними кранами у спеціальних тумбах, або на пожежних щитах (стендах).

7.17. Конструкція або зовнішнє оформлення тумби чи шафи для розміщення вогнегасників повинні бути такими, щоб можна було візуально визначити тип вогнегасника, який зберігається в них.

Навішувати вогнегасники на кронштейни, розміщувати їх у тумбах чи пожежних шафах слід так, щоб можна було прочитати маркувальні написи на корпусі.

7.18. Придатність заряду пінного вогнегасника треба перевіряти не рідше одного разу на рік, корпус — щороку перевіряється на міцність.

7.19. Заряджати і перезаряджати вогнегасники всіх типів треба відповідно до інструкції з експлуатації.

7.20. Вогнегасники, допущені до введення в експлуатацію, повинні мати:

1) пломби на пристроях ручного пуску;

2) облікові (інвентаризаційні) номери за прийнятою на підприємстві системою нумерації;

3) бирки і маркувальні написи на корпусі, червоний сигнальний колір згідно з державним стандартом.

7.21. Використані вогнегасники, а також вогнегасники із зірваними пломбами слід перезаряджати або перевіряти, а на цей час на захищуваних площах їх слід замінити відповідною кількістю заряджених вогнегасників.

7.22. Вогнегасники, встановлені ззовні приміщення або в неопалюваному приміщенні підприємства і не призначені для експлуатації при негативних температурах, на холодний період (+5 град. С і нижче) слід знімати.

Біля місць зберігання вогнегасників вивішуються покажчики «Вогнегасники зберігаються тут», а в тих місцях, де були зняті вогнегасники, — таблички із зазначенням найближчого пункту, де вони є.

7.23. Грубошерсті полотна і повсть розмірами не менш як 1 x 1 м рекомендується зберігати в металевих футлярах з кришками, які періодично (не рідше одного разу на три місяці) слід просувувати й очищувати від пилу.

В місцях застосування і зберігання ЛЗР та ГР розміри полотен слід збільшити до 2 x 1,5 м та 2 x 2 м.

7.24. У вибухопожежонебезпечних приміщеннях категорій А та Б комплектування пожежних щитів ломами, сокирами, відрами та металевими лопатами (совками), які можуть спричинити іскріння, є неприпустимим.

7.25. Відповідальність за своєчасне і повне оснащення об'єктів вогнегасниками та іншими засобами гасіння пожеж, забезпечення технічного обслуговування, навчання працівників підприємств правил користування вогнегасниками несуть керівники цих підприємств або орендарі, згідно з договором оренди.

8. Вимоги до протипожежного водопостачання

8.1. У виробничих, складських, адміністративних і допоміжних приміщеннях підприємств слід передбачити протипожежне водопостачання, яке забезпечує пропуск розрахункової кількості води для гасіння пожежі, виходячи з вимог чинних будівельних норм за кожним типом споруди.

8.2. Мережі протипожежного водопроводу повинні забезпечувати необхідні за нормами витрату і напір води. При недостатньому напорі на підприємстві слід установлювати насоси, які підвищують тиск у мережі.

8.3. Відповідальність за технічний стан пожежних гідрантів, установлених на водопровідній мережі, несуть відповідні служби (організації, установи), у віданні яких перебувають водопровідні мережі, а на території підприємств — власники або орендарі (згідно з договором оренди).

8.4. Пожежні гідранти повинні бути справними і розміщувати їх треба так, щоб забезпечувати зручний забір води пожежними машинами.

8.5. Перевірку роботоздатності пожежних гідрантів здійснюють особи, які відповідають за їх технічний стан, не рідше як двічі на рік (навесні та восени). Кришки люків колодязів підземних пожежних гідрантів мають бути очищеними від бруду, льоду і снігу, в холодну пору утепленими, а стояки — звільненими від води.

Кришки люків колодязів підземних пожежних гідрантів рекомендується фарбувати в червоний колір.

8.6. До пожежних гідрантів та водоймищ слід улаштувати під'їзди з твердим покриттям.

Якщо на території об'єкта або поблизу нього (в радіусі 200 м) розташовані природні або штучні джерела води (ріки, озера, басейни тощо), то до них треба влаштувати під'їзди з площадками (пірсами) розміром не менш як 12 x 12 метрів для забору води пожежними автомобілями в будь-яку пору року.

8.7. В разі неможливості забору води з пожежного резервуара (водоймища) слід передбачати приймальні «мокрі» колодязі, з'єднані з резервуаром (водоймищем) трубопроводом діаметром не менш як 0,2 м. Перед приймальним колодязем на сполучному трубопроводі слід розміщувати в окремому колодязі засувку з штурвалом під кришкою люка.

8.8. Відповідальність за підтримання в технічно справному стані водойм, водозапірних пристроїв, під'їздів до них покладається на керівника підприємства.

8.9. Місця розташування пожежних гідрантів і водоймищ треба обладнувати світловими або флуоресцентними покажчиками з нанесеними:

1) для пожежного гідранта — буквеним індексом «ПГ», цифровими значеннями відстані в метрах від покажчика до гідранта, внутрішнього діаметра трубопроводу в міліметрах, зазначенням виду водопровідної мережі (тупикова чи кільцева);

2) для пожежної водойми — буквеним індексом «ПВ», цифровими значеннями запасу води в кубічних метрах та кількості пожежних автомобілів, які можна водночас ставити на площадці біля водоймища;

3) для водонапірної башти — позначенням, яке вказує місце розташування пристроїв для забору води пожежною технікою.

8.10. Будову внутрішнього протипожежного водопроводу, його потребу у воді, кількість уводів у корпуси та окремі будівлі, витрату води на внутрішнє гасіння пожеж, число струменів від внутрішніх пожежних кранів визначають згідно з вимогами чинних будівельних норм.

8.11. Внутрішні пожежні крани слід розміщувати в легкодоступних місцях, при цьому вони не повинні перешкоджати евакуації людей.

8.12. Внутрішні пожежні крани треба укомплектувати пожежними рукавами однакового з ними діаметру завдовжки 10–20 м і стволами, а також важелями для полегшення відкривання вентиля.

8.13. Напірний пожежний рукав слід постійно тримати сухим, добре скоченим, приєднаним до крана і ствола і не рідше одного разу на шість місяців знову скочувати в інший бік.

8.14. Пожежні крани слід розміщувати у вбудованих або навісних шафках, які мають отвори для провітрювання і пристосовані для опломбування і візуального огляду їх без розкривання. При влаштуванні шафок слід враховувати (при потребі) можливість розміщення в них двох вогнегасників.

8.15. Спосіб встановлення пожежного крана повинен забезпечувати зручність обертання вентиля та приєднання рукава. Напрямо осі вихідного отвору патрубку пожежного крана має виключати різкий злам пожежного рукава в місці його приєднання.

8.16. На дверцятах пожежної шафи слід зазначити: буквений індекс «ПК», порядковий номер крана, номер телефону найближчої пожежної частини.

Зовнішнє оформлення дверцят має відповідати вимогам чинних державних стандартів.

8.17. Пожежні крани двічі на рік (весною та восени) підлягають технічному обслуговуванню і перевірці на роботоздатність з пуском води та реєстрацією результатів перевірки у спеціальному журналі обліку технічного обслуговування.

8.18. Пожежні крани повинні бути постійно у справному стані, доступними для використання.

8.19. У неопалюваних приміщеннях у зимовий час воду з внутрішнього протипожежного водопроводу треба зливати.

Біля внутрішніх пожежних кранів мають бути написи (таблички) про місце розташування і порядок відкривання засувки або пуску насоса.

З порядком відкривання засувки або пуску насоса слід ознайомити всіх, хто працює в приміщенні.

При наявності засувки з електроприводом відкриття її і пуск насоса слід здійснювати дистанційно — від пускових кнопок, які встановлюються біля внутрішніх пожежних кранів.

9. Вимоги пожежної безпеки до дорожніх транспортних засобів

9.1. Вимоги до оснащення дорожніх транспортних засобів первинними засобами пожежогасіння

9.1.1. Технічний стан дорожніх транспортних засобів повинен відповідати вимогам стандартів, Правил пожежної безпеки України, Правил дорожнього руху, Правил охорони праці на автотранспорті, Правил технічної експлуатації, нормативних актів з охорони навколишнього середовища, інструкцій підприємств-виготовлювачів, реєстраційних документів і іншої нормативної документації.

9.1.2. Дорожні транспортні засоби повинні оснащуватись вогнегасниками у відповідності з постановою Кабінету Міністрів України від 08 10.97 року «Про забезпечення транспортних засобів первинними засобами пожежогасіння» № 1128.

9.1.3. Легкові автомобілі оснащуються одним порошковим вогнегасником: ВП-2, вантажні автомобілі: двовісні — одним ВП-2 або вуглекислотним ВВК-5, багатовісні — одним порошковим ВП-5. Приміщення для пасажирів в автобусі оснащується одним повітряно-пінним вогнегасником ВПП-9 та вуглекислотним ВВК-7.

9.1.4. Автомобілі (автобуси) для перевезення пасажирів у кількості:

1) до 8 — оснащуються вогнегасниками ВП-2;

2) до 30 — оснащуються ВП-2 (або ВП-5) та вуглекислотним ВВК-5;

3) понад 30, а також дорожні транспортні засоби для вахтових бригад — одним порошковим ВП-5 та ВП-2 (або ВП-5 та вуглекислотним ВВК-5).

9.1.5. Автоцистерни для транспортування нафтопродуктів та інші дорожні транспортні засоби для перевезення небезпечних вантажів оснащуються двома порошковими вогнегасниками ВП-5 та одним вуглекислотним вогнегасником ВВК-7.

Причип-автоцистерна для транспортування нафтопродуктів оснащується двома порошковими вогнегасниками ВП-5 та вуглекислотним ВВК-7: один перебуває на шасі, два — на цистерні або в кузові з небезпечним вантажем. На великовагових автомобілях-самоскидах повинен бути один вогнегасник ВП-5.

9.1.6. Пересувні ремонтні майстерні та лабораторії, інші дорожні транспортні засоби типу «фургон», що монтуються на автомобільних шасі, повинні оснащуватись двома порошковими вогнегасниками ВП-2 або одним ВП-2 та вуглекислотним ВВК-7.

9.1.7. В усіх автомобілях вогнегасники розміщуються в кабіні безпосередньо біля водія в легкодоступному для нього місці. Вогнегасники, які розміщують поза кабіною, потрібно захищати від впливу атмосферних опадів, сонячних променів і бруду.

9.1.8. Вогнегасники в легкових автомобілях кріпляться зліва (спереду) під сидінням водія або під переднім сидінням для пасажирів — таким чином, щоб не виникали перешкоди при регулюванні положення крісла водія і не існувала загроза його травмування.

Місцями кріплення вогнегасників в кабіні вантажних автомобілів можуть бути задні кути та задня стінка кабіни.

В пасажирських салонах автобуса вогнегасники для забезпечення їх цілості і для можливого контролю з боку водія, доступу до нього через передні двері, розміщувати приблизно на рівні центру вікон або вище в передньому куті салону. Найбільш зручними місцями для ВП-5 та ВВК-5 в автобусах великого класу є стінка кабіни з боку водія або місце під правим переднім кріслом для пасажирів.

На автоцистерні вогнегасник може бути розміщений на торцевій передній частині або на лівому її борті, висота кріплення — не більш як 1,8 м.

9.1.9. Допускається кріплення вогнегасників в нахиленому або горизонтальному положенні корпусу. Індикатор тиску вогнегасника закачного типу повинен бути добре видний, щоб можна було контролювати тиск без зняття вогнегасника з кронштейна. Допускається короточасне перебування вогнегасників у воді, коли вантажні автомобілі рухаються вбрід через водоймище.

Забороняється зберігання вогнегасників у багажнику легкового автомобіля, кузові вантажного автомобіля і інших місцях, доступ до яких є важким.

9.1.10. Вогнегасниками дорожні транспортні засоби комплектуються, переважно, на заводі-виготовлювачі.

9.1.11. Конструкція кронштейна вогнегасника повинна бути надійною, щоб виключалася імовірність випадання з нього вогнегасника під час руху автомобіля, а також при зіткненні або ударі його об перешкоду. Конструкція кронштейна, яка входить безпосередньо в комплект вогнегасника, що використовується на автотранспорті, повинна бути узгоджена з розробником або виготовлювачем автомобілів.

9.2. Вимоги пожежної безпеки при експлуатації спеціалізованих дорожніх транспортних засобів

9.2.1. Дорожні транспортні засоби, призначені для перевезення вибухових речовин і виробів, а також легкозаймистих рідин і газів (в цистернах, балонах, бочках, бідонах тощо) обладнуються випускною трубою з виносом її в праву сторону перед радіатором. Якщо розміщення двигуна не дозволяє такого переобладнання, то допускається вивід випускної труби в праву сторону поза зоною кузова або цистерни і зоною паливної комунікації. Випускна труба дорожніх транспортних засобів для перевезення легкозаймистих рідин і газів обладнується іскрогасниками.

Паливні баки дорожніх транспортних засобів захищаються спереду і ззаду металевими щитками, а знизу — сіткою з чарункою 1,0 x 1,0 см.

Відстань від паливного бака до щитків і сітки повинна бути не менше 2,0 см.

9.2.2. Електричне обладнання дорожніх транспортних засобів, які перевозять небезпечні вантажі класів 1, 2, 3, 4, 5, повинно відповідати таким вимогам:

1) номінальна напруга не повинна перевищувати 24 В. Електромережі слід захищати від підвищених струмів запобіжниками заводського виготовлення;

2) електромережі повинні розмикатись пристроями для відключення акумулятора від усієї мережі за допомогою двополюсних вимикачів або інших приладів, управління якими проводиться із кабіни і ззовні;

3) дорожні транспортні засоби, які перевозять легкозаймисті рідини або гази, в нерухомих або знімних цистернах, слід обладнувати пристроєм для відводу статичної напруги, під час руху — металевим заземлювальним ланцюгом з дотиком на землі в навантаженому стані на довжині 0,2 м і металевим штирем з тросом (3–5 м) — на зупинці.

9.2.3. Автоцистерни для перевезення легкозаймистих рідин повинні бути обладнані: буксирним пристроєм, захисним заднім бампером по всій ширині автоцистерни, який повинен виступати від задньої площини цистерни на 0,1 м і кронштейном (або обладнані місцем) для кріплення інформаційних таблиць.

9.2.4. Дорожні транспортні засоби, які перевозять небезпечні вантажі і автоцистерни з небезпечними речовинами, повинні бути позначені інформаційними таблицями системи інформації про безпеку (прямокутник розміром 0,6 x 0,3 м, праву частину якого завдовжки 0,4 м пофарбовано в оранжевий, а ліву — в білий колір з каймою чорного кольору (ширина — 1,5 см) із зазначенням: кодів екстрених заходів (під час пожежі або витоку небезпечного вантажу), знака безпеки, класу безпеки і номера небезпечного вантажу.

При перевезенні на дорожньому транспортному засобі декількох видів небезпечних речовин, інформаційні таблиці повинні містити інформацію про найбільш вибухопожеже небезпечну речовину.

9.2.5. При перевезеннях небезпечних вантажів класів 1, 3, 7, а також легкозаймистих рідин, отруйних газів і сильнодійних отруйних речовин, дорожні транспортні засоби комплектуються: двома знаками «В'їзд заборонений», набором інструменту для дрібного (аварійного) ремонту ДТЗ, двома упорними колодками, а напівпричепи — фіксаторами робочого положення опірних стійок, повстяним полотном розміром 1,5 x 1,5 м, пісочницею ємністю 20 кг і лопатою, знаком аварійної зупинки або ліхтарем зі склом червоного кольору з миготливим світлом, а при перевезенні спирту етилового — двома ліхтарями зі склом оранжевого кольору з миготливим чи постійним світлом, засобами нейтралізації небезпечних вантажів, які перевозяться, і засобами індивідуального захисту водія і персоналу, який супроводжує.

9.2.6. Кузови вантажних дорожніх транспортних засобів при перевезенні небезпечних вантажів закриваються вогнестійким брезентом, який закріплюється дерев'яними рейками на 0,2 м нижче верхніх країв бортів.

9.2.7. Кузови — фургони дорожніх транспортних засобів при перевезенні небезпечних вантажів, обладнуються системою вентиляції, а стіни в салоні фургона оброблюються вогнестійкими речовинами, електричні лампи для освітлення кузова захищають скляними ковпаками, міцними сітками або решітками, двері фургона обладнуються надійними засувами).

9.2.8. На обох боках автоцистерни, в якій перевозиться зріджений (скраплений) нафтовий газ, від шва переднього днища до шва заднього днища повинна бути нанесена смуга червоного кольору шириною 0,2 м нижче повздовжньої вісі ємності. Над смугою наноситься напис чорного кольору «Пропан — вогненебезпечно». На задньому днищі ємності повинен бути нанесений напис «Вогненебезпечно».

При перевезеннях інших легкозаймистих рідин на обох боках цистерн, вздовж вісі слід нанести напис «Вогненебезпечно» — кольором, який повинен відрізнятися на тлі кольору цистерни.

З метою попередження нагріву легкозаймистих рідин і газів у цистернах під впливом сонячної радіації, зовнішня поверхня ємності повинна бути покрита (пофарбована) емаллю світло-сірого кольору.

9.2.9. Для запобігання пожеж на дорожніх транспортних засобах забороняється:

1) експлуатувати автомобільні цистерни при закінченні строків періодичного технічного огляду ємності, манометрів і свідоцтв про допуск ДТЗ до перевезення небезпечного вантажу при наявності механічних пошкоджень газобалонної установки або ємності;

2) подавати при несправній системі живлення бензин у карбюратор безпосередньо з будь-якої ємності через шланг чи іншим способом;

3) експлуатувати несправні прилади систем живлення;

4) залишати в кабіні та на двигуні забруднені мастилом і паливом обтиральні матеріали (ключчя і т. п.);

5) допускати скупчення на двигуні та його картері бруду, змішаного з паливом і мастильними матеріалами;

б) застосовувати для знежирення і миття двигуна, вузлів і агрегатів бензин та інші ЛЗР та ГР;

7) користуватись відкритим вогнем при визначенні та усуненні несправностей механізмів, розігрівати двигун відкритим полум'ям;

8) курити в автомобілі, в якому перевозяться вибухові речовини, легкозаймисті рідини, гази і тверді речовини, і розводити вогонь ближче 100 м від стоянки дорожнього транспортного засобу;

9) курити біля автомобіля на відстані не менш як 50 метрів.

9.3. Вимоги пожежної безпеки при експлуатації газобалонних дорожніх транспортних засобів

9.3.1. З метою виключення проникнення газу в кабінку і кузов, а також в атмосферу, газову апаратуру, трубопроводи, вентилі та арматуру слід своєчасно в установлені строки перевірити на герметичність.

Балони, встановлені на газобалонні автомобілі, повинні бути пофарбовані в червоний колір, мати нанесені на них паспортні дані відповідно до «Правил безпеки систем газопостачання України» та напис білою фарбою: «Пропан — бутан» або «Метан».

9.3.2. Перед включенням запалювання для запуску двигуна або включенням освітлювальних приладів після стоянки, ремонтом чи регулюванням приладів електрообладнання, слід провітрити підкапотний простір, впевнитись у відсутності газу і в герметичності газової системи.

На стоянку в закриті приміщення дозволяється ставити газобалонні автомобілі тільки з герметичною газовою системою живлення, наперед відпрацювавши газ з магістрального газопроводу і після закриття витратних вентилів.

9.3.3. В разі неможливості усунення витоку газу з балонів через вентиль, запобіжний клапан чи з'єднання, газобалонний дорожній транспортний засіб слід евакуювати у безпечне місце (далі від людей та джерел вогню), де випустити газ у спеціальну ємність або атмосферу.

9.3.4. Для підігрівання двигунів дорожніх транспортних засобів, системи живлення, усунення намерзлого льоду і пробок — застосовувати тільки гаряче повітря, гарячу воду або пару.

9.3.5. Для запобігання пожежі на газобалонному дорожньому транспортному засобі забороняється:

1) експлуатувати автомобілі із несправною газовою апаратурою і при наявності витоку газу з-за нещільного з'єднання;

2) залишати автомобіль на тривалу стоянку з відкритими вентилями;

3) заправляти балони стисненим або скрапленим газом при двигуні, який працює;

4) залишати автомобіль поблизу місць з відкритим вогнем або підносити до автомобіля відкритий вогонь для освітлення, паяння тощо;

5) ставити автомобіль, в газовій апаратурі якого є витікання газу, в приміщення і поруч з іншими автомобілями на відкритій стоянці, а також поблизу джерел вогню і місць перебування людей;

6) проводити будь-який ремонт, заміну апаратури або основних агрегатів автомобіля при наявності газу в системі живлення;

7) ремонтувати і регулювати апаратуру на двигуні, який працює (крім регулювання холостого ходу);

8) заправляти балони стисненим або скрапленим газом при двигуні, який працює.

9.4. Вимоги пожежної безпеки при зберіганні дорожніх транспортних засобів

9.4.1. Дорожні транспортні засоби у приміщеннях, під навісами або на спеціальних площадках слід розставляти відповідно до вимог будівельних норм і норм технологічного проектування транспортних підприємств.

У приміщенні або під навісами відстань між боковими бортами машин і стіною (колоною) повинна бути не меншою як 0,8 м.

9.4.2. Для приміщень і площадок, де зберігаються понад 25 одиниць транспорту, слід розробляти спеціальний план розстановки транспортних засобів із зазначенням черговості та порядку евакуації в разі виникнення пожежі.

Цей план має передбачати чергування персоналу в нічний час, вихідні і святкові (неробочі) дні, а також порядок зберігання ключів запалювання, щоб черговий міг скористатися ними в разі потреби евакуації транспорту.

9.4.3. Місця зберігання транспорту слід забезпечити буксирними тросами і штангами з розрахунку не менш як один трос (штанга) на 10 одиниць техніки.

9.4.4. Над приміщенням, де розташовані гаражі, неприпустиме розташування приміщень з масовим перебуванням людей.

Приміщення для обслуговування автомобілів (за винятком приміщень для миття і прибирання) слід відокремлювати протипожежними стінами (перегородками) від приміщень для зберігання автомобілів.

9.4.5. В підвальних, підземних гаражах-стоянках забороняється стоянка газобалонних автомобілів, а також автомобілів для перевезення фекальних рідин, сміття, отруйних і пально-мастильних матеріалів.

9.4.6. Автомобілі, які перевозять ГЗР і ГР, слід зберігати в одноповерхових приміщеннях II ступеня вогнестійкості, ізольованих від інших приміщень стінами 2-го типу.

9.4.7. Автомобілі, які перевозять нафтопродукти, зберігаються як у приміщеннях, так і на відкритих майданчиках, групами з загальною місткістю ємностей для перевезення означених матеріалів не більше 600 куб. м, але не більше 50 автомобілів. Відстань між групами автомобілів, які перевозять нафтопродукти, а також між майданчиками для зберігання інших автомобілів повинна бути не меншою за 12 м.

9.4.8. Газобалонні автомобілі можуть зберігатись в багатоповерхових будинках I та II ступенів вогнестійкості з кількістю поверхів не більше семи.

Розміщення в таких будинках автомобілів, які працюють на стислому природному газі (далі — СПГ), повинно здійснюватися на верхніх поверхах, вище від автомобілів, які працюють на рідкому паливі або зрідженому нафтовому газі (далі — ЗНГ), а тих, які працюють на ЗНГ на нижніх поверхах — нижче автомобілів, які працюють на рідкому паливі і СПГ.

9.4.9. Обладнання (приспосовування) для підігріву газобалонних автомобілів на майданчиках для їх відкритого зберігання повинно виключати можливість нагрівання газових балонів.

9.4.10. На майданчиках і в приміщеннях для зберігання автомобілів з двигунами, які працюють на ЗНГ, не допускається наявність підземних (підпільних) споруд (місць зливу газу) — наявність підвалів, калориферних камер, для відкритих стоянок автомобілів: — наявність каналів, тунелів, колодязів.

9.4.11. Автоцистерни, призначені для перевезення ЛЗР і ГР, потрібно розміщувати в приміщеннях одноповерхових будівель, ізольованих від інших приміщень протипожежними стінами 2-го типу, або на спеціально відведених для цього відкритих площадках.

9.4.12. Дорожні транспортні засоби, які працюють на СПГ та ЗНГ, дозволяється ставити на стоянку тільки зі справною газовою апаратурою та обладнанням. Перед постановкою такого автомобіля на стоянку слід закрити витратний вентиль, відпрацювати газ із системи живлення (до повної зупинки двигуна), після чого перекрити магістральний вентиль, включити подачу бензину і провести заїзд.

9.4.13. Після постановки газобалонного автомобіля на відкриту стоянку слід, не виключаючи двигун, перекрити витратний вентиль і відпрацювати увесь газ із системи, перекрити магістральний вентиль, після чого вимкнути запалювання і відключити «масу».

9.4.14. При виявленні витікання газу із балонів на газобалонному автомобілі, який поставлений на стоянку, його слід відбуксирувати на пост зливу (випуску) газу.

9.4.15. При зберіганні автомобілів на відкритих площадках, що працюють на стиснутому природному газі, підігрів газових комунікацій дозволяється робити тільки за допомогою гарячої води, пари або гарячого повітря.

9.4.16. У приміщеннях, під навісами та на відкритих площадках (просто неба), де зберігається транспорт, не допускається:

1) встановлювати дорожні транспортні засоби в кількості, що перевищує норму, порушувати план їх розстановки, зменшувати відстань між ними, а також від них до конструктивних елементів будівель (споруд);

2) захаращувати виїзні ворота і проїзди;

3) проводити будь-які ремонтні роботи;

4) тримати дорожні транспортні засоби з відкритими горловинами паливних баків, а також при наявності витікання пального і масла;

5) заправляти дорожні транспортні засоби паливом і зливати з них паливо (ці роботи слід виконувати на заправному пункті);

6) зберігати тару з-під пального, а також пальне і мастила, за винятком палива в баках і газу в балонах, змонтованих на автомобілях;

7) підзаряджати акумулятори безпосередньо на дорожніх транспортних засобах;

8) підігрівати двигуни, трубопроводи відкритим вогнем (смолоскипами, паяльними лампами та ін.), користуватись відкритими джерелами вогню для освітлення;

9) встановлювати на загальних стоянках дорожні транспортні засоби для перевезення ЛЗР та ГР, а також горючих газів;

10) залишати у дорожніх транспортних засобах промаслені обтиральні матеріали і спецодяг після закінчення роботи;

11) залишати автомобілі на стоянці з увімкненим запалюванням;

12) ставити на зберігання транспорт з несправною електропроводкою та з включеним вимикачем «маси» (де такий є), з несправною пневматичною гальмовою системою.

9.5. Вимоги пожежної безпеки при заправленні дорожніх транспортних засобів на автозаправних пунктах

9.5.1. Автозаправні пункти (далі — АЗП) поділяються на стаціонарні, пересувні (далі — ПАЗП) і контейнерні (далі — КАЗП). Відповідальність за пожежну безпеку АЗП покладається на їхніх керівників.

9.5.2. До роботи на АЗП допускаються тільки особи, які пройшли навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму та мають про це відповідні посвідчення.

9.5.3. Протипожежні розриви від АЗП до прилеглих будівель, споруд, відкритих площадок, лісових масивів, а також між будівлями та обладнанням на території станцій, мають відповідати вимогам будівельних норм.

Під'їзди не можна захаращувати, зимою їх потрібно очищати від снігу і льоду.

9.5.4. Територія АЗП має бути спланована так, щоб унеможливити потрапляння розлитих нафтопродуктів (у тому числі при аварії) за її межі.

Автомобільна техніка, яка чекає черги для заправки, повинна бути при в'їзді на територію АЗП, поза зоною розташування паливних резервуарів і колонок.

9.5.5. Забороняється — як у будинку АЗП, так і на відстані менш як 20 м від її території — курити, проводити ремонтні та інші роботи, зв'язані з застосуванням відкритого вогню.

9.5.6. На АЗП слід вивісити на видних місцях плакати з переліком обов'язків водія при заправці автотранспорту, а також інструкції про заходи пожежної безпеки.

9.5.7. Місця заправки та зливання нафтопродуктів мають бути освітлені вночі. АЗП, як правило, повинні бути оснащені телефонним та гучномовним зв'язком.

9.5.8. Зливати нафтопродукти у підземні резервуари слід закритим способом (через шланг).

Перед зливанням нафтопродукту з автоцистерни в ємність слід заміряти рівень нафтопродукту в цій ємності. Процес зливання повинні контролювати працівник АЗП і водій автоцистерни.

9.5.9. Під час зливання гнучкий заземлювальний провідник автоцистерни має бути постійно приєднаний до корпусу автоцистерни і мати на кінці пристрій для приєднання до заземлювального пристрою (струбцину, спеціальний наконечник і т. ін.). Кожна цистерна автопоїзда повинна бути заземлена окремо до повного зливу з неї нафтопродуктів.

9.5.10. Кожне технічне обслуговування, ремонт, перевірку роздавальних колонок слід фіксувати в журналі обліку ремонту обладнання.

9.5.11. Кришки оглядових та приймальних колодязів можна відкривати тільки для вимірювання та відбору проб, при зливних операціях і проведенні профілактичних заходів.

9.5.12. У вибухонебезпечних зонах на АЗП треба мати набір інструменту із металу, який не утворює іскор.

9.5.13. При заправленні на АЗП слід дотримуватися таких правил:

1) мотоцикли і моторолери (при їх наявності) слід подавати до бензоколонок з вимкненими двигунами, пуск і зупинку яких треба здійснювати на відстані не менш як 15 м від колонок;

2) автомобілі — подавати до бензоколонок своїм ходом з вимкненням в подальшому двигунів до початку процесу заправки;

3) нафтопродукти слід відпускати безпосередньо в бензобаки. Якщо автомобілі направляються у далекий рейс, то дозволяється відпускати бензин (інші нафтопродукти) і в металеві бочки або каністри зі щільними пробками;

4) облиті нафтопродуктами частини автомобілів до пуску двигунів водії повинні витерти насухо;

5) випадково пролиті на землю нафтопродукти слід засипати піском, а цей пісок і промаслені обтиральні матеріали — зібрати в металеві ящики зі щільними кришками;

6) відстань між автомобілем, який заправляють, і тим, що за ним у черзі на заправку, повинна становити не менш як 3 м;

7) відстань між автомобілями, які стоять у черзі на заправлення, — не менш як 1 м, при цьому для кожного дорожнього транспортного засобу має бути забезпечена можливість маневрування та виїзду з території АЗП.

9.5.14. На АЗП забороняється:

1) заправлення транспортних засобів з двигунами, які в цей час працюють;

2) проїзд транспорту територією АЗП з порушенням дорожньої розмітки;

3) робота в одязі та взутті, облитих бензином;

4) заправлення транспортних засобів (крім легкових автомобілів), у яких перебувають пасажирів;

5) заправлення автомобілів, навантажених небезпечними вантажами (вибухові речовини, СПГ і ЗНГ, ЛЗР і ГР та ін.);

6) в'їзд на територію АЗП і заправлення тракторів, не обладнаних іскрогасниками;

7) під'єднання заземлювальних провідників до пофарбованих і забруднених частин автоцистерни;

8) використання як заземлювачів трубопроводів з ЛЗР, ГР та горючими газами, а також інших трубопроводів;

9) експлуатація вибухозахистного електрообладнання зі знятими деталями оболонки, у тому числі кріпильними, передбаченими конструкцією;

9.5.15. На кожній АЗП слід мати інструкцію про заходи пожежної безпеки для заправника.

9.5.16. Перед початком відпуску нафтопродуктів на пересувних автозаправних пунктах (далі — ПАЗП) водій-заправник повинен:

- 1) забезпечити надійне гальмування автомобіля і причепа на площадці;
- 2) надійно заземлити ПАЗП (вертикальний заземлювач при встановленні забивають у землю на глибину 0,5–0,6 м);
- 3) підготувати до застосування первинні засоби пожежогасіння;
- 4) надійно зафіксувати дверцята ящиків паливороздавальних агрегатів, відкриваючи їх;
- 5) перевірити герметичність трубопроводів і паливороздавальних агрегатів, при потребі — негайно усунути виниклі несправності.

9.5.17. Використання ПАЗП дозволяється тільки за прямим призначенням.

9.5.18. Контейнерні АЗП застосовуються на підприємствах двох типів:

- 1) АБП — автозаправний блок-пункт;
- 2) КАЗП — контейнерний автозаправний пункт, що складається з контейнера зберігання палива і контейнера керування (операторної).

9.5.19. Кожен контейнерний АЗП повинен проходити випробування для підтвердження відповідності вимогам технічних умов не рідше 1 разу на 3 роки, про що треба складати акт.

9.5.20. Контейнерні АЗП треба встановлювати на бетонованих площадках, бетонних плитах, у виняткових випадках — на асфальтованих площадках, які уможливають швидке прибирання палива при його витіканні.

Площадки, де встановлюються контейнерні АЗП, слід обгороджувати негорючою стінкою, яка перешкоджає розтіканню палива в разі аварії. Висота стінки визначається з такого розрахунку, щоб уміщувався обсяг, рівний обсягу ємності з паливом.

9.5.21. Перед роботою автозаправних блок-пунктів (далі — АБП) слід:

- 1) відчинити двері і зафіксувати їх;
- 2) провітрити приміщення протягом 15 хв.;
- 3) переконатись у справності електроживлення, заземлення, засобів гасіння пожежі, герметичності трубопроводів і колонки.

9.5.22. Забороняється:

- 1) зливати паливо з автоцистерни через замірювальний люк;
- 2) приймати нафтопродукти при нещільностях у з'єднаннях вентилів і трубопроводів, при підтіканні;
- 3) залишати без нагляду відкритими блок-пункт і контейнер зберігання.

9.5.23. У паспорті (інструкції) КАЗП слід зазначити номер телефону, прізвище та посаду особи, відповідальної за безпечну її експлуатацію.

9.5.24. Усі виробничі приміщення, підсобні ділянки і території АЗП, ПАЗП і КАЗП (АБП) слід забезпечити первинними засобами пожежогасіння.

9.5.25. Під час грози зливання-наливання нафтопродуктів, заправлення автотранспорту на АЗП забороняється. З метою надійного захисту АЗП від прямих ударів блискавки їх слід обладнати справними блискавковідводами (один раз на рік — влітку — при сухому ґрунті АЗП перевіряються на омичний опір, про що складається акт).

9.6. При заправленні автомобіля стисненим природним газом повинні виконуватись такі вимоги:

- 1) автомобіль поставити на ручне гальмо, вимкнути запалення і відключити акумуляторну батарею (масу);
- 2) заправлення проводити тільки тоді, якщо балони пройшли черговий огляд;
- 3) не приступати до заправлення, якщо нема впевненості в герметичності з'єднань;
- 4) не від'єднувати шланги, в яких є газ або які перебувають під тиском;
- 5) не підтягувати гайки в період наповнення балонів;
- 6) при випадковій розгерметизації наповнювальних шлангів — негайно перекрити вентиля, щоб уникнути зливу газу із балонів автомобіля;

7) не ударяти металевими предметами по апаратурі і газопроводам, які перебувають під тиском;

8) перед запуском двигуна перевірити герметичність газової апаратури і арматури, справність роботи контрольно-вимірювальних приладів;

9) при перебоях в роботі двигуна (коли лунають гучні «вихлопи») його слід негайно зупинити, а автомобіль відкотити на 15 м за допомогою інших водіїв і їхніх транспортних засобів.

9.7. При заправленні автомобіля зрідженим нафтовим газом слід виконувати такі вимоги:

1) слід заздалегідь зупинити двигун, витягнути ключ із замка запалення, відключити «масу»;

2) не наповнювати газом балони, які не пройшли чергового огляду і при виявленні порушень герметичності в газопроводах і з'єднаннях;

3) залишати не менш як 10 % вільного об'єму балона для виникнення в ньому парової подушки;

4) після завершення заправки виявлені візуальним оглядом підтікання газу слід негайно усунути;

5) здійснювати перехід з одного виду палива на другий в радіусі менш як 15 м від газонаповнювальної колонки.

9.8. При заправленні газом забороняється:

1) курити і користуватись відкритим вогнем;

2) випускати газ із балонів автомобіля на території заправних пунктів;

3) заправки при наявності механічних пошкоджень, корозії, змін форми газової апаратури, балонів, а також при несправностях заправних вентилів;

4) виконувати будь-які роботи з ремонту електрообладнання і замінювати стандартні захисники саморобними.

При короткому замиканні в електромережі або несправностях в електрообладнанні заправник повинен негайно вимкнути загальний вимикач і викликати електрослюсаря.

При виникненні пожежі заправник зобов'язаний негайно припинити заправлення автомобілів, вимкнути загальний рубильник, викликати телефоном пожежну охорону і стати до гасіння пожежі наявними засобами.

10. Вимоги пожежної безпеки при технічному обслуговуванні і ремонті дорожніх транспортних засобів

10.1. Загальні вимоги

10.1.1. Виготовлення і капітальний ремонт дорожніх транспортних засобів, як правило, мають здійснюватись на спеціалізованих заводах.

10.1.2. Технічне обслуговування і ремонт автомобілів повинно проводитись у спеціально пристосованих майстернях або пристосованих для цієї мети гаражах з негорючих матеріалів, в яких приміщення для зберігання техніки відокремлені від зазначених майстерень відповідно до вимог будівельних норм.

Забороняється технічне обслуговування і ремонт у не пристосованих для цього приміщеннях.

10.1.3. Електрозварювальні і фарбувальні роботи дозволяються тільки у спеціально обладнаних приміщеннях з негорючих матеріалів, забезпечених вогнегасниками і пожежним інвентарем.

10.1.4. Зварювальні пости слід розташовувати у кабінах із негорючих матеріалів площею не менш як 3 кв. м кожна.

10.1.5. Цехи або відділення, де проводиться гаряче обкатування двигунів внутрішнього згоряння, слід розміщувати в окремих приміщеннях, збудованих з негорючих матеріалів.

10.1.6. Автомобільну техніку, що надходить на технічне обслуговування, поточний ремонт тощо, слід очищати ззовні від бруду і, залежно від виду ремонту чи обслуговування вузлів та агрегатів, при необхідності, зливати паливо і мастила, а також знімати газові балони.

10.1.7. Для миття та знежирювання треба застосовувати негорючі сполуки, пасти, розчинники та емульсії, а також ультразвукові та інші пожежобезпечні установки. Тільки в окремих випадках, коли негорючі суміші не забезпечують потрібної за технологією чистоти обробки, допускається застосування відповідних горючих або легкозаймистих рідин.

Мити та знежирювати легкозаймистими або горючими рідинами треба в окремих приміщеннях або на відокремлених виробничих ділянках і постах, обладнаних ефективними засобами пожежогасіння та шляхами евакуації, при умові суворого додержання потрібних заходів пожежної безпеки.

10.1.8. На постах відкритого шлангового (ручного) і закритого (механізованого) миття джерела освітлення, проводки та силові двигуни повинні бути в герметичному виконанні. Електричне управління агрегатами мийної установки має бути низьковольтним (12 В).

10.1.9. Пости відкритого шлангового (ручного) миття слід розміщувати в зоні, ізольованій від відкритих ліній електропередавання і від обладнання під напругою.

10.1.10. Підлога у приміщеннях та на ділянках, де миють і знежирюють деталі з застосуванням легкозаймистих і горючих рідин, має бути виконана з негорючих матеріалів, які не утворюють іскор при ударі, мати шорстку (рифлену) поверхню.

10.1.11. Миття і знежирювання деталей слід проводити тільки при діючій припливній та витяжній вентиляції, за умови систематичного очищення мийних ванн від бруду.

10.1.12. Мийні ванни з гасом та іншими мийними засобами, передбаченими технологією, після закінчення миття треба закрити кришками. Ванни слід обладнати пристроями аварійного зливання в підземні резервуари, розміщені поза будівлею.

10.1.13. Нейтралізацію деталей двигунів, які працюють на етильованому бензині, дозволяється здійснювати промиванням гасом тільки у спеціально виділених для цієї мети місцях.

10.1.14. Використані горючі та легкозаймисті мийні речовини забороняється зберігати на постах миття. Їх слід тримати у спеціально призначених місцях у щільно закритій тарі.

10.1.15. Не допускається застосування мийних і знежирювальних рідин невідомого складу. Ці матеріали можна використовувати тільки після відповідного аналізу, визначення їх пожежонебезпечних властивостей і розробки заходів для безпечного їх використання.

10.1.16. У місцях миття і знежирювання з допомогою легкозаймистих та горючих рідин є неприпустимим проведення робіт із застосуванням відкритого вогню та іскроутворення (електрозварювання, заточування та ін.).

10.1.17. Забороняється застосовувати бензин для миття деталей, протирання автомобілів та обладнання.

Пролиті горючі та легкозаймисті рідини слід негайно видалити.

10.1.18. Роботи, пов'язані з миттям і знежирюванням деталей, при використанні ЛЗР і ГР можна виконувати на спеціальних площадках, на відстані не менш як 10 м від виробничих приміщень.

10.1.19. Опалювання виробничих приміщень заводів, майстерень і гаражів повинно бути пароповітряним або центральним водяним. Пічне опалення є неприпустимим.

10.1.20. Забороняється проводити ремонт автомобілів з двигуном, який працює.

10.1.21. При ремонті карбюраторних двигунів вимикається запалювання, дизельних — паливоподача.

10.1.22. Забороняється виконувати виробничі операції на обладнанні з несправностями, які можуть призвести до пожеж, а також при відключенні контрольно-вимірювальних приладів, за якими визначаються задані режими температур, тиску, концентрації горючих газів, пари та інші технічні параметри.

10.1.23. Для зберігання мастильних, лакофарбових, горючих і легкозаймистих матеріалів слід передбачати окремі, спеціально обладнані приміщення.

10.1.24. Використані обтиральні матеріали (промаслене клоччя, ганчір'я та ін.) слід негайно прибирати в металеві ящики з щільними кришками, а по закінченні робочого дня виносити з виробничих приміщень у спеціально відведені місця.

10.1.25. При обслуговуванні та ремонті автомобілів, зв'язаних зі зняттям паливних баків, а також ремонтом паливопроводів, через які може витікати паливо з баків, перед ремонтом баки слід повністю звільнити від палива.

Зливати паливо слід у місцях, в яких унеможливлено його загоряння. Зберігати злите паливо на постах обслуговування і ремонту забороняється.

Зливати відпрацьоване масло треба в металеві бочки або ємності на окремих площадках.

10.1.26. Перед ремонтом автомобіля-цистерни для перевезення легкозаймистих, горючих, а також вибухонебезпечних вантажів її слід повністю очистити від залишків вантажів, які перевозили, і надійно заземлити.

10.1.27. Робітник, який очищає або ремонтує всередині цистерну чи резервуар з-під легкозаймистих або горючих рідин, повинен застосовувати інструмент, який не дає іскор при ударі.

10.1.28. Газобалонні автомобілі можуть в'їжджати на пости обслуговування і ремонту тільки після переведення їх на роботу на бензині (дизельному паливі).

Переводячи роботу двигуна на бензин, слід перекрити витратні вентиля і повністю відпрацювати газ із системи живлення (до повної зупинки двигуна), після чого перекрити магістральний вентиль і включити подавання бензину.

10.1.29. Перед подаванням газобалонних автомобілів у приміщення для обслуговування та ремонту слід перевірити на спеціальному посту газову систему живлення на герметичність. В'їжджати в приміщення з негерметичною газовою системою живлення забороняється.

10.1.30. Регулювати системи живлення, запалювання, прилади газової системи живлення газобалонних автомобілів, а також ремонтувати та перевіряти газову апаратуру на герметичність дозволяється тільки в добре провітрюваному приміщенні при увімкненій вентиляції або на відкритій площадці.

10.1.31. Перед перевіркою (регулюванням) приладів електрообладнання на газобалонному автомобілі слід щільно закрити всі вентиля, перевірити герметичність газової системи живлення і старанно провітрити підкапотний простір.

10.1.32. При проведенні на газобалонному автомобілі ремонту, зв'язаного з виконанням зварювальних або фарбувальних робіт (включаючи штучне сушіння), газ із балонів треба випустити або злити на посту зливання газу, а балони слід дегазувати інертним газом.

10.1.33. Забороняється підтягувати різьбові з'єднання і знімати з автомобіля деталі газової апаратури та газопроводи під тиском.

При обслуговуванні та ремонті газової апаратури слід бути особливо обережними, не допускати іскроутворення. Ударні навантаження при цих роботах забороняються.

10.1.34. У приміщеннях, призначених для обслуговування та ремонту автомобільної техніки, забороняється:

1) встановлювати автомобілі в кількостях, що перевищують норму, порушувати спосіб розстановки, зменшувати відстань між ними та елементами будівлі;

- 2) встановлювати автомобільну техніку з відкритими горловинами паливних баків, а також при наявності витікання пального з паливної системи;
- 3) зберігати легкозаймисті і горючі рідини, відпрацьоване масло, кислоти, фарби та ін.;
- 4) заправляти автомобільну техніку паливом;
- 5) зберігати тару з-під легкозаймистих і горючих рідин;
- 6) захаращувати проходи між стелажми і виходи з приміщень матеріалами, обладнанням, тарою і т. ін.

10.1.35. При газовому зварюванні не допускається потрапляння масла на шланги та пальник.

10.1.36. При електрозварювальних роботах слід заземлювати раму й кузов автомобілів.

10.1.37. Паяти, зварювати ємності з-під легкозаймистих і горючих рідин (паливні баки, тару, та ін.) слід після їх старанної протипожежної обробки.

10.1.38. Перед зварюванням паливні баки слід промити гарячою водою, пропарити парою, знову промити гарячою водою з каустичною содою або іншими технічними мийними засобами, просушити гарячим повітрям за режимом, згідно із затвердженим технологічним процесом, до повного видалення слідів легкозаймистих і горючих рідин. Зварювати або паяти слід при відкритих горловинах і пробках.

10.1.39. Дозволяється виконувати зварювання, наперед заповнивши ємність гарячою водою або інертним газом, що безперервно подається (азотом, відпрацьованими газами від карбюраторного двигуна).

Для заповнення ємності (паливних баків) відпрацьованими газами їх слід подавати шлангом, обладнаним іскрогасником. Шланг приєднують до вихлопної труби автомобіля, що працює на малих частотах обертання колінчастого вала.

Зварювання слід виконувати при безперервному подаванні відпрацьованих газів. Для видалення газу зі зварюваної ємності можна використовувати: в паливному баку — зливний отвір; у цистерні — газовідвідну трубку.

10.1.40. При ремонті автомобільної техніки потрібно, щоб робоче місце для паяльних робіт було очищене від горючих матеріалів, а горючі конструкції на відстані менше 5 м — надійно захищені металевими екранами від займання.

10.1.41. Паяльні лампи слід тримати цілком справними і не рідше одного разу на місяць перевіряти на міцність та герметичність із занесенням результатів і дати перевірки у спеціальний журнал. Крім того, не рідше одного разу на рік слід проводити контрольні гідравлічні випробування тиском.

10.1.42. Кожна лампа повинна мати паспорт із зазначенням результатів заводського гідравлічного випробування і припустимого робочого тиску. Лампи забезпечуються пружинними запобіжними клапанами, відрегульованими на заданий тиск, а лампи місткістю три літри і більше — манометрами.

10.1.43. Заправляти паяльні лампи пальним і розпалювати їх слід у спеціально відведених для цього місцях. При заправці не допускати розливання пального і застосування відкритого вогню.

10.1.44. Щоб не допустити викидання полум'я з паяльної лампи, пальне, яке заправляється в неї, має бути очищене від сторонніх домішок і води.

10.1.45. Щоб не допустити вибуху паяльної лампи, забороняється:

- 1) застосовувати як пальне для ламп, що працюють на гасі, бензин або суміш бензину з гасом;
- 2) підвищувати тиск у резервуарі лампи при накачуванні повітря більше допустимого робочого тиску згідно з паспортом;
- 3) заповнювати лампу гасом більш як на 3/4 об'єму її резервуара;
- 4) підігрівати пальник рідиною з лампи, накачуваної насосом;

5) відкручувати повітряний гвинт і наливну пробку, коли лампа горить або ще не вихолонула;

6) розбирати і ремонтувати лампу, а також вилити з неї або заправити її паливом поблизу відкритого вогню чи курити при цьому.

10.1.46. При зварюванні, газорізанні і паянні забороняється ставати до роботи при несправній апаратурі.

10.1.47. Заряджати акумуляторні батареї слід у приміщеннях, ізольованих від інших протипожежними стінками (перешкодами) з входом через тамбур-шлюзи. Виконувати інші роботи в цих приміщеннях забороняється.

10.1.48. Зарядні приміщення слід обладнати припливно-витяжною вентиляцією в вибухобезпечному виконанні.

10.1.49. Припливно-витяжна вентиляція повинна включатись як перед початком, так і в кінці зарядження. Відключення вентиляції проводиться не раніш як через 1,5 год. після закінчення робіт.

10.1.50. Робота акумуляторного цеху при несправній припливно-витяжній вентиляції є неприпустимою.

10.1.51. В приміщенні зарядки акумуляторних батарей слід передбачити блокування з відключення процесу зарядження, якщо відключається вентиляція.

10.1.52. Для освітлення приміщення зарядки повинні застосовуватись лампи розжарювання в вибухозахисному виконанні.

10.1.53. Електромережа для освітлення повинна виконуватись в захисній кислототривкій чи луготривкій оболонці.

10.1.54. Електродвигуни, випрямлювачі, запобіжники, вимикачі, розетки штепсельні повинні бути встановлені в приміщенні, ізольованому від приміщень зарядки акумуляторних батарей, і заземлені.

10.1.55. Акумуляторні батареї, встановлені для зарядки, з'єднують між собою тісно прилеглими пружинами або затискачами для кислотних акумуляторних батарей чи плоскими наконечниками для лужних акумуляторних батарей, які мають надійний електричний контакт, який виключає можливість іскроутворення. З'єднувати зажими акумуляторних батарей дротом «закручуванням» забороняється.

Підключення та відключення акумуляторних батарей на зарядження проводити тільки при вимкненому зарядному пристрої.

10.1.56. Контроль за ходом зарядження повинен здійснюватись за допомогою спеціальних приладів (термометра, навантажувальної вилки, ареометра та ін.). Перевіряти акумуляторну батарею коротким замиканням забороняється.

10.1.57. Зарядження акумуляторних батарей повинне проводитися при відкритих пробках.

Для нагляду за акумуляторними батареями використовуються переносні лампи в вибухозахисному виконанні.

10.1.58. У зарядному приміщенні забороняється:

- 1) курити і користуватись відкритим вогнем (запаленим сірником, цигаркою і т. ін.);
- 2) користуватись електронагрівальними приладами;
- 3) зберігати і заряджати кислотні і лужні акумуляторні батареї в одному приміщенні;
- 4) перебування сторонніх осіб;
- 5) користуватись апаратами та інструментами, які можуть дати іскру при ударі;
- 6) зберігати кислоти і луги в кількостях, що перевищують змінну потребу;
- 7) залишати спецодяг, сторонні предмети і горючі матеріали;
- 8) зберігати продукти харчування та вживати їжу.

10.1.59. При ремонті шин роботи з приготування та нанесення гумового клею на склеювані поверхні слід проводити в ізольованому приміщенні з негорючими обгороджувальними конструкціями біля зовнішньої стіни.

10.1.60. У приміщенні, де шини промашуються гумовим клеєм, забороняється вести роботи з вогнем або такі, що дають іскри.

10.1.61. Інструмент для приготування та нанесення клею має бути виконаний з матеріалу, який унеможливує іскроутворення.

10.1.62. Робочі столи повинні бути обшиті гладкими листами із кольорового металу, заземлені і обладнані місцевими відсмоктувачами.

10.1.63. У виробничих приміщеннях допускається зберігання бензину і клею в кількостях, що не перевищують змінної потреби, і тільки в закритому посуді, відкриваючи його в міру потреби.

10.1.64. Забороняється зберігати бензин, клей та інші легкозаймисті та горючі матеріали поблизу вулканізаційних установок.

10.1.65. Електрообладнання установок та арматура електричних світильників повинні бути у вибухозахищеному виконанні і заземлені.

10.1.66. Приміщення повинно бути обладнане припливно-витяжною вентиляцією.

10.2. Столярні і теслярські роботи

10.2.1. Деревообробні цехи (дільниці) повинні бути розміщені в приміщеннях із негорючих матеріалів, обладнаних припливно-витяжною вентиляцією. Деревообробні станки та інше обладнання, які в роботі виділяють пил, пари і гази, повинні бути обладнані місцевими відсмоктувачами.

10.2.2. Технологічне електрообладнання, прилади опалення слід очищати від деревного пилу, стружок та інших горючих матеріалів не рідше одного разу за зміну.

10.2.3. Робота верстатів при виключених системах вентиляції забороняється.

10.2.4. Пилозбиральні камери і «циклони» повинні бути постійно закриті. Відходи деревини, що збираються в них, слід своєчасно видаляти. Не можна допускати перевантаження «циклонів» і забруднення відходами виробництва території в місцях їх розміщення.

10.2.5. Стружку і тирсу, а також рештки деревини слід прибирати на робочому місці в міру їх накопичення, а також наприкінці зміни.

10.2.6. Відповідно до інструкцій слід суворо дотримуватись строків змащення частин і деталей, які труться. Слід постійно перевіряти їх температуру нагріву і вживати заходів з ліквідування причин перегрівання.

10.2.7. Клей розігрівати тільки за допомогою пари.

10.2.8. В деревообробних цехах (дільницях) забороняється:

- 1) робота станків при відключеній системі вентиляції;
- 2) зберігати лісоматеріали в кількості, яка перевищує денну потребу;
- 3) залишати після закінчення роботи на робочих місцях відходи матеріалів, лаків, фарб тощо, а також станки під напругою.

10.3. Фарбувальні роботи

10.3.1. На кожний фарбувальний цех (відділення, дільницю) слід мати проектну документацію, затверджену в установленому порядку.

10.3.2. Фарбувальні цехи і дільниці при розміщенні у загальних виробничих корпусах слід улаштовувати, як правило, у приміщеннях біля зовнішньої стіни будівлі з віконними прорізами, ізольованими від інших виробничих цехів протипожежними перешкодами. Цехи (відділення, дільниці) повинні бути обладнані верхнім освітленням у вибухобезпечному виконанні та ефективними засобами пожежогасіння і шляхами евакуації.

10.3.3. У багатоповерхових будівлях фарбувальні цехи слід розміщувати на верхньому поверсі.

10.3.4. Розміщення фарбувальних цехів у підвальних або цокольних приміщеннях є неприпустимим.

10.3.5. В окремих випадках, якщо це потрібно за умовами технологічного процесу, при загальній площі фарбувальних камер не більше 200 кв. м або 10 % площі приміщення, фарбувальне обладнання дозволяється встановлювати в загальному потоці виробництва, не відгороджуючи його стінами. Такі приміщення слід уважати вибухопожежонебезпечними в радіусі 5 м від відкритих отворів фарбувальних та сушильних камер в усі боки, а середовище поза радіусом понад 5 м умовно вважається нормальним. Вогневі роботи (зварювальні та ін.) з застосуванням відкритого вогню допускається вести не ближче 15 м від відкритих отворів фарбувальних та сушильних камер, при цьому місця зварювання слід огороджувати захисними екранами.

10.3.6. Відділення сухого очищення поверхонь (дробоструминного, піскоструминного та ін.) слід розміщувати у спеціальних приміщеннях, ізольованих від загального фарбувального цеху.

10.3.7. Фарбування деталей дорожніх транспортних засобів, для яких неможливо передбачити постійні місця фарбування, можна здійснювати на відкритих ділянках (без камер), обладнаних витяжкою через решітки в підлозі (під виробом). При фарбуванні таких виробів робочі місця огороджуються негорючими перегородками полегшеного типу, що встановлюються на 0,5 м вище виробу.

10.3.8. Відділення, де готується фарба, слід розміщувати в ізольованому приміщенні з неспалюваними огорожувальними конструкціями з межею вогнестійкості не менш як 1,5 годин (додаток 5), обов'язково біля зовнішньої стіни одноповерхової будівлі з віконними прорізами і самостійним виходом назовні. Ведення будь-яких інших робіт у приміщенні фарбоприготувального відділення є неприпустимим.

10.3.9. Внутрішні поверхні стін усіх приміщень, зв'язаних з фарбувальними роботами, треба облицювати плиткою на висоту не менш як 2 м (керамічною та ін.) або вкрити листовим негорючим матеріалом. Верхня частина стін і стеля приміщень можуть бути вкриті клейовими фарбами або вапняною побілкою.

10.3.10. У відділенні хімічної підготовки поверхонь до фарбування підлога має бути виконана з водо- та лугостійких матеріалів (асфальтобетон, керамічні плитки, кислототривкий бетон та ін.) і мати схил для стікання води.

10.3.11. Всі приміщення повинні мати пристрої для природного провітрювання (кватирки, фрамуги), незалежно від справності штучної вентиляції.

10.3.12. Фарбування, миття і знежирювання деталей із застосуванням покриттів на нітрооснові, бензину та інших ЛЗР проводяться в окремих приміщеннях або на відособлених виробничих ділянках, забезпечених ефективними засобами пожежогасіння та шляхами евакуації.

10.3.13. Підлога в приміщеннях, де проводяться підготовчі фарбувальні роботи, має бути виконана з негорючих матеріалів, що не утворюють іскор при ударах.

10.3.14. Фарбування, промивання та знежирювання деталей слід проводити тільки при діючій загальнообмінній припливній і витяжній вентиляції з місцевими відсмоктувачами від фарбувальних шаф, камер і кабін.

10.3.15. Витяжну вентиляцію фарбувальних шаф, камер і кабін не дозволяється експлуатувати без водяних зрошувачів (гідрофільтрів) та інших ефективних пристроїв для вловлювання частинок горючих лаків і фарб.

10.3.16. Фарбувальне обладнання слід очищати від горючих відкладів у міру потреби, не рідше одного разу на тиждень при працюючій вентиляції.

10.3.17. Щоб полегшити очищення камер від осадів фарб і лаків, стінки треба вкривати тонким шаром тавоту або сумішшю ПС-40. Очищаючи поверхні від відкладів нітрофарб, не можна допускати ударів об металеві конструкції. Щоб уникнути іскроутворення, скребки слід виготовити з кольорового металу.

10.3.18. Для миття і знежирювання виробів і деталей треба застосовувати, як правило, негорючі суміші, пасти, розчинники та емульсії, а також ультразвукові (якщо такі є) та інші безпечні щодо виникнення пожежі установки.

10.3.19. У фарбувальних цехах та фарбоприготувальних відділеннях не допускаються роботи, пов'язані з іскроутворенням (заточування та ін.).

10.3.20. Лакофарбові матеріали слід постачати на робочі місця в готовому вигляді. Приготування і розбавлення всіх видів лаків і фарб слід виконувати у спеціально виділеному, ізольованому приміщенні або на відкритій площадці.

10.3.21. Пролиті на підлогу лакофарбові матеріали і розчинники слід негайно прибрати з допомогою тирси, води та інших допоміжних матеріалів.

10.3.22. Тара з-під лакофарбових матеріалів має бути постійно закрита і зберігатись на спеціальних площадках віддалік від виробничих приміщень.

10.3.23. Повітроводи вентиляційних систем слід очищати від відкладень горючих матеріалів відповідно до затвердженого графіка. Слід призначити осіб, відповідальних за виконання цієї операції. На витяжних повітроводах треба встановлювати щільні люки для зручності очищення їх внутрішньої поверхні.

10.3.24. Блокування витяжної вентиляції та зрошувальної системи (гідрофільтрів) з подачею повітря на фарборозпилувачі треба постійно тримати у справному робочому стані.

10.3.25. Вибір електрообладнання, світильників і електропроводів у приміщеннях і технологічних установках (при реконструкції або переозброєнні) здійснюється відповідно до вимог ПУЕ і уточнюється в кожному приміщенні на місці технологами спільно з енергетиками.

10.4. Вимоги пожежної безпеки під час підготовки та проведення зварювальних робіт

10.4.1. Місця проведення зварювальних робіт можуть бути:

1) постійними, що організуються у спеціально обладнаних для цього цехах, дільницях або на відкритих площадках;

2) тимчасовими, коли вогневі роботи проводяться безпосередньо в спорудах, а також на території підприємств з метою монтажу конструкцій, ремонту обладнання тощо.

10.4.2. Постійні місця проведення вогневих робіт визначає керівник підприємства (наказами, розпорядженнями, інструкціями). Обгороджувальні конструкції в цих місцях (перегородки, перекриття, підлога) повинні бути з негорючих матеріалів.

10.4.3. Керівник підприємства (або керівник структурного підрозділу, де проводяться роботи) повинен оформити наряд-допуск (додаток 2) на проведення всіх видів вогневих робіт, у тому числі й на тимчасових місцях, а також перевірити посвідчення у зварювальника.

При наявності на підприємстві добровільної пожежної дружини (ДПД) або команди (ДПК) наряди-допуски треба узгоджувати з нею напередодні проведення робіт із встановленням з боку ДПД відповідного контролю.

10.4.4. Проведення вогневих робіт на постійних і тимчасових місцях припустиме тільки після вжиття заходів, що виключають можливість виникнення пожежі: очищення робочого місця від горючих матеріалів, захисту горючих конструкцій, забезпечення первинними засобами пожежогасіння (вогнегасником, ящиком з піском і лопатою, відром з водою). Вид (тип) і кількість первинних засобів пожежогасіння, якими має бути забезпечене місце робіт, визначає керівник і вказує в наряді-допуску.

10.4.5. Після закінчення вогневих робіт зварник повинен старанно оглянути місце їх проведення, при наявності горючих конструкцій полити їх водою, усунути можливі причини виникнення пожежі.

Посадова особа, відповідальна за пожежну безпеку приміщення (дільниці, установки, території будівництва тощо), де проводились роботи, повинна забезпечити перевірку місця проведення вогневих робіт протягом двох годин після їх закінчення. Про приведення його в пожежобезпечний стан виконавець і відповідальна за пожежну безпеку службова особа роблять відповідні помітки в наряді-допуску.

10.4.6. Технологічне обладнання, на якому передбачається проведення вогневих робіт, має бути приведене в пожежобезпечний стан до їх початку (винесені пожежовибухонебезпечні речовини і їх відклади, відключені діючі комунікації, проведено безпечними методами очищення, пропарювання, промивання, забезпечені вентиляція і контроль за повітряним середовищем тощо).

10.4.7. Місце проведення вогневих робіт має бути очищене від горючих речовин і матеріалів у радіусі, вказаному в таблиці.

Висота точки зварювання над рівнем підлоги або прилеглої території, м	0-2	2	3	4	6	8	10	Понад 10
Мінімальний радіус зони, м	5	8	9	10	11	12	13	14

10.4.8. Конструкції приміщень, настили підлоги, оздоблення, а також ізоляцію і частини обладнання, виконані з горючих матеріалів, які перебувають у межах зазначених радіусів, слід захистити від потрапляння на них іскор металевими екранами, покривалом з негорючого теплоізоляційного матеріалу, або іншими способами, і при потребі полити водою.

10.4.9. Щоб виключити потрапляння розпечених частинок металу в суміжні приміщення, близько розташоване обладнання, всі оглядові, технологічні та інші люки (отвори) приміщень, де проводяться вогневі роботи, слід закрити негорючими матеріалами.

10.4.10. Двері, що з'єднують приміщення, де виконуються вогневі роботи, з суміжними приміщеннями, мають бути зачинені.

10.4.11. Місце для проведення зварювальних і різальних робіт, при проведенні ремонтних робіт в приміщеннях, в конструкції яких використані горючі матеріали, має бути обгородженим суцільною перегородкою з негорючого матеріалу. При цьому висота перегородки повинна становити не менш як 1,8 м, а просвіт між перегородкою і підлогою — не більш як 0,5 м. Щоб не допустити розлітання розжарених частинок, цей просвіт слід обгородити сіткою з негорючого матеріалу з розміром вічок не більш як 1,0 x 1,0 мм.

10.4.12. Приміщення, в яких можливе скупчення парів ЛЗР, ГР та горючих газів, перед проведенням вогневих робіт треба старанно провітрити.

10.4.13. При проведенні вогневих робіт у вибухопожежонебезпечних приміщеннях слід установити ретельний контроль за станом повітряного середовища шляхом проведення експрес-аналізів із застосуванням газоаналізаторів.

10.4.14. При організації постійних місць проведення вогневих робіт більш як на 10 постах (зварювальні, різальні майстерні) слід передбачити централізоване електро- і газопостачання.

10.4.15. У зварювальних цехах при наявності не більш як 10 зварювальних постів дозволяється на кожному пості мати по одному запасному балону з киснем та горючим газом. Запасні балони треба або обгородити щитами з негорючих матеріалів, або ж зберігати у спеціальних прибудовах до цеху.

10.4.16. При перервах у роботі, а також у кінці робочої зміни зварювальну апаратуру треба відключати, в тому числі від електромережі, шланги від'єднувати і звільняти від горючих рідин і газів.

Після закінчення робіт всю апаратуру та обладнання треба прибрати у спеціально призначені приміщення (місця).

10.4.17. Не дозволяється:

1) розмішувати постійні місця для проведення вогневих робіт у пожежонебезпечних та вибухопожежонебезпечних приміщеннях;

2) допускати до зварювальних та інших вогневих робіт осіб, які не мають кваліфікаційних посвідчень і не пройшли в установленому порядку навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму та щорічну перевірку знань з одержанням спеціального посвідчення;

- 3) зварювати, різати свіжопофарбовані конструкції та вироби до повного висихання фарби;
- 4) допускати дотик електричних проводів до балонів зі стисненими, скрапленими і розчиненими газами;
- 5) проводити вогневі роботи на елементах конструкцій дорожніх транспортних засобів з вантажем із горючих матеріалів, а також з вантажем, який перебуває під тиском негорючих рідин, газів, парів і повітря, або під електричною напругою;
- 6) користуватись при вогневих роботах одягом і рукавицями зі слідами масел та жирів, бензину, гасу та інших ГР;
- 7) зберігати у зварювальних кабінах одяг, ГР та інші горючі предмети та матеріали.

10.5. Газозварювальні роботи

10.5.1. У місцях установлення ацетиленових генераторів слід вивішувати таблички (плакати) «Вхід стороннім заборонений — вогнебезпечно» та «Не проходити з вогнем».

Пересувні (переносні) ацетиленові генератори слід установлювати на відкритих площадках. Допускається тимчасова їх робота в добре провітрюваних приміщеннях.

Ацетиленові генератори слід обгороджувати і розміщувати не ближче як за 10 м від місць проведення зварювальних робіт, а також від відкритого вогню, нагрітих предметів, місць забору повітря компресорами, вентиляторами і на відстані не менш як 5 м — від балонів з киснем і горючими газами.

10.5.2. Закріплювати газопідвідні шланги на приєднувальних ніпелях апаратури, пальників, різаків і редукторів треба надійно. Для цього слід застосовувати спеціальні хомутики.

Допускається замість хомутиків закріплювати шланги не менш як у двох місцях по довжині ніпеля м'яким відпаленим (в'язальним) дротом.

На ніпелі водяних затворів шланги треба щільно надягати, але не закріплювати.

10.5.3. У приміщеннях ацетиленових установок, де є проміжний склад карбіду кальцію, дозволяється зберігати водночас не більш як 200 кг карбіду кальцію, причому з цієї кількості у відкритому вигляді може бути не більше одного барабана.

10.5.4. Відстань від пальників (по горизонталі) до перепускних рампових (групових) установок повинна бути не меншою як 10 м, а до окремих балонів з киснем і горючими газами — не меншою як 5 м.

10.5.5. До місця зварювальних робіт балони з газами доставляють спеціальними візками, носилками, саньми.

10.5.6. При проведенні газозварювальних та газорізальних робіт забороняється:

- 1) відігрівати замерзлі (обмерзлі) ацетиленові генератори, трубопроводи, вентиля, редуктори та інші деталі зварювальних установок відкритим вогнем або розпеченими предметами;
- 2) допускати контакт кисневих балонів, редукторів та іншого зварювального обладнання з різними маслами, а також промасленим одягом і калачами;
- 3) переносити балони на плечах і руках;
- 4) зберігати і транспортувати балони з газами без нагвинчених на їх горловини запобіжних ковпаків;
- 5) працювати від одного водяного затвора двом зварникам;
- 6) завантажувати карбід кальцію завищеної грануляції або проштовхувати його у воронку апарата з допомогою залізних прутів і дроту, а також працювати на карбідному пилу;
- 7) завантажувати карбід кальцію в мокрі завантажувальні корзини або при наявності води в газозбірнику;
- 8) завантажувати корзини карбідом більш як на половину їх місткості при роботі генераторів «вода на карбід»;

9) продувати шланг для горючих газів киснем та кисневий шланг — горючими газами, а також взаємозамінити шланги при роботі;

10) користуватись шлангами, довжина яких перевищує 30 м, а при веденні монтажних робіт — 40 м;

11) перекручувати, заломлювати або затискати газовідвідні шланги;

12) переносити генератор при наявності в газозбірнику ацетилену;

13) форсувати роботу ацетиленових генераторів шляхом умисного збільшення тиску газу в них або збільшення одночасного завантаження карбіду кальцію;

14) застосовувати мідний інструмент для розкривання барабанів з карбідом кальцію, а також як припій для паяння ацетиленової апаратури та в інших випадках, коли можливий контакт з ацетиленом.

10.5.7. Після закінчення робіт карбід кальцію в переносному генераторі повинен бути використаний повністю. Вапняковий мул, котрий видаляється з генераторів, слід вивантажувати у пристосовану для цієї мети тару та зливати в мулову яму або спеціальний бункер.

Відкриті мулові ями слід обгороджувати поручнями, а закриті — негорючими перекриттями і обладнувати витяжною вентиляцією та люками для видалення мулу.

Курити і застосовувати джерела вогню в радіусі менш як 10 м від місць зберігання мулу забороняється, інформація про це уміщується на відповідних табличках або заборонних знаках.

10.6. Електрозварювальні роботи

10.6.1. Установа для ручного зварювання повинна мати рубильник або контактор (для підключення джерела зварювального струму до розподільної цехової мережі), показчик величини зварювального струму і запобіжник у первинному ланцюгу.

Однопостові зварювальні двигуни-генератори та трансформатори захищаються запобіжниками тільки з боку живильної мережі. Встановлювати запобіжники в ланцюгу зварювального струму не треба.

10.6.2. З'єднування зварювальних проводів слід проводити з допомогою опресовування, зварювання, паяння або спеціальних затискачів. Підключати електропроводи до електродотримача, зварюваного виробу і зварювального апарата з допомогою мідних кабельних наконечників, скріплених болтами з шайбами.

Не дозволяється працювати з оголеними, з поганою ізоляцією або незаізольованими в місцях з'єднання зварювальними проводами, а також якщо їх переріз не забезпечує протікання допустимого номінального зварювального струму.

10.6.3. Проводи, підключені до зварювальних апаратів, розподільних щитів та іншого обладнання, а також до місць зварювальних робіт, повинні бути надійно ізольовані і в потрібних місцях захищені від дії високої температури, механічних пошкоджень та хімічних впливів.

При проведенні електрозварювальних робіт, зв'язаних з частими переміщеннями зварювальних установок, слід застосовувати механічно міцні шлангові кабелі.

10.6.4. Кабелі (електропроводи) електрозварювальних машин слід розміщувати від трубопроводів кисню на відстані не менш як 0,5 м, а від трубопроводу ацетилену та інших горючих газів — не менш як 1 м.

10.6.5. Як зворотний провідник, що з'єднує зварюваний виріб з джерелом зварювального струму, можуть бути застосовані сталеві або алюмінієві шини будь-якого профілю, зварювальні плити, стелажі і сама зварювана конструкція, якщо їх переріз гарантує безпечно за умовами нагріву протікання струму.

З'єднання між собою окремих елементів, використовуваних як зворотний провідник, слід виконувати з допомогою болтів, струбцин і затискачів.

10.6.6. Використання як зворотного провідника внутрішніх залізничних колій, мереж заземлення або занулення, а також металевих конструкцій будівель, комунікацій і технологічного обладнання забороняється.

10.6.7. Електрозварювальна установка на весь час роботи повинна бути заземлена. Крім заземлення основного електрозварювального обладнання, у зварювальних установках слід безпосередньо заземлювати той затискач вторинної обмотки зварювального трансформатора, до якого приєднується провідник, що йде до виробу (зворотний провідник).

10.6.8. При проведенні електрозварювальних робіт у вибухопожежонебезпечних і пожежонебезпечних приміщеннях зворотний провід від зварювального виробу до джерела струму повинен бути тільки ізольованим, причому за якістю ізоляції він не може поступатись прямому провіднику, приєднуваному до електродотримача.

10.6.9. Конструкція електродотримача для ручного зварювання повинна забезпечувати надійний затиск і швидку зміну електродів, а також виключати можливість короткого замикання його корпусу на зварювану деталь при тимчасових перервах у роботі або при випадковому його падінні на металеві предмети. Держак електродотримача має бути зроблений з негорючого діелектричного і теплоізолювального матеріалу.

10.6.10. Електроди, застосовувані при зварюванні, мають бути заводського виготовлення і відповідати номінальній величині зварювального струму.

При змінюванні електродів їх залишки (недогарки) слід складати у спеціальний металевий ящик, встановлюваний біля місця зварювальних робіт.

Перед зварюванням електроди треба просушити при температурі, зазначеній у паспортах на конкретний тип електронного покриття. Покриття електродів повинно бути однорідне, щільне, без здуттів, напливів і тріщин.

10.6.11. Над переносними і пересувними електрозварювальними установками, що використовуються на відкритому повітрі, мають бути споруджені навіси з негорючих матеріалів для захисту від атмосферних опадів.

10.6.12. Температура нагріву окремих частин зварювального агрегата (трансформаторів, підшипників, щіток, контактів вторинного ланцюга та ін.) не повинна перевищувати 75 град. С.

10.6.13. Опір ізоляції струмоведучих частин зварювального ланцюга повинен бути не нижче 0,5 МОм. Ізоляцію треба перевіряти не рідше 1 разу на 3 місяці (при автоматичному зварюванні під шаром флюсу — 1 раз на місяць), вона повинна витримувати напругу 2 кВ протягом 5 хвилин.

10.6.14. Технічне обслуговування і планово-попереджувальний ремонт зварювального обладнання слід проводити відповідно до графіка. Щодня після закінчення роботи — проводити очищення агрегатів і пускової апаратури.

11. Вимоги пожежної безпеки для складського господарства

11.1. Матеріальні склади

11.1.1. При зберіганні матеріалів і виробів потрібно враховувати пожежонебезпечні фізико-хімічні властивості (здатність до окислення, самонагрівання тощо), сумісність, а також ознаки однорідності речовин, що застосовуються для гасіння пожежі.

Спільне зберігання в одній секції з автомобільною гумою інших виробів і матеріалів, незалежно від однорідності застосування для їх гасіння вогнегасних речовин, не дозволяється

11.1.2. На складах слід дотримуватися правил сумісного зберігання матеріальних цінностей (ГОСТ 19433-88, ГОСТ 12.1.004-91).

11.1.3. Електрообладнання на складах встановлюється у вибухобезпечному по займистості виконанні. Загальний електрорубильник повинен розміщуватися поза складськими приміщеннями у спеціальних шафах або нішах.

11.1.4. Горючі конструкції в середині складських приміщень повинні бути оброблені вогнезахисними речовинами.

11.1.5. Використання електроопалювальних приладів допускається тільки у приміщеннях для обслуговувального персоналу (обслуги) складів (побутових приміщень), відділених від складських приміщень протипожежними перегородками та перекриттям.

11.1.6. Матеріали, що зберігаються не на стелажах, слід складати в штабелі. Проти дверних прорізів складу слід залишати проходи шириною, рівною ширині дверей, але не меншою як 1 м.

11.1.7. В складських приміщеннях не дозволяється:

1) зберігати пожежовибухонебезпечні товари (лаки, фарби, розчинники), балони з газом та продукцію в аерозольній упаковці, не вивісивши на зовнішньому боці воріт (дверей) інформаційні картки, що характеризують пожежну небезпеку матеріалів, які зберігаються у приміщенні, їх кількість та заходи щодо ліквідації загорання цих матеріалів;

2) зберігати продукцію на стелажах (навалом) на відстані менше 0,8 м від стін і труб опалення;

3) в'їзд автотранспорту до складських приміщень без іскрогасників.

11.1.8. Наприкінці роботи завідуючий складом (комірник) повинен обійти всі приміщення і, лише впевнившись в їхньому пожежобезпечному стані, вимкнути електронапругу, закрити склад та зробити запис у журналі (додаток 7).

11.2. Склади легкозаймистих і горючих рідин

11.2.1. Норми зберігання нафтопродуктів і протипожежні вимоги до приміщень, призначених для їх зберігання та роздавання, а також до протипожежних розривів регламентуються чинними будівельними нормами.

11.2.2. Обладнання наземних ємностей для зберігання рідкого палива на території підприємства забороняється.

11.2.3. При огляді резервуарів, відборі проб або замірюванні рівня рідини слід застосовувати пристрої, які унеможливають іскроутворення при ударах. Необхідний нагляд за справністю блискавковідводів і заземлювальних пристроїв з перевіркою на омичний опір один раз на рік (улітку, за сухої погоди).

11.2.4. У процесі експлуатації резервуарів необхідний постійний контроль за справністю дихальних клапанів та вогнеперешкоджувачів. При температурі повітря вище нуля перевірки слід проводити не рідше одного разу на місяць, а нижче нуля — не рідше двох разів на місяць. У зимовий час дихальні клапани і сітки треба очищати від льоду.

11.2.5. Перед ремонтом (зварюванням) резервуарів усі засувки на сусідніх резервуарах і трубопроводах слід прикрити повстю, просоченою антипіренами (у літній час повсть слід змочити водою). Електро- і газозварювальну апаратуру допускається розміщувати на відстані не ближче 50 м від резервуарів, які експлуатуються.

11.2.6. Роботи з ремонту резервуарів слід проводити тільки після повного звільнення резервуара від рідини, від'єднання від нього трубопроводу, відкриття всіх люків, старанного очищення (пропарювання та промивання), відбору з резервуара проб повітря та аналізу на відсутність вибухонебезпечної концентрації газів.

11.2.7. При наливанні неприпустимим є переповнення ємності з нафтопродуктами.

При наливанні і зливанні ЛЗР та ГР персонал, який обслуговує, повинен дотримуватися запобіжних заходів під час приєднання шлангів та інших приладів до цистерн з паливом. При наливанні наконечник шланга треба опустити щонайменше 0,2 м до дна цистерни. Категорично забороняється наливати ЛЗР і ГР у резервуари та іншу тару струменем, який вільно падає. Інструмент, застосований під час зливання і наливання, має бути виготовлений з металу, який не дає іскор при ударі.

11.2.8. Для місцевого освітлення під час зливання та наливання слід застосовувати акумуляторні ліхтарі у вибухобезпечному виконанні.

11.2.9. Зливні та наливні трубопроводи і стояки треба регулярно оглядати, та проводити їх запобіжний ремонт. Виявлену течу у зливно-наливних пристроях слід негайно усунути. При неможливості негайного усунення течі несправна частина зливного пристрою має бути відключена.

11.2.10. ЛЗР і ГР у тарі зберігаються в будівлях (сховищах), під навісами і на відкритих площадках. Зберігати ЛЗР і ГР дозволяється тільки у справній тарі. Укладати бочки у сховища треба обережно, не допускаючи ударів одну об одну, і обов'язково пробками вгору.

Укладати бочки з нафтопродуктами з температурою спалаху парів 28 град. С і нижче припустимо тільки в один ряд, бочки з іншими нафтопродуктами — укладати не більш як у два ряди.

11.2.11. Для розливання ЛЗР і ГР слід мати ізольовану площадку (приміщення), обладнану відповідними пристроями для виконання цих робіт.

Відпускати ЛЗР і ГР дозволяється з допомогою сифона або насоса у спеціальну тару з кришками, які щільно закриваються. Відпускати ЛЗР і ГР у скляні чи поліетиленові посудини забороняється.

11.2.12. На території складів ЛЗР і ГР забороняється:

- 1) курити;
- 2) застосовувати відкритий вогонь для освітлення та відігрівання замерзлих або застиглих нафтопродуктів, частин запірної арматури, трубопроводів та ін. Відігрівати їх слід тільки парою, гарячою водою або нагрітим піском.

11.2.13. Перевозити паливо слід в автоцистернах, причіпних цистернах та інших ємностях, спеціально виготовлених з цією метою.

11.2.14. Зберігати ЛЗР і ГР у тарі слід у будівлях або майданчиках під навісами з негорючих матеріалів.

11.2.15. Не дозволяється зберігання в тарі на відкритих площадках нафтопродуктів з температурою спалаху 45 град. С і нижче.

11.2.16. Будівлі і споруди (за винятком металевих резервуарів) складів для зберігання ЛЗР і ГР повинні мати не нижче II-го ступеня вогнетривкості.

11.2.17. Будівлі для зберігання ГР у тарі можуть бути заввишки не більше трьох поверхів, а ЛЗР — одноповерхові.

11.2.18. Загальна місткість однієї будівлі для зберігання нафтопродуктів у тарі не повинна перевищувати 1,2 тис. куб. м — для ЛЗР або 6 тис. куб. м — для ГР.

При цьому в одному приміщенні (секції) допускається зберігати не більш як 0,2 тис. куб. м ЛЗР або 1 тис. куб. м ГР. Приміщення для зберігання ЛЗР і ГР слід обладнати припливно-витяжною вентиляцією, виконаною відповідно до вимог будівельних норм.

11.2.19. Дверні прорізи у приміщеннях для зберігання ЛЗР і ГР у тарі повинні мати пороги з пандусами заввишки не менш як 0,15 м, щоб запобігти розливанню рідини у разі аварії. Підлога в цих приміщеннях має бути з негорючих матеріалів, зі схилами для стікання рідини до лотків і трапів.

11.2.20. При зберіганні бочок з ЛЗР і ГР у будівлях слід виконувати такі вимоги:

- 1) допускається вручну укладати бочки на підлозі не більш як у два яруси;
- 2) при механізованому укладанні бочок кількість ярусів не повинна перевищувати: п'яти — для ГР, трьох — для ЛЗР;
- 3) по ширині штабеля або стелажа слід укладати не більш як дві бочки;
- 4) укладати бочки на кожному ярусі стелажа треба в один ряд по висоті, незалежно від виду нафтопродуктів;
- 5) проходи для транспортування бочок повинні мати ширину не менш як 1,8 м, а інші (між стелажми або штабелями) — не менш як 1 м.

11.2.21. Порожні металеві бочки, забруднені нафтопродуктами, слід зберігати окремо на спеціально виділених площадках, зі щільно закритими пробками (кришками),

укладеними не більш як у чотири яруси і відповідно до вимог, встановлених для зберігання нафтопродуктів у тарі на відкритих площадках.

11.2.22. На складах нафтопродуктів повинен бути запас вогнегасних речовин, у кількостях, потрібних для гасіння пожежі в найбільшому резервуарі, а також засоби для їх подавання.

11.3. Склади горючих газів (у балонах)

11.3.1. Склади для зберігання балонів з горючими газами (далі — ГГ) мають бути одноповерховими, з покриттями, що легко скидаються, і не мати горищних приміщень.

11.3.2. Балони з ГГ слід зберігати, транспортувати, переносити з місця на місце за наявності захисних ковпаків. Їх можна зберігати у спеціальних приміщеннях або на відкритих площадках, захищених від опадів і сонячного проміння.

11.3.3. Склади для зберігання балонів з ГГ повинні мати примусову вентиляцію, яка постійно працює, що гарантує безпечні концентрації газів.

У цих складах припустиме тільки водяне, парове низького тиску або повітряне опалення.

На дверях (воротах) складів балонів з газами слід вивішувати інформаційні таблички із зазначенням вогнегасної речовини, яку допускається застосовувати в разі пожежі.

11.3.4. Балони з ГГ (водень, ацетилен, пропан, етилен та ін.) треба зберігати окремо від балонів з киснем, стисненим повітрям, хлором, фтором та іншими окислювачами, а також окремо від токсичних газів.

11.3.5. На відстані 10 м навколо місця зберігання балонів з газами не дозволяється зберігати інші речовини, матеріали та предмети.

11.3.6. Балони, в яких виявлено витікання газу, треба негайно забирати зі складу в безпечне місце.

11.3.7. Балони, призначені для зберігання ГГ у стисненому, скрапленому і розчиненому стані, повинні відповідати вимогам Правил будови та безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском, а також Правил безпеки систем газопостачання України.

11.3.8. У складах балонів ГГ не дозволяється зберігати інші речовини, матеріали і речі.

11.3.9. При складуванні не можна допускати ударів балонів один об одного, падіння ковпаків і балонів на підлогу.

11.3.10. Покриття підлоги складу ГГ і рампи повинно бути з негорючих і неіскротвірних матеріалів.

11.3.11. При перекантуванні балонів вручну забороняється братись за вентилі. Торкатись вентилів кисневих балонів і балонів із стисненим повітрям руками, рукавицями та обтиральними матеріалами, забрудненими маслом і жирами, не допускається.

11.3.12. Наповнені ГГ балони, які мають «башмаки», повинні зберігатись у вертикальному положенні. Щоб уберегти їх від падіння, балони слід установлювати у спеціально обладнані гнізда, клітки або огорожувати бар'єрами.

11.3.13. Балони, що не мають «башмаків», слід зберігати в горизонтальному положенні на дерев'яних рамах або стелажах.

При укладанні в штабелі висота їх не повинна перевищувати 1,5 м; усі вентилі мають бути закритими запобіжними ковпаками і оберненими в один бік.

11.3.14. У складах ГГ повинні бути вивішені інструкції, правила, плакати про те, як поводитись з балонами. Розміщувати балони слід таким чином, щоб був вільний доступ до них для термінової евакуації окремих балонів (або групи їх) у разі виникнення пожежі або в інших аварійних ситуаціях.

11.3.15. Обслуговуючий персонал повинен знати пожежну небезпечність газів, які зберігаються, порядок евакуації балонів і правила гасіння горючих газів.

11.4. Склади хімічних речовин

11.4.1. Обслуговуючий персонал повинен знати пожежну небезпеку, правила безпечного зберігання і особливості гасіння хімічних речовин та реактивів.

11.4.2. На складах має бути розроблений план розміщення хімічних речовин із зазначенням їх найбільш характерних властивостей: «Вогнебезпечні», «Отруйні», «Хімічно активні» та ін.

11.4.3. Зберігання хімічних речовин може здійснюватися в закритих сухих приміщеннях у тарі, характер (тип, вид) якої залежить від фізико-хімічних та пожежонебезпечних властивостей продукції та кліматичних умов.

11.4.4. Сильнодійні отруйні речовини (СДОР) дозволяється зберігати лише у суворій відповідності з чинними для них спеціальними правилами.

11.4.5. Будівлі складів хімічних речовин мають бути не нижчими II ступеня вогнестійкості. З урахуванням однорідності фізико-хімічних і пожежонебезпечних властивостей речовин, що зберігаються, склади слід розбивати на окремі приміщення (відсіки), ізольовані одне від одного протипожежними перегородками 1-го типу.

11.4.6. Сулії з рідкими хімічними речовинами дозволяється зберігати лише обрешетованими дерев'яними планками або у плетених кошиках.

11.4.7. Для вантажно-розвантажувальних робіт слід застосовувати устаткування, характер якого залежить від пожежовибухонебезпечності продукції.

11.4.8. Підлога у приміщеннях для зберігання рідких хімічних речовин у тарі повинна мати похили для стікання випадково розлитої рідини до спеціальних приймачів.

У складах, де зберігаються кислоти, повинні бути нейтралізувальні речовини (сода, крейда чи вапно).

11.4.9. Під час зберігання азотної та сірчаної кислот треба вжити заходів з недопущення стикання їх з деревиною, соломомою та іншими речовинами органічного походження.

Концентровану азотну кислоту не дозволяється розливати у скляні сулії.

11.4.10. Склади, в яких зберігаються карбід і які бурхливо реагують з водою, слід розміщувати в сухих, добре вентиляваних одноповерхових приміщеннях з легким дахом. У середині цих приміщень не повинно бути водяних, парових та каналізаційних труб. Дахи та стіни не повинні пропускати атмосферні опади, приміщення повинні мати захист від потрапляння ґрунтових вод.

11.4.11. Карбід кальцію повинен зберігатися в сухих, добре провітрюваних приміщеннях. Рівень підлоги приміщення повинен бути на 0,2 м вище планувальної позначки (рівня) прилеглої території. Забороняється розміщувати склади для зберігання карбіду кальцію в підвальних приміщеннях та низьких місцях, які затоплюються або в інший спосіб потрапляють під дію концентрованої вологи. Барабани з карбідом кальцію зберігаються на складах — як у вертикальному, так і горизонтальному положенні.

11.4.12. Сулії з кислотами можна встановлювати на стелажах не більше ніж у два яруси по висоті або зберігати на підлозі групами кількістю, не більше як 100 шт. по два чи чотири ряди у кожній, розділеними бортиком не менше 0,15 м заввишки.

11.4.13. Не дозволяється:

1) проводити у складах роботи, не пов'язані з забезпеченням процесу зберігання хімічних речовин;

2) входити до складських приміщень, де зберігаються речовини, що вступають у реакцію з водою, у вогкому (вологому) одязі та взутті;

3) застосовувати для закривання сулій з кислотою пробки з органічних матеріалів (дерева, тканини, соломи тощо).

12. Порядок дій адміністрації і персоналу підприємств при виникненні пожежі

12.1. На підприємстві при виникненні пожежі дії адміністрації та персоналу слід спрямувати на гарантування безпеки та евакуації людей.

12.2. Кожний працівник, який виявив пожежу, повинен:

1) негайно повідомити про це по телефону пожежну охорону (при цьому слід назвати адресу об'єкта, вказати поверховість будівлі, місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також назвати своє прізвище, ім'я та по батькові);

2) вжити (по можливості) заходів для евакуації людей, гасіння (локалізації) пожежі та збереження матеріальних цінностей;

3) повідомити про пожежу керівника чи відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового по підприємству або організації;

4) при потребі — викликати інші аварійно-рятувальні служби (медичну, газорятувальну і т. ін.).

12.3. Посадова особа підприємства, що прибула на місце пожежі, повинна:

1) перевірити, чи викликана пожежна охорона (продублювати повідомлення), довести до відома власника підприємства про пожежу;

2) в разі загрози для життя людей негайно організувати їх порятунок (евакуацію), використовуючи для цього наявні сили і засоби;

3) вивести за межі небезпечної зони всіх працівників, не пов'язаних з ліквідацією пожежі;

4) припинити роботи в приміщенні, крім робіт зі вжиття заходів з ліквідації пожежі;

5) при потребі — відключити електроенергію (за винятком систем протипожежного захисту), зупинити транспортери, агрегати, апарати, перекрити сировинні, газові та парові комунікації, зупинити системи вентиляції в аварійному та суміжних з ним приміщеннях (за винятком пристроїв протидимового захисту) і вжити інших заходів, які сприяють недопущенню розвитку пожежі та задимлення в приміщенні;

6) перевірити включення оповіщення людей про пожежу, установок пожежогасіння, протидимового захисту;

7) одночасно з гасінням пожежі організувати евакуацію, у відповідності зі схемою, і захист матеріальних цінностей;

8) забезпечити дотримання вимог безпеки працівниками, які беруть участь у гасінні пожежі;

9) організувати зустріч підрозділів пожежної охорони, допомогти у виборі найкоротшого шляху для під'їзду до осередку пожежі та в установці на водні джерела.

12.4. По прибутті на пожежу пожежних підрозділів слід забезпечити їх безперешкодний доступ на територію підприємства.

12.5. Після прибуття пожежного підрозділу адміністрація та технічний персонал підприємства зобов'язані брати участь у консультуванні керівника гасіння про конструктивні і технологічні особливості підприємства, де виникла пожежа, прилеглих будівель, організувати залучення до вжиття належних заходів, пов'язаних із ліквідацією пожежі та попередженням її розвитку, сил та засобів підприємства.

12.6. Основні причини загоряння на автотранспорті:

1) порушення герметичності комунікацій, несправностей паливної системи і загоряння палива і електропроводки при стиканні з поверхнями, які мають високі робочі температури (вихлопним колектором, глушником та опалювальною установкою);

2) спалахування палива внаслідок потрапляння іскри, яка виникає від ударів сталених деталей пошкодженого кузова автомобіля під час ДТП;

3) спалахування палива від потрапляння іскри розряду статичної електрики;

4) спалахування спалимих конструкційних матеріалів і палива з причин несправності електрообладнання (короткого замикання, незадовільних контактів тощо);

5) спалахування спалимих конструкційних матеріалів і палива від впливу відкритого вогню (зварювальні роботи, розігрів вузлів автомобіля в зимовий період, перевірка наявності палива в паливних баках за допомогою відкритого вогню, паління та ін.).

12.7. При займанні автомобіля водій повинен зупинити автомобіль, з'їхавши на узбіччя, вимкнути запалення, відключити акумулятор від загальної мережі і виконати вимоги Правил дорожнього руху, щодо позначення зупинки дорожнього транспортного засобу, та цих Правил.

12.8. Після зупинки автомобіля водій повинен негайно відкрити всі виходи, забезпечити швидку евакуацію пасажирів і приступити до гасіння пожежі. Висока ефективність гасіння пожежі може бути досягнута, якщо гасіння буде проводитись одночасно з евакуацією пасажирів.

12.9. Гасіння пожежі вогнегасником потрібно починати з пролитого під автомобіль палива, здійснюючи наступне подавання струменя на осередок у ньому. Перед початком гасіння в підкапотному просторі водій повинен відкрити замки капота. Гасіння в підкапотному просторі слід починати одночасно з відкриттям капота — інтенсивність горіння після його відкриття зростає.

12.10. Успіх гасіння автомобіля, що горить, залежить від оперативності дій водія. Водій зобов'язаний пам'ятати, що для всіх вогнегасників, рекомендованих для комплектації автотранспорту, час безперервної роботи вогнегасника становить не більш як 9–15 с. Замково-пускове обладнання вогнегасника дозволяє, при потребі, припинити подавання вогнегасильного заряду. Це покращує тактику гасіння декількох осередків в різних місцях автомобіля або повторюваних загорань в одному осередку.

12.11. Найбільший ефект досягається при одночасному гасінні (групою людей) із застосуванням декількох вогнегасників, а також якщо одночасно застосовуються підсобні засоби: сніг, пісок, покривало і т. інше.

12.12. Гасити потрібно з навітряної сторони, направляючи струмінь з вогнегасника на поверхню, яка горить, а не на полум'я. При гасінні палива, яке витікає, слід подавати заряд від низу гирла отвору догори.

12.13. Для водія небезпечно гасити вогонь в забрудненому одязі (промасленому, просоченому парами палива) і з руками, змоченими паливом.

12.14. В разі ДТП, які призвели до пожежі при перевезенні небезпечних вантажів, водій зобов'язаний:

- 1) за потреби вжити заходів для виклику пожежної допомоги;
- 2) у відповідності з аварійною карткою — вжити заходів з первинного усунення наслідків аварії;
- 3) позначити місце ДТП згідно з вимогами Правил дорожнього руху, а також вжити заходів з евакуації дорожнього транспортного засобу за межі дороги, якщо це передбачено умовами безпечних перевезень небезпечних вантажів.

При вимушеній зупинці дорожнього транспортного засобу з-за пошкодження тари або упаковки з небезпечним вантажем, властивості якого становлять небезпеку для інших учасників руху, місце зупинки додатково позначається двома знаками «В'їзд заборонено», які встановлюються з обох напрямків руху на відстані не менше як 100 м від дорожнього транспортного засобу. Про місце вимушеної зупинки, її причини слід сповістити Державтоінспекцію.

12.15. При гасінні пожежі на газобалонному дорожньому транспортному засобі, перш за все, потрібно:

- 1) перекрити магістральний і балонний вентиля;
- 2) на двигуні, який працює, збільшити кількість обертів колінчатого вала і швидко відпрацювати газ, який залишився в системі газопроводів, від вентиля в карбюратор — змішувач;
- 3) гасити пожежу вуглекислотним або порошковим вогнегасником, піском, покривалом, водою, снігом та іншими підручними засобами.

12.16. Для попередження нагріву — балони з газом слід поливати холодною водою.

12.17. Відповідальний за стан і наявність вогнегасника на дорожньому транспортному засобі — його водій, він повинен знати будову вогнегасника, і вміти їм користуватись.

12.18. Водій зобов'язаний при щоденному огляді перевірити наявність на вогнегаснику пломб, відсутність механічних пошкоджень, величину тиску у вогнегаснику за індикатором (в вогнегасниках закачного типу), термін чергового огляду.

12.19. Не допускається до роботи дорожній транспортний засіб, термін чергового опосвідчення вогнегасника якого закінчився і якщо цей вогнегасник має механічні пошкодження, порушення пломби та падіння тиску.

Основні вимоги до інструкцій про заходи пожежної безпеки

1. Інструкції слід розробляти на підставі цих правил та інших чинних нормативних актів з пожежної безпеки, виходячи зі специфіки пожежної небезпеки будівель, споруд, технологічних процесів, технологічного та виробничого обладнання. Вони повинні встановлювати:

- 1) порядок та спосіб забезпечення пожежної безпеки;
- 2) обов'язки і дії працівників у разі виникнення пожежі;
- 3) порядок оповіщення людей та повідомлення про пожежу пожежної охорони;
- 4) порядок евакуації людей, матеріальних цінностей;
- 5) порядок застосування засобів пожежогасіння;
- 6) порядок взаємодії з підрозділами пожежної охорони;
- 7) та ін.

Інструкції можуть мати, як додаток, план евакуації людей і матеріальних цінностей.

2. Інструкції про заходи пожежної безпеки (далі — інструкції) поділяються на такі види:

- 1) загальні інструкції для підприємств, організацій, установ (далі — загальнооб'єктові інструкції);
- 2) інструкції для окремих цехів, виробничих дільниць, лабораторій, приміщень та ін.;
- 3) інструкції щодо проведення пожежонебезпечних видів робіт, експлуатації технологічних установок, обладнання тощо.

3. У загальнооб'єктовій інструкції слід відображати положення з питань пожежної безпеки, у тому числі:

- 1) порядок утримання території, будівель, приміщень, споруд, протипожежних розривів, під'їздів до будівель, вододжерел;
- 2) вимоги щодо утримання шляхів евакуації;
- 3) правила проїзду та стоянки транспортних засобів;
- 4) критерії розташування місць зберігання (на території) та дозволену кількість розташування там сировини, напівфабрикатів та готової продукції;
- 5) місця куріння (якщо допустиме);
- 6) порядок використання відкритого вогню, проведення вогневих та інших пожежонебезпечних робіт;
- 7) порядок збирання, зберігання та видалення горючих відходів виробництва;
- 8) утримання та зберігання спецодягу;
- 9) основні заходи з забезпечення пожежної безпеки технологічних процесів;
- 10) вимоги щодо зберігання пожежовибухонебезпечних речовин та матеріалів;
- 11) правила утримання технічних засобів протипожежного захисту, у тому числі автоматичних установок та первинних засобів пожежогасіння;
- 12) порядок огляду, приведення в пожежобезпечний стан і закриття приміщень після закінчення роботи;
- 13) особливості утримання електроустановок, вентиляційного та іншого інженерного обладнання, застосування опалювальних та інших нагрівальних приладів;
- 14) обов'язки та дії працівників у разі пожежі із зазначенням:
  - 14.1) порядку (системи) оповіщення людей про пожежу та виклику пожежної охорони;
  - 14.2) порядку евакуації людей та матеріальних цінностей;

14.3) правил застосування засобів пожежогасіння та установок пожежної автоматики;

14.4) порядку аварійного вимкнення електрообладнання, вентиляції, зупинення роботи технічного обладнання та ін.

4. В інструкціях для окремих приміщень (дільниць) слід вказувати:

1) категорію приміщення з вибухопожежної та пожежної небезпеки з урахуванням ОНТП 24-86 (для виробничих, складських приміщень, лабораторій тощо);

2) вимоги щодо утримання евакуаційних шляхів та виходів;

3) місця для куріння та вимоги до них;

4) правила утримання приміщень, робочих місць, зберігання та застосування ЛЗР, ГР, пожежовибухонебезпечних речовин і матеріалів;

5) порядок прибирання робочих місць, збирання, зберігання та видалення горючих відходів, промасленого шмаття;

6) утримання та зберігання спецодягу;

7) місця, порядок та норми одночасного зберігання в приміщенні сировини, напівфабрикатів та готової продукції;

8) умови проведення зварювальних та інших вогневих робіт;

9) порядок огляду, вимкнення електроустановок, приведення в пожежобезпечний стан приміщень та робочих місць, закриття приміщень після закінчення роботи;

10) заходи пожежної безпеки при роботі на технологічних установках та апаратах, які мають підвищену пожежну небезпечність;

11) граничні показання контрольно-вимірювальних приладів (манометрів, термометрів та ін.), відхилення від яких можуть викликати пожежу або вибух;

12) обов'язки та дії працівників у разі виникнення пожежі:

12.1) порядок і способи оповіщення людей, виклику пожежної охорони, зупинки технологічного устаткування, вимкнення ліфтів, підйомників, вентиляційних установок, електроспоживачів, застосування засобів пожежогасіння;

12.2) послідовність евакуації людей та матеріальних цінностей з урахуванням дотримання техніки безпеки.

5. Інструкції щодо проведення пожежонебезпечних видів робіт, експлуатації технологічних установок та обладнання слід розробляти з урахуванням вимог, викладених в розділах 3–11 цих Правил.

6. Інструкції повинен затверджувати керівник підприємства або особа, яка виконує його обов'язки.

Додаток 2
до пункту 3.5.3 Правил пожежної безпеки
для підприємств і організацій
автомобільного транспорту України

НАРЯД-ДОПУСК на виконання тимчасових вогневих робіт

Виданий _____
(посада або кваліфікація старшого виконавця,

виконавця робіт, його прізвище та ініціали)

На виконання робіт _____
(вказати конкретно, які вогневі роботи

виконуватимуться, їх характер і зміст)

Місце проведення робіт _____
(ділянка або установка, апарат,

приміщення, територія та ін.)

Час проведення робіт: початок _____ (час, дата)

закінчення _____ (час, дата)

Заходи щодо забезпечення пожежної безпеки робіт: _____
(заходи, до яких

потрібно вдатися — з підготовки об'єкта до проведення

робіт, при проведенні, після закінчення)

Особа, відповідальна за пожежну безпеку на місці проведення робіт _____

(посада; прізвище та ініціали; підпис, дата)

Наряд видав _____
(посада; прізвище та ініціали; підпис того, хто видав наряд-допуск)

« ____ » _____ 199 р.

Проведення робіт узгоджено _____
(дата; підпис; прізвище та ініціали;

посада; при потребі зазначаються додаткові заходи, які потрібно

виконати для гарантування пожежної безпеки робіт)

Наряд-допуск продовжений до _____
(дата, час; підпис; прізвище та ініціали;

посада того, хто видав наряд)

Продовження робіт узгоджено _____

(дата, час, підпис; прізвище та ініціали;

при потребі — додаткові вимоги)

Інструктаж щодо заходів пожежної безпеки отримав, з переліком заходів, яких треба вжити, ознайомлений: _____

(підпис; прізвище та ініціали виконавця робіт; дата)

Роботи закінчені, робоче місце приведенне до пожежобезпечного стану:

(час, дата, підпис; прізвище та ініціали виконавця робіт)

Пожежобезпечний стан місця, де проводились вогневі роботи, перевірів:

(час, дата, підпис; прізвище та ініціали особи, відповідальної

за пожежну безпеку на місці проведення робіт)

Наряд-допуск видає керівник підприємства (його заступник, головний інженер) або керівник структурного підрозділу підприємства, де проводяться тимчасові вогневі роботи (склад, цех, лабораторія, майстерня тощо).

Проведення робіт та їх продовження треба узгоджувати з об'єктовою пожежною охороною (ДПД) або спеціалістом з пожежної безпеки підприємства, а в разі їх відсутності — із службою охорони праці.

Перевірку приведення в пожежобезпечний стан робочого місця проводить особа, відповідальна за пожежну безпеку на місці проведення тимчасових вогневих робіт.

Додаток 3
до пункту 4.2.18 Правил пожежної безпеки
для підприємств і організацій
автомобільного транспорту України

**Категорії приміщень і будівель щодо вибухопожежної та пожежної
небезпеки**

Категорія приміщень	Характеристика речовин і матеріалів, які перебувають в обігу у приміщенні
А Вибухопожежо- небезпечна	Горючі гази, легкозаймисті рідини з температурою спалаху не більше 28 град. С в такій кількості, що можуть утворювати вибухонебезпечні парогазоповітряні суміші, при займанні яких розвивається розрахунковий надмірний тиск вибуху в приміщенні, що перевищує 5 кПа. Речовини і матеріали, здатні вибухати і горіти при взаємодії з водою, киснем, повітрям або один з одним в такій кількості, що розрахунковий надмірний тиск вибуху в приміщенні перевищує 5 кПа
Б Вибухопожежо- небезпечна	Горючий пил або волокна, легкозаймисті рідини з температурою спалаху понад 28 град. С, горючі рідини в такій кількості, що можуть утворювати вибухонебезпечні пилоповітряні або пароповітряні суміші, при займанні яких розвивається розрахунковий надмірний тиск вибуху в приміщенні, що перевищує 5 кПа
В Пожежонебезпечна	Горючі і важкогорючі рідини, тверді горючі і важкогорючі речовини і матеріали (в тому числі пил і волокна); речовини і матеріали, здатні при взаємодії з водою, киснем, повітрям або один з одним тільки горіти при умові, що приміщення, в яких вони є або перебувають в обігу, не належать до категорій А і Б
Г	Негорючі речовини і матеріали в гарячому, розпеченому або розплавленому стані, процес обробки яких супроводжується виділенням променистого тепла, іскор і полум'я; горючі гази, рідини і тверді речовини, які спалюють або утилізують як паливо
Д	Негорючі речовини і матеріали в холодному стані дозволяється включати до категорії Д приміщення, в яких є ГР в системах мащення, охолодження і гідроприводу обладнання, де їх не більш як 60 кг в одиниці обладнання при тиску не більше 0,2 МПа, кабельні електропроводки до обладнання, окремі предмети меблів на місцях

Додаток 4
до пункту 4.3.1 Правил пожежної
безпеки для підприємств і організацій
автомобільного транспорту України

ПРОТИПОЖЕЖНІ НОРМИ

1. Класифікація будівель, споруд, а також частин будівель і споруд за ступенем вогнестійкості

Ступінь вогнестійкості будівель	Мінімальні межі вогнестійкості будівельних конструкцій, час (в чисельнику) і максимальні межі поширення вогню по них, см (в знаменнику)								
	стіни				колони	сходові площадки, косоури, східці, балки і марші сходових кліток	плити, настили (в тому числі з утеплювачем) та ін. несучі конструкції перекриттів	елементи покриттів	
	несучих і сходових кліток	самонесучі	зовнішні несучі (в тому числі з навісних панелей)	внутрішні не несучі (перегородки)				плити, настили (в тому числі з утеплювачем) і прогони	балки, ферми, арки, рами
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I	$\frac{2,5}{0}$	$\frac{1,25}{0}$	$\frac{0,5}{0}$	$\frac{0,5}{0}$	$\frac{2,5}{0}$	$\frac{1}{0}$	$\frac{1}{0}$	$\frac{0,5}{0}$	$\frac{0,5}{0}$
II	$\frac{2}{0}$	$\frac{1}{0}$	$\frac{0,25}{0}$	$\frac{0,25}{0}$	$\frac{2}{0}$	$\frac{1}{0}$	$\frac{0,75}{0}$	$\frac{0,25}{0}$	$\frac{0,25}{0}$
III	$\frac{2}{0}$	$\frac{1}{0}$	$\frac{0,25}{0}$ $\frac{0,5}{40}$	$\frac{0,25}{40}$	$\frac{2}{0}$	$\frac{1}{0}$	$\frac{0,75}{0}$	н. н. н. н.	н. н. н. н.
III а	$\frac{1}{0}$	$\frac{0,5}{0}$	$\frac{0,25}{40}$	$\frac{0,25}{40}$	$\frac{0,25}{0}$	$\frac{1}{0}$	$\frac{0,25}{0}$	$\frac{0,25}{25}$	$\frac{0,25}{0}$
III б	$\frac{1}{40}$	$\frac{0,5}{40}$	$\frac{0,25}{0}$ $\frac{0,5}{40}$	$\frac{0,25}{40}$	$\frac{1}{40}$	$\frac{0,75}{0}$	$\frac{0,75}{25}$	$\frac{0,25}{0}$ $\frac{0,5}{25(40)}$	$\frac{0,75}{25(40)}$
IV	$\frac{0,5}{40}$	$\frac{0,25}{40}$	$\frac{0,25}{40}$	$\frac{0,25}{40}$	$\frac{0,5}{40}$	$\frac{0,25}{25}$	$\frac{0,25}{25}$	н. н. н. н.	н. н. н. н.
IV а	$\frac{0,5}{40}$	$\frac{0,25}{40}$	$\frac{0,25}{н. н.}$	$\frac{0,25}{40}$	$\frac{0,25}{0}$	$\frac{0,25}{0}$	$\frac{0,25}{0}$	$\frac{0,25}{н. н.}$	$\frac{0,25}{0}$
V	Не нормуються								

У дужках наведені межі поширення вогню для вертикальних і похилих ділянок конструкцій. Скорочення «н. н.» означає, що показник вогнестійкості будівельних конструкцій та межі поширення вогню не унормовується.

2. Типи протипожежних перешкод і їхні мінімальні межі вогнестійкості

Протипожежні перешкоди	Тип протипожежних перешкод або їхніх елементів	Мінімальна межа вогнестійкості протипожежних перешкод або їх елементів, год
1	2	3
Стіни	1	2,5
	2	0,75
Перегородки	1	0,75
	2	0,25
Перекриття	1	2,5
	2	1
	3	0,75
Двері і вікна	1	1,2
	2	0,6
	3	0,25
Ворота, люки, клапани	1	1,2
	2	0,6
Тамбури-шлюзи		
Елементи тамбурів-шлюзів:		
перегородки	1	0,75
перекриття	3	0,75
двері	2	0,6
Зони	1	-
Елементи зон:		
стіни, які відокремлюють зону від приміщень	2	0,75
пожежних відсіків		
перегородки в середині зони	2	0,25
колони	-	2,5
перекриття	3	0,75
елементи покриття	-	0,75
зовнішні стіни	-	0,75

До числа протипожежних перешкод належать протипожежні стіни, перегородки, перекриття, зони, тамбури-шлюзи, двері, вікна, люки, клапани.

3. Приблизні конструктивні характеристики будівель залежно від ступеня їх вогнестійкості

Ступінь вогнестійкості	Конструктивні характеристики
1	2
I	Будівлі з несучими та огорожувальними конструкціями з природних або штучних кам'яних матеріалів, бетону або залізобетону із застосуванням листових і плитових негорючих матеріалів
II	Те саме, у покриттях будівель можна застосовувати незахищені сталеві конструкції
III	Будівлі з несучими та огорожувальними конструкціями з природних або штучних кам'яних матеріалів, бетону або залізобетону. Для перекриттів допускається використання дерев'яних конструкцій, захищених штукатуркою або важкогорючими листовими, а також плитними матеріалами. До елементів покриттів не ставляться вимоги щодо меж вогнестійкості та меж поширення вогню, при цьому елементи горищного покриття з деревини піддають вогнезахисній обробці
III a	Будівлі переважно з каркасною конструктивною схемою. Елементи каркаса — зі сталевих незахищених конструкцій. Огорожувальні конструкції — зі сталевих профільованих листів або інших негорючих листових матеріалів з важкогорючим утеплювачем
III б	Будівлі переважно одноповерхові з каркасною конструктивною схемою. Елементи каркаса — з цільної або клеєної деревини, після вогнезахисної обробки, що забезпечує потрібну межу поширення вогню. Огороження конструкції — з панелей або поелементного складання, виконані із застосуванням деревини або матеріалів на її основі. Деревина та інші горючі матеріали огорожувальних конструкцій мають бути піддані вогнезахисній обробці або захищені від впливу вогню та високих температур так, щоб забезпечити потрібну межу поширення вогню
IV	Будівлі з несучими та огорожувальними конструкціями з цільної або клеєної деревини та інших горючих або трудногорючих матеріалів, захищених від впливу вогню та високих температур штукатуркою або іншими листовими чи плитними матеріалами. До елементів покриттів не ставляться вимоги щодо меж вогнестійкості та меж поширення вогню, при цьому елементи горищного покриття з деревини піддають вогнезахисній обробці
IV a	Будівлі переважно одноповерхові з каркасною конструктивною схемою. Елементи каркаса — із сталевих незахищених конструкцій. Огорожувальні конструкції — із сталевих профільованих листів або інших негорючих матеріалів з горючим утеплювачем
V	Будівлі, до несучих і огорожувальних конструкцій яких не ставляться вимоги щодо меж вогнестійкості або меж поширення вогню

ПОЖЕЖНА СИГНАЛІЗАЦІЯ

1. Перелік приміщень підприємств, які підлягають обладнанню автоматичними установками пожежної сигналізації

1.1. Виробничі будівлі і приміщення категорії вибухопожежної та пожежної небезпеки «В» площею 270 кв. м і більше.

1.2. Склади мастильних, лакофарбових матеріалів — площею від 100 до 500 кв. м.

1.3. Приміщення для фарбувальних робіт — площею від 100 до 500 кв. м із застосуванням на виробництві ЛЗР і ГР.

1.4. Приміщення для обробки деревини — площею від 100 до 500 кв. м.

1.5. Цехи — відділення для приготування, фарб, протиральних сумішей, клеїв на основі ЛЗР і ГР, незалежно від площі.

1.6. Склади балонів з горючими газами та з киснем — площею 100 кв. м і більше.

1.7. Приміщення для зберігання, технічного обслуговування і поточного ремонту автомобілів — площею від 200 до 7000 кв. м.

1.8. Складські приміщення для горючих матеріалів і негорючих у горючій упаковці — площею від 100 кв. м до 1500 кв. м.

1.9. Приміщення для заправки, випробування і здачі автомобілів після ремонту — площею 500 кв. м і більше.

1.10. Приміщення для шиномонтажних і шиноремонтних робіт, внутрішньоцехових складів шин — площею від 100 до 750 кв. м.

1.11. Приміщення площею від 100 до 1500 кв. м для розбирання і складання складальних одиниць автомобілів.

1.12. Адміністративні будівлі, приміщення їдалень, побутові, склади, підвали та ін.

2. Перелік приміщень підприємств, які підлягають обладнанню автоматичними установками пожежогасіння

2.1. Складські приміщення для зберігання мастильних і лакофарбових матеріалів — площею 500 кв. м і більше.

2.2. Складські приміщення для зберігання горючих матеріалів, розташовані в підвальних приміщеннях — поверхах — площею 700 кв. м і більше.

2.3. Складські приміщення для зберігання:

1) горючих матеріалів — площею 1000 кв. м і більше;

2) негорючих матеріалів у горючій упаковці — площею 1500 кв. м і більше;

3) горючих матеріалів або негорючих у горючій упаковці, розміщених у підвальних поверхах — площею 700 кв. м і більше.

2.4. Автотранспортні гаражі на 20 і більше автомашин.

2.5. Приміщення для приготування фарб, на основі ЛЗР і ГР — незалежно від площі.

2.6. Фарбувальні камери.

2.7. Приміщення, де проводяться операції, пов'язані з застосуванням ЛЗР і ГР — площею 500 кв. м і більше:

1) промивання деталей і вузлів, тари з-під лаків і фарб;

2) ремонту і випробування паливної апаратури;

3) заправки, випробування і видачі автомобілів після ремонту.

2.8. Склади автошин — площею понад 750 кв. м.

2.9. Склади зберігання ГР на стелажах заввишки понад 5,5 м.

2.10. Приміщення ЕОМ.

- 2.11. Деревообробні цехи.
 2.12. Дільниці зберігання деталей з використанням ЛЗР.
 2.13. Приміщення площею 500 кв. м і більше.
 2.14. Приміщення площею від 100 до 1500 кв. м і більше для розбирання та складання автомобілів.
 2.15. Приміщення для шиномонтажних та шиноремонтних робіт.

3. Журнал обліку технічного обслуговування та ремонту автоматичних установок пожежної сигналізації та автоматичних установок пожежогашіння

Тип установки _____
 Дата монтажу установки _____
 Захищений об'єкт _____

Дата	Вид технічного обслуговування	Зауваження про технічний стан. Роботи, проведені з ТО або ремонту	Посада, прізвище і підпис того, хто провів ТО і ремонт	Підпис особи, відповідальної за експлуатацію установки
1	2	3	4	5

4. Журнал обліку несправностей автоматичних установок пожежної сигналізації та автоматичних установок пожежогашіння

Тип установки _____
 Дата монтажу установки _____
 Захищений об'єкт _____

№ п/п	Дата і час відмови елемента або його складової частини	Характер (зовнішні прояви несправності)	Причина несправності (відмова), кількість годин роботи елемента, який відмовив	Вжиття заходів з усунення несправностей, витрата ЗІП	Підпис того, хто усунув несправність	Примітка
1	2	3	4	5	6	7

5. Повідомлення про спрацювання установки пожежної автоматики або її відключення

_____ (направляється до відповідного

_____ територіального органу

_____ Державного пожежного нагляду)

1. Найменування підприємства та його адреса _____

2. Відомча приналежність _____

3. Дата роботи або відключення _____

4. Характеристика захищеного приміщення _____

5. Причина роботи або відключення _____

6. Тип приймальної станції або установки пожежогашіння _____

(для установок сигналізації також написати тип оповісників, а для установок пожежогасіння — тип пуску)

7. Кількість оповісників, зрошувачів, які спрацювали _____
8. Результати виявлення і гасіння пожежі _____
площа пожежі _____
9. Орієнтовні втрати від пожежі на суму (грн.) _____
10. Врятовано матеріальних цінностей на суму (грн.) _____
11. Причина відмови установки сигналізації або установки пожежогасіння _____

(прізвище, підпис службової особи)

« ____ » _____ 199__ р.

Рекомендації щодо оснащення об'єктів первинними засобами пожежогасіння

1. Усі виробничі, складські, допоміжні та адміністративні будівлі й споруди, окремі приміщення й технологічні установки мають бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння. До числа первинних засобів пожежогасіння належать: вогнегасники, пожежний інвентар (покривала з негорючого теплоізоляційного полотна, грубововняної тканини або повсті, ящики з піском, бочки з водою, пожежні відра, совкові лопати) та пожежний інструмент (гаки, лом, сокири тощо).

2. Для визначення видів та кількості первинних засобів пожежогасіння слід урахувати фізико-хімічні та пожежонебезпечні властивості горючих речовин, їх взаємодію з вогнегасними речовинами, а також розміри площ виробничих приміщень, відкритих майданчиків та установок.

На підприємствах рекомендується застосовувати такі вогнегасники:

1) пінні (повітряно-пінні — ОВП-5 і ОВП-10 та хімічний повітряно-пінний — ОХВП-10) — для гасіння різних речовин, легкозаймистих рідин, матеріалів, за винятком лужних і лужноземельних металів і сплавів на їх основі (алюміній, органічні), бо при цьому може посилитись горіння, що супроводжується вибухом. Пінні вогнегасники не можна застосовувати також при гасінні електрообладнання, яке перебуває під напругою;

2) водні вогнегасники (РЛЮ-М), призначені для гасіння невеликих вогнищ (осередків) пожеж;

3) вуглекислотні (переносні ОВ-2, ОВ-5, ОСУ-5 і пересувні ОВ-25, ОВ-80, ОВ-400) — для гасіння невеликих вогнищ пожежі різних речовин і матеріалів, за винятком матеріалів, які горять (тліють) без доступу повітря, (кіноплівки), а також для гасіння електроустановок під напругою до 1000 В;

4) хладонові (ОХ-3, ОБХ-3, ОХ-7, ОС-8М) — для гасіння невеликих вогнищ пожежі різних речовин, тліючих матеріалів (бавовни, текстилю, ізоляційних матеріалів та ін.), а також електроустановок під напругою не більш як 380 В. Вони не придатні для гасіння речовин, які можуть горіти (тліти) без доступу повітря, а також лужних і лужноземельних металів на їх основі. Вогнегасники використовують у опалюваних і неопалюваних складських приміщеннях, навантажених і спеціалізованих автомобілях для перевезення горючих та мастильних матеріалів, на автозаправних пунктах;

5) порошкові (ОП-2, ОП-5, ОП-10, ОП-50, ОП-100 та інші) — для гасіння легкозаймистих і горючих рідин, лужних і лужноземельних металів, твердих речовин і електроустановок під напругою не вище 1000 В;

6) комбіновані (ОК-100, ОК-500) — для гасіння складних вогнищ пожеж. Вони складаються з двох ємностей: одна з розчином піноутворювача, друга з вогнегасним порошком.

3. Належну кількість первинних засобів пожежогасіння визначають окремо для кожного поверху та приміщення, а також для етажерок відкритих установок.

Якщо в одному приміщенні перебувають декілька різних за пожежною небезпекою виробництв, не розмежованих протипожежними стінами, усі ці приміщення забезпечують вогнегасниками, пожежогасним інвентарем та іншими видами засобів пожежогасіння за нормами, які належать до найбільш небезпечного виробництва.

4. Покривала з негорючого теплоізоляційного полотна, грубошерсті полотна і повсть повинні мати розмір не менш як 1 м х 1 м. Вони призначені для гасіння невеликих осередків пожеж у разі займання речовин, горіння яких не може відбутися без доступу

повітря. У місцях застосування та зберігання ЛЗР та ГР розміри покривал можуть бути збільшені до величин: 2,0 м x 1,5 м, 2 м x 2 м. Покривала слід застосовувати для гасіння пожеж класів «А», «В», «D», (E).

5. Бочки з водою встановлюють у виробничих, складських та інших приміщеннях (спорудах) у разі відсутності внутрішнього протипожежного водогону та за наявності горючих матеріалів, а також на території об'єктів. Їх кількість у приміщеннях визначається з розрахунку установки однієї бочки на 250–300 кв. м захищеної площі.

6. Бочки для зберігання води з метою пожежогасіння відповідно до ГОСТ 12.4.009-83 повинні мати місткість не менше 0,2 куб. м і бути укомплектовані пожежним відром місткістю не менше 0,008 куб. м.

7. Пожежні щити (стенди) встановлюються на території об'єкта з розрахунку один щит (стенд) на площу до 5000 кв. м.

До комплекту засобів пожежогасіння, які розміщуються на ньому, слід включати: вогнегасники — 3 шт., ящик з піском — 1 шт., покривало з негорючого теплоізоляційного матеріалу або повсті розміром 2 м x 2 м -1 шт., гаки — 3 шт., лопати — 2 шт., ломи — 2 шт., сокири — 2 шт.

8. Ящики для піску повинні мати місткість 0,5; 1,0 або 3,0 куб. м та бути укомплектованими совковою лопатою.

Місткості для піску, що є елементом конструкції пожежного стенда, повинні бути місткістю не менше 0,1 куб. м. Конструкція ящика (місткості) повинна забезпечувати зручність діставання піску та виключати потрапляння опадів.

9. Склади лісу, тари та волокнистих матеріалів слід забезпечувати збільшеною кількістю пожежних щитів з набором первинних засобів пожежогасіння, виходячи з місцевих умов.

10. Будівлі та споруди, які споруджують та реконструйовуються, мають бути забезпечені первинними засобами пожежогасіння з розрахунку:

1) на 200 кв. м площі підлоги — один вогнегасник (якщо площа поверху менша за 200 кв. м — два вогнегасники) на поверх, бочка з водою, ящик з піском;

2) на кожні 20 м довжини риштування (на поверхах) — один вогнегасник (але не менше двох на поверсі), а на кожні 100 м довжини риштування — бочка з водою;

3) на 200 кв. м площі покриття з горючим утеплювачем або горючими покрівлями — один вогнегасник, бочка з водою, ящик з піском;

4) у місці встановлення теплогенераторів, калориферів — два вогнегасники та ящик з піском на кожний агрегат.

11. У вищезазначених місцях слід застосовувати вогнегасники — пінні чи водяні — місткістю 10 л або порошкові — місткістю не менше 5 л. Місткість бочок з водою та ящиків з піском, а також їх укомплектованість інвентарем (відрами, лопатами) має відповідати вимогам пунктів 6 та 8 цього додатка.

На території будівництва в місцях розташування тимчасових будівель, складів, майстерень встановлюються пожежні щити (стенди) та бочки з водою.

11.1. Вибір типу та визначення потрібної кількості вогнегасників здійснюється згідно з пунктами 13 та 14 цього додатка, залежно від їх вогнегасної здатності, граничної площі, класу пожежі горючих речовин та матеріалів у захищеному приміщенні або на об'єкті (стандарт ISO 3941-77):

1) клас А — пожежі твердих речовин, переважно органічного походження, горіння яких супроводжуються тлінням (деревина, текстиль, папір);

2) клас В — пожежі горючих рідин або твердих речовин, які розтоплюються;

3) клас С — пожежі газів;

4) клас D — пожежі металів та їх сплавів;

5) клас (E) — (додатковий клас, прийнятий в цих Правилах) — для позначення пожеж, які пов'язані з горінням електроустановок.

Крім перерахованих параметрів, береться до уваги також категорія приміщень за вибухопожежною та пожежною безпекою.

11.2. Вибір типу вогнегасника (пересувний чи переносний) обумовлений розмірами можливих осередків пожеж; у разі збільшених їх розмірів рекомендується використовувати пересувні вогнегасники, вказані в пункті 14 цього додатка.

Для гасіння великих площ горіння, коли застосування ручних та пересувних вогнегасників є недостатнім, на об'єкті слід передбачити додатково ефективні засоби пожежогасіння.

Приблизні норми первинних засобів пожежогасіння для різних приміщень, споруд і установок наведені в пункті 12 цього додатка.

11.3. Рекомендації з оснащення приміщень переносними вогнегасниками наведені в пункті 13 цього додатка.

11.4. Окремі пожежонебезпечні виробничі установки (фарбувальні камери, випробні стенди, установки для миття і знежирювання деталей, сушильні камери та ін.) обладнуються не менш як двома вогнегасниками кожна або однією стаціонарною установкою пожежогасіння.

11.5. Кожне виробниче або іншого призначення приміщення рекомендується забезпечувати пінними вогнегасниками тільки одного виду.

11.6. У місцях наявності великої кількості легкозаймистих і горючих рідин, легкогорючих матеріалів (каучук, гума та ін.) доцільно встановлювати вогнегасники ОВПУ-250.

11.7. Приміщення, обладнані автоматичними стаціонарними установками пожежогасіння, забезпечуються первинними засобами пожежогасіння з розрахунку 50% від розрахункової кількості.

11.8. У місцях зосередження коштовної апаратури і обладнання кількість засобів пожежогасіння може бути збільшена.

11.9. Комплектування технологічного обладнання вогнегасниками здійснюється згідно з вимогами технічних умов (паспортів) на це обладнання. Комплектування імпортного обладнання вогнегасниками здійснюється за умовами договору на його поставку.

11.10. Вогнегасники, відправлені з підприємства на перезарядження, замінюються відповідною кількістю заряджених вогнегасників.

12. Приблизні норми первинних засобів пожежогасіння

№ п/п	Найменування приміщень, споруд і установок	Одиниця виміру площі приміщення	Найменування і кількість первинних засобів пожежогасіння					
			пінні вогнегасники ємністю 10 л	вуглекислотні вогнегасники ємністю 5 л	порошкові вогнегасники ємністю 5 л	ящик з піском ємністю не менш як 0,5 куб. м та лопата	бочка з водою ємністю 200 л з відром при ній	покривало розміром не менш як 1 x 1 м
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Приміщення для зберігання та відкриті стоянки автомобілів, гаражі	на 100 кв. м	1	-	1	1	-	-

№ п/п	Найменування приміщень, споруд і установок	Одиниця виміру площі приміщення	Найменування і кількість первинних засобів пожежогасіння					
			пінні вогнегасники ємністю 10 л	вуглекислотні вогнегасники ємністю 5 л	порошкові вогнегасники ємністю 5 л	ящик з піском ємністю не менш як 0,5 куб. м та лопата	бочка з водою ємністю 200 л з відром при ній	покривало розміром не менш як 1 х 1 м
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	Фарбувальні цехи (дільниці, камери)	на 100 кв. м	1	1 тільки в камерах	1	1	-	-
3.	Авторемонтні цехи (приміщення для ТО і ПР)	на 100 кв. м	1	-	1	1	-	-
4.	Акумуляторні дільниці (приміщення для ТО і ПР)	на кожне приміщення	1	1	1	1	-	-
5.	Шиноремонтні та шиномонтажні дільниці	на 100 кв. м	1	-	1	1	-	-
6.	Паливозаправні пункти	на 1 колонку	1	-	1	1	-	1
7.	Газозварювальні, електрозварювальні, мідницькі та жерстяницькі дільниці	на 200 кв. м	-	-	1	1	-	-
8.	Механічні дільниці	на 100 кв. м	1	-	1	1	-	-
9.	Столярні і деревообробні дільниці	на 50 кв. м	1	-	1	1	1	-
10.	Розподільні електроустановки	на кожне приміщення	-	1	-	1	-	-
11.	Відкриті електростанції	на кожний апарат	-	1	-	1	-	-
12.	Лабораторії	на 150 кв. м	-	2	-	1	-	-
13.	Котельні, що працюють на твердому і рідкому паливі	на кожну топку	1	-	1	1	-	-
14.	Компресорні	на три компресори	-	2	-	-	-	-
15.	Склади:							
	а) балонів зі стиснутими, скрапленими і розчинними газами;	на 200 кв. м	1	-	1	-	-	-

№ п/п	Найменування приміщень, споруд і установок	Одиниця виміру площі приміщення	Найменування і кількість первинних засобів пожежогасіння					
			пінні вогнегасники ємністю 10 л	вуглекислотні вогнегасники ємністю 5 л	порошкові вогнегасники ємністю 5 л	ящик з піском ємністю не менш як 0,5 куб. м та лопата	бочка з водою ємністю 200 л з відром при ній	покривало розміром не менш як 1 х 1 м
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	б) карбиду кальцію	на 100 кв. м	-	1	1	1	-	-
	в) підземні або напівпідземні для ЛЗР і ГР у тарі;	на 50 кв. м	1	-	1	1	-	-
	г) кислот;	на 200 кв. м	-	-	1	1	-	-
	г) ЛЗР і ГР у резервуарах;	на кожний резервуар	2	-	2	4	-	-
	д) матеріальні, ТО	на 200 кв. м	1	-	1	-	-	-
	е) пиляного лісоматеріалу;	на 300 кв. м	1	-	1	-	1	-
	є) кам'яного вугілля	на 500 кв. м	1	-	1	-	1	-
16.	Сховище для нафтопродуктів у бочках	на 200 кв. м	2	1 на приміщення	-	-	-	-
17.	Адміністративні та громадські будівлі:							
	а) службово-побутові приміщення з загальними коридорами	20 погонних метрів коридору	1 не менше 2 на поверх	-	1	-	-	-
	б) обчислювальні станції, архіви, бібліотеки	на 100 кв. м	1	1	-	-	-	-
	в) приміщення розмножувальної техніки	на 200 кв. м	1	1 або порошкові	-	-	-	-

Потрібну кількість первинних засобів пожежогасіння для підприємств можна уточнювати з місцевими органами Держпожнагляду в міру випуску нових засобів пожежогасіння, а також в міру змін правил та рекомендацій щодо їх використання, затверджених УДПО МВС України.

Якщо ємність порошкового вогнегасника 10 л, то їх потрібна кількість зменшується вдвоє.

Порошкові вогнегасники з зарядом порошку «Пірант-А», «Пірант-АН» та «П-2АП» можна застосовувати для гасіння пожеж класів А, В, С, (Е).

Потрібно враховувати, що максимальна вогнегасна спроможність одного вогнегасника становить, залежно від класу пожежі:

десятилітрового пінного: А — 4,78 кв. м ; В — 0,65–1,1 кв. м;

п'ятилітрового вуглекислотного: А — 0,9 кв. м ; В — 0,41 кв. м;

п'ятилітрового порошкового: А — 7,59–12,25 кв. м ; В — 1,37–2,8 кв. м.

Знаком «-» позначено, що комплектація засобами не нормується.

13. Рекомендації щодо оснащення приміщень переносними вогнегасниками

Категорія приміщення	Гранична захищена площа, кв. м	Клас пожежі	Тип вогнегасників і їх ємність						
			пінні та водні	порошкові			хладонові	вуглекислотні	
			10 л	2 л	5 л	10 л	2 (3) л	2 л	5 (8) л
А, Б, В (в яких зберігаються горючі гази й рідини)	200	А	2++	-	2+	1++	-	-	-
		В	4+	-	2+	1++	4+	-	-
		С	-	-	2+	1++	4+	-	-
		Д	-	-	2+	1++	-	-	-
		(Е)	-	-	2+	1++	-	-	2++
В	400	А	2++	4+	2++	1+	-	-	2+
		Д	-	-	2+	1++	-	-	-
		(Е)	-	-	2++	1+	2+	4+	2++
Г	800	В	2+	-	2++	1+	-	-	-
		С	-	4+	2++	1+	-	-	-
Г, Д	1800	А	2++	4+	2++	1+	-	-	-
		Д	-	-	2+	1+	-	-	-
		(Е)	-	2+	2++	1+	2+	4+	2++

Максимальна площа можливих осередків пожеж класів А і В у приміщеннях, в яких передбачається використання вогнегасників, не повинна перевищувати вогнегасної здатності застосованих вогнегасників.

Для гасіння осередків пожеж різних класів порошкові вогнегасники повинні мати відповідні заряди: для класу А — порошок АВС (Е), для класів В, С і (Е) – ВС (Е) або АВС (Е) і класів D-D.

Знаком «++» позначені рекомендовані для оснащення об'єктів вогнегасники.

Знаком «+» — вогнегасники, застосування яких припустиме при відсутності рекомендованих і при відповідному обґрунтуванні.

Знаком «-» — вогнегасники, якими не можна оснащувати ці об'єкти.

14. Рекомендації щодо оснащення приміщень пересувними вогнегасниками

Категорія приміщення	Гранична захищувана площа, кв. м	Клас пожежі	Тип вогнегасників та їх ємність				
			повітрянопінні	комбіновані (піна та порошок)	порошкові	вуглекислотні	
			100 л	100 л	50 (100) л	25 (40) л	80 л
А, Б, В (в яких зберігаються горючі гази)	500	А	1++	1++	1++	-	3+
		В	2+	1++	1++	-	3+
		С	-	1+	1++	-	3+
		Д	-	-	1++	-	-
		(Е)	-	-	1+	2+	1++
В (крім горючих газів та рідин)	800	А	1++	1++	1++	4+	2+
		В	2+	1++	1++	-	3+
		С	-	1+	1++	-	3+
		Д	-	-	1++	-	-
		(Е)	-	-	1+	1+	1+

Максимальні площі можливих осередків пожеж класів А та В у приміщеннях, в яких передбачається використання вогнегасників, не повинні перевищувати вогнегасної спроможності використовуваних пересувних вогнегасників.

Для гасіння осередків пожеж різних класів порошкові та комбіновані вогнегасники повинні мати відповідні заряди: для класу А — порошок АВС (Е); для класів В, С та (Е) — ВС (Е) або АВС (Е) та для класу D-D.

Знаком «++» позначені рекомендовані для оснащення об'єктів вогнегасники.

Знаком «+» — вогнегасники, застосування яких допускається при відсутності рекомендованих і при відповідному обґрунтуванні.

Знаком «-» — вогнегасники, якими не можна оснащувати ці об'єкти.

Додаток 7
до пункту 11.1.8 Правил пожежної
безпеки для підприємств і
організацій автомобільного
транспорту України

ЖУРНАЛ
огляду складів, лабораторій та інших приміщень перед їх закриттям по
закінченні роботи

№ п/п	Найменування складу, лабораторії, приміщення	Огляд		Працівники, які проводили огляд		Примітки
		дата і час	результати	прізвища	підписи	
1	2	3	4	5	6	7